

FRISCHSENTERET

Ragnar Frisch Centre for Economic Research

Frischsenterets rapportserie 4/2023

Forsøk med stipend til fagarbeidere.

Rapport fra hovedforsøket (fase 3)

Nina Drange, Karen Hauge, Tao Zhang, Markus
Roos Breines, Bjorn Dapi, Torgeir Nyen

Rapport 4/23

Forsøk med stipend til fagarbeidere. Rapport fra hovedforsøket (fase 3)

Nina Drange	Frischsenteret
Karen Hauge	Frischsenteret
Tao Zhang	Frischsenteret
Markus Roos Breines	Fafo
Bjorn Dapi	Fafo
Torgeir Nyen	Fafo

Kontakt: www.frisch.uio.no

Rapport fra prosjektet "Utvikling av et forsøk med stipend" (1327), finansiert av KD via Kompetanse Norge (1650krbe)

ISBN: 978-82-7988-298-5

ISSN: 2704-047X

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
Sammendrag	3
DEL 1: Beskrivelse av forsøket	4
1. Innledning	4
2. Forsøksordningens tre faser	5
3. Forsøksordningens målgruppe.....	6
4. Et randomisert kontrollert forsøk	8
4.1 Design og behandlingsgrupper	8
4.2 Randomiseringen	9
4.3 Stipendet til fagarbeidere	9
4.4 Informasjon sendt ut i forbindelse med hovedforsøket.....	11
4.5 Samarbeidspartnere og rollefordeling.....	12
DEL 2: Effektevaluering av forsøket med utdanningsstipend til fagarbeidere	14
1. Data og variabler	14
2. Hypoteser	14
3. Balansetest.....	15
4. Resultater	17
4.1 Gjennomsnittseffekt	17
4.2 Forskjell i effekter mellom grupper	19
4.3 Hvem benytter seg av stipendet?	20
5. Diskusjon	23
Effekten av stipend på opptak til videreutdanning.....	23
Effekten av informasjon på opptak til videreutdanning	23
Samfunnsøkonomiske konsekvenser av en varig stipendordning	24
Ekstern validitet	26
6. Konklusjon.....	26
DEL 3: Prosessevaluering av forsøket med utdanningsstipend til fagarbeidere	28
1. Innledning	28
2. Prosessevaluering	28
2.1 Informasjonsgrunnlaget for prosessevalueringen	29
3. Utgangspunkt for forsøket, organisering og prosess.....	31
3.1 Ideen til forsøket og første steg for iverksetting	31

3.2 Administrasjon og arbeidsfordelingen mellom institusjonene.....	32
3.3 Forløp av forsøket i tre faser.....	34
4. Deltakernes perspektiver på videreutdanning	39
5. Deltakernes vurderinger av informasjonen om stipendet.....	44
6. Deltakernes synspunkter på utformingen av ordningen	49
7. Stipendordningens betydning for valg	52
8. Trekk ved utformingen og gjennomføringen som kan ha påvirket effekten av forsøket.....	56
9. Fra forsøk til varig støtteordning	58
10. Konklusjon.....	60
Referanser.....	61

Sammendrag

Frischsenteret og Fafo som har fått i oppdrag å utvikle forsøksordningen, samt evaluere effekten av forsøket og gjennomføre en prosessevaluering. Forsøket har tre faser. Første fase var modellutvikling der forsøket ble planlagt (fase 1), deretter ble det gjennomført en pilot i mindre skala (fase 2), og til slutt ble hovedforsøket gjennomført i stor skala (fase 3). Effektevalueringen og prosessevalueringen er utført separat av ulike forskere, hvor Frischsenteret har hatt hovedansvaret for effektevalueringen og Fafo har hatt hovedansvaret for prosessevalueringen.

Forsøket med stipend til fagarbeidere ble gjennomført som en randomisert kontrollert studie i stor skala. Målgruppen for forsøket var fagarbeidere, her definert som personer med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning (både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag) som høyeste fullførte utdanning. Forsøket bestod av to behandlingsgrupper og en kontrollgruppe, og en tilfeldig trekning fordelte et uttrekk fra populasjonen av fagarbeidere i alderen 30-57 år mellom disse gruppene: en stipendgruppe, en informasjonsgruppe og en kontrollgruppe. Stipendgruppen fikk tilbud om et stipend på inntil 50 000 kr til videreutdanning og informasjon om videreutdanning. Informasjonsgruppen fikk kun informasjon om videreutdanning, og kontrollgruppen ble ikke kontaktet. Det ble sendt ut informasjon i til sammen fire runder. Disse ble sendt fra SSB med Lånekassen og HK-dir/KN som med-avsendere. Uttrekket til studiepopulasjonen omfattet 61 800 personer trukket til stipendgruppen, 169 950 personer til informasjonsgruppen og 67 252 personer til kontrollgruppen, i alt rundt 300 000 personer.

Resultatene våre viser at randomiseringen av gruppene var vellykket, i den forstand at stipendgruppen, informasjonsgruppen og kontrollgruppen er tre statistisk sett "like" grupper. Den vellykkede randomiseringen gjør at vi kan estimere et troverdig anslag på hva som er effekten av å tilby et stipend på 50 000 kroner til fagarbeidere mellom 30 og 57 år. Vi finner en positiv effekt av både tilbudet om stipend og informasjon, der stipendgruppens sannsynlighet for å være i utdanning øker med om lag 20 prosent, mens den for informasjonsgruppen øker med 9 prosent sammenlignet med kontrollgruppen. Nettoeffekten av stipendet alene (fratrasket effekten av informasjonen som følger med tilbudet om stipend) er en 12 prosent økning i sannsynligheten for å være i utdanning.

Prosessevalueringen beskriver hvordan forsøket har blitt gjennomført. Prosessevaluering viser at forsøket har blitt gjennomført på en god måte og at samarbeidet mellom aktørene har fungert godt. Det er flere faktorer ved utformingen av ordningen som kan ha påvirket hvordan målgruppen har respondert på tilbudet om stipend. Den målrettede informasjonen som ble sendt ut om stipend og utdanningsmuligheter i forsøket har vært en viktig faktor her som man må ha med som kontekst når man vurderer effekten av stipendet.

DEL 1: Beskrivelse av forsøket

1. Innledning

I arbeidsmarkedet er det høy etterspørsel etter den yrkesfaglige kompetansen til fagarbeidere – altså personer som har yrkesfaglig videregående opplæring. Blant NHOs medlemsbedrifter var videregående opplæring med yrkesfag det mest etterspurte utdanningsnivået i 2022, og nummer to i rangeringen var fagskoleutdanning (Rørstad mfl., 2023). Framover er det rimelig å forvente at denne type kompetanse vil bli en knappere ressurs, ettersom aldringen av befolkning påvirker kapasiteten i arbeidsmarkedet. Dette gjelder ikke bare i Norge, men også i land som tidligere har bidratt med høyt antall arbeidsinnvandrere til Norge.

Framtidens arbeidsmarked vil med stor sannsynlighet ha mange av de samme behovene for yrkesfaglig kompetanse som i dag. Dette er imidlertid ikke identisk med at dagens arbeidsoppgaver vil være like relevante framover. Fordi teknologisk utvikling både gir nye løsninger og skaper nye utfordringer, vil mange arbeidsoppgaver over tid enten endres eller forsvinne helt. Denne utviklingen skaper behov for økt og endret kompetanse for alle yrkesgrupper, inkludert personer med yrkesfaglig kompetanse.

Personer med yrkesfaglig kompetanse skiller seg imidlertid fra personer med høyere utdanning ved at de i mindre grad deltar i videreutdanning. Ifølge Lærevilkårsmonitoren var det bare 5 prosent av de sysselsatte i aldersgruppen 22-59 år med fullført videregående som høyeste utdanningsnivå som deltok i formell utdanning i 2022¹ (kilde: SSB tabell 12868). Andelen var litt høyere, på seks prosent, for de med fagskolenivå, men den var fortsatt lavere enn for personer med kort universitets- og høyskolenivå (ni prosent). Tilgjengelige tall går tilbake til 2008, og de viser en vedvarende forskjell. Fagskoleutdannede og personer med videregående skolenivå kjennetegnes av lavere deltakelse i formell utdanning enn de med inntil fireårs studier på universitets- og høyskolenivå.

Det at et tilstrekkelig antall i samfunnet deltar i formell videreutdanning gjennom hele yrkeskarrieren kan spille en avgjørende rolle for å unngå mistilpasning i arbeidsmarkedet, dvs. for å unngå en situasjon hvor det er stor forskjell mellom kompetansen som etterspørres og kompetansen som er tilgjengelig i arbeidsmarkedet. Videreutdanning kan på denne måten bidra til høy sysselsetting og høy produktivitet, noe som er viktig for å bevare velferdsstatens bærekraft i en tid med stadig færre sysselsatte bak hver pensjonist. Hva som fremmer eller hindrer deltakelse i videreutdanning blant fagarbeidere har dermed viktige implikasjoner for politikktutforming. Det har vært en langvarig diskusjon om fordeler og ulemper ved økonomiske ordninger for å fremme økt deltakelse i livslang læring, og hvorvidt ordninger som stipender, kompetansefunn (tilskudd), kompetansefond (avsetning + tilskudd) kan bidra til økt deltakelse i utdanning gjennom livet. Ekspertutvalget for etter- og videreutdanning (EVU-utvalget) foreslo en forskningsbasert utprøving for å lære mer om økonomi som barriere for deltakelse i utdanning (NOU 2019: 12). Utprøving av et videreutdanningsstipend for fagarbeidere følger opp Regjeringen Solbergs mål i Granavolden-plattformens om at regjeringen ville vurdere insentivordninger for livslang læring.

Kunnskapsdepartementet besluttet i 2020 å gjennomføre en forskningsbasert utprøving av tilbud om stipend til fagarbeidere og HK-dir fikk ansvaret for utprøvingen gjennom Kompetanseprogrammet.

¹ Lærevilkårsmonitoren er basert på en spørreundersøkelse som inkluderer et utvalg sysselsatte personer mellom 22 og 59 år, og er ikke helt sammenlignbar med målgruppen i forsøket.

Fagarbeidere, her definert som personer med fullført yrkesfaglig videregående opplæring, både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag, ble valgt ut som målgruppe fordi de går relativt tidlig ut av arbeidslivet og tradisjonelt tar lite videreutdanning. Stipendordninger har generelt sett en høy kostnad for staten, og siden det er usikkert om en slik ordning får flere til å starte i utdanning eller i hovedsak støtter personer som uansett ville tatt videreutdanning, og som ville fått videreutdanning dekket privat eller gjennom arbeidsgiver, ble det besluttet å prøve ut en stipendordning.

Kunnskapsdepartementet ønsket å vurdere om en slik ordning vil være hensiktsmessig gjennom et forsøk som gjør det mulig å måle effekter på deltakelse i videreutdanning, og i hvilken grad det fører til kostnadsovervelting på staten.

En forskergruppe fra Frischsenteret og Fafo fikk i oppdrag fra HK-dir å utvikle et forsøk med stipend til fagarbeidere, samt å gjennomføre en effektevaluering og en prosessevaluering. Effektevalueringen og prosessevalueringen er utført separat av ulike forskere, hvor Frischsenteret har hatt hovedansvaret for effektevalueringen og Fafo har hatt hovedansvaret for prosessevalueringen. Denne rapporten består av tre deler. Del 1 dokumenterer gjennomføringen av forsøket med stipend til fagarbeidere. Del 2 inneholder en effektevaluering av hvorvidt tilbudet om stipend til fagarbeidere førte til høyere opptak i utdanning. Del 3 inneholder en prosessevaluering av forsøket, som undersøker om forsøket ble gjennomført som planlagt, vurderer hvordan samarbeidet og arbeidsfordelingen mellom aktørene har fungert og hvordan aktørene som stipendet retter seg mot har opplevd og respondert på ordningen.

2. Forsøksordningens tre faser

Forsøket med stipend til fagarbeidere ble delt i tre faser:

- Fase 1: Modellutviklingsfasen. Hovedformålet med denne fasen var å utvikle en modell for utprøving av utdanningsstipend for fagarbeidere både i piloten (Fase 2) og hovedforsøket (Fase 3).
- Fase 2: Pilotordning i skoleåret 2021/22. I denne fasen ble forsøket gjennomført på en avgrenset andel av målpopulasjonen for å teste den praktiske gjennomføringen av stipendordningen som ble utviklet i Fase 1. Sentralt i Fase 2 var en vurdering av hvorvidt stipendordningen var gjennomførbar og skalerbar til hele målpopulasjonen, samt behovet for justeringer før hovedforsøket i Fase 3.
- Fase 3: Hovedforsøket i skoleåret 2022/2023. Denne fasen var i hovedsak en stor-skala uttesting av stipendordningen. I tillegg var et av formålene å tallfeste effekten av stipendordningen på fagarbeidernes sannsynlighet for å starte i videreutdanning, mens et annet formål var å vurdere om utformingen og gjennomføringen av forsøket ville påvirke effekten av stipendordningen gjennom en prosessevaluering.

Fase 1 ble dokumentert i rapporten «Utvikling av et forsøk med stipend til fagarbeidere. Rapport fra modellutviklingsfasen (fase 1)». I Fase 1 lagde vi også en kunnskapsoppsummering av relevant litteratur om effekter av økonomiske insentiver i utdanning og opplæring. Fase 2 ble dokumentert i rapporten «Forsøk med stipend til fagarbeidere. Rapport fra pilot-fasen (Fase 2)». I denne rapporten vil vi dokumentere arbeidet fra Fase 3 hovedforsøket i skoleåret 2022/2023.

3. Forsøksordningens målgruppe

Føringene fra oppdragsgiver når det gjaldt definering av målgruppen for stipendet var at det skulle gis til 1) enkeltindivider og ikke virksomheter, 2) fagarbeidere definert som personer som har fag- eller svennebrev som høyeste fullførte utdanning og 3) at det kunne benyttes til utdanning som leder til et nytt fagbrev, utdanning på fagskolenivå eller utdanning ved universitet eller høyskole.

Fagarbeidere som målgruppe

Målgruppen for stipendforsøket var definert som «fagarbeidere». Dette begrepet brukes normalt til å referere til bestemte yrkesgrupper, men i praksis er denne gruppen i forsøket definert ut ifra at de har fullført yrkesfaglig utdanning på videregående nivå som høyeste utdanning.

Som oppdragstakere hadde vi mulighet til å avgrense målgruppen ytterligere. Vi valgte å ha en så bred målgruppe som mulig for å kunne lære hvem det er som faktisk benytter seg av et slikt stipend. Et av målene med forsøket var å treffe grupper som har hatt relativt lav tilbøyelighet for å ta videreutdanning og som ikke hadde tatt videreutdanning i fravær av stipendtilbudet.

Avgrensning av målgruppen for forsøket ble derfor:

Personer som står registrert med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning (både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag) som høyeste fullførte utdanning, i aldersgruppen f.o.m. 30 t.o.m. 57 år.

Alder er en relevant indikator for hvor i karriereforløpet arbeidstakere befinner seg, noe som er viktig for valg av investering i humankapital. På den ene siden kan antall år siden mottatt fagbrev være en indikator på hvor oppdatert kompetanse en fagarbeider har, og dermed kanskje også en indikator på behovet for videreutdanning. På den andre siden vil antall aktive år en arbeidstaker kan forventes å ha igjen i arbeidslivet indikere hvor lenge investeringen i kunnskap kan gi avkastning.

Den laveste aldersgrensen for målgruppen ble fra og med 30 år. For yngre fagarbeidere er det en relativt kort periode siden de ble ferdig med utdanningen sin og de har dermed en relativt oppdatert kompetanse, samtidig som de sitter på bedre informasjon om utdanningsmuligheter og kompetansebehov i arbeidsmarkedet. I tillegg har yngre fagarbeidere en lengre framtidig karriere, noe som gir lengre tid til å høste avkastning av investering i human kapital. Av begge disse grunnene kan det tenkes at yngre fagarbeidere har relativt høyere tilbøyelighet for å ta videreutdanning, og at de i større grad enn eldre fagarbeidere vil ta videreutdanning i fravær av en stipendordning. Målgruppen inkluderte fagarbeidere opp til og med 57 år. Det kan argumenteres for at de eldre kohortene vil ha relativt kort tid igjen i arbeidsmarkedet, men det er mye som tilsier at dagens arbeidstakere vil måtte stå i jobb lengre enn tidligere eldre kohorter. I tillegg har dagens eldre kohorter stort sett erfart stramme arbeidsmarkeder i sin karriere, noe som har ført til høye lønninger. Sistnevnte – som alternativkostnad til videreutdanning – kan dempe sannsynligheten for å ta videreutdanning. Med andre ord, eldre kohorter (opp til 57 år) i arbeidsmarkedet ble inkludert i målgruppen fordi de hadde lavere økonomiske

insentiver til videreutdanning, og fordi de ville trenge oppdatert kompetanse for å kunne stå i arbeid lenge.

Avgrensingen av målgruppen må også sees i lys av andre tiltak som satser på å heve kompetansenivået og redusere mistilpasning i arbeidsmarkedet. Gitt konsensus om økende behov for kompetanse og krav om effektiv bruk av offentlig midler, ble det argumentert for avgrensninger i hvilke utdanningsnivåer og fagfelt stipendene kunne brukes til. Det ble vurdert om det var hensiktsmessig å begrense stipendordningen etter visse bransjer, men denne type begrensninger ville imidlertid gjøre stipendordningen likere det som tilbys gjennom bransjeprogrammene. Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling er et tiltak hvor staten i samarbeid med partene i arbeidslivet (både innenfor privat sektor og kommunal helse- og omsorgssektor) tilbyr kompetanseutvikling innenfor utvalgte bransjer. Opprinnelig rettet bransjeprogrammene seg mot byggenæringen og industrien i privat sektor og mot den kommunale helse- og omsorgssektoren. I 2020 ble det etablert flere nye bransjeprogram, og antallet bransjer det utlyses midler for varierer fra år til år. Utviklingen av nye tilbud i bransjeprogrammene kan tenkes å påvirke markedet for videreutdanning også på lengre sikt, og dette vil derfor også kunne påvirke sannsynligheten for at fagarbeidere vil benytte seg av stipend og delta i videreutdanning i disse bransjene.

Målgruppen ble ikke avgrenset etter arbeidsmarkedsstatus fordi deltakerne i stipendordningen da ikke ville representere populasjonen av fagarbeidere. Fordeling av fagarbeidere etter arbeidsmarkedsstatus (dvs. sysselsatte, arbeidsledige, permitterte, og utenfor arbeidsliv) bærer spor av konjunkturutviklingen. Antall arbeidsledige vil, for eksempel, være høyere i lavkonjunktur enn i høykonjunktur. Sammensetningen vil også være annerledes – fagarbeidere med lav arbeidsmarkedstilknytning vil utgjøre en større andel av arbeidsledige i høykonjunktur. I tillegg, avhengig av hvilken sektor som erfarer de svakeste impulsene, vil sammensetning av arbeidsledige avvike fra en lavkonjunktur til en annen. Dette betyr at avgrensning av målgruppen etter arbeidsmarkedsstatus ville svekke overføringsverdien av funnene om stipendordningens effekter.

Det var med andre ord kun høyeste fullførte utdanning og alder som definerte målgruppen. Målgruppen inkluderte dermed fagarbeidere fra alle bransjer, uavhengig av deres arbeidsmarkedsstatus (dvs. både arbeidstakere og arbeidsledige). Å ikke avgrense målgruppen langs bransjetilhørighet og arbeidsmarkedsstatus hadde to hensikter: Å øke sannsynligheten for å treffe ønsket målgruppe (dvs. personer med lav tilbøyelighet for videreutdanning), og å gjøre det lettere å administrere ordningen. Operasjonaliseringen av denne målgruppen, og basert på læring fra piloten, er vist i tabellen under.

Tabell 1: Oversikt over målgruppen

	Forklaring	Pilot	Hovedforsøk
Utdanning	Fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning (både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag) som høyeste fullførte utdanning.	Per oktober 2020	Per oktober 2021
Alder	30-57 år	Per desember 2020	Per desember 2021
Demografi	Bosatt i Norge	Per desember 2020	Per desember 2021
Ekskluderte	I gang med utdanning	-	Per oktober 2020

Som det kommer frem av tabellen, er fagarbeidere med en igangværende utdanning per oktober 2022 ekskludert fra målgruppen i hovedforsøket. Formålet med ekskludering var å unngå at stipendet ble gitt til personer som allerede var i gang med utdanning og som ville tatt utdanning uansett.

4. Et randomisert kontrollert forsøk

4.1 Design og behandlingsgrupper

Forsøket, i likhet med piloten, ble organisert som et randomisert kontrollert forsøk. Et randomisert kontrollert forsøk er selve gullstandarden for effektforskning. Et randomisert kontrollert forsøk er en metode for effektevaluering hvor de som mottar en behandling eller intervensjon er et tilfeldig utvalg fra målgruppen og hvor det i tillegg er en kontrollgruppe som også er et tilfeldig utvalg fra den samme målgruppen. Ideen bygger på at en loddrekning bestemmer hvem som i dette tilfellet får tilbud om et studiestipend og hvem som ikke får det (kontrollgruppen). Når en tilfeldig trekning ligger til grunn for hvem som får tilbud om stipend, vil de to gruppene bli "like" i statistisk forstand. Det er dermed i utgangspunktet like høy sannsynlighet for deltakelse i utdanning i begge grupper. Kontrollgruppen fungerer da som et bilde på det kontrafaktiske tilfellet: hvor stor andel av målgruppen som tar utdanning i fravær av en stipendordning. Om det viser seg at det er forskjell i hvilken grad de faktisk deltar i utdanning, kan vi tilskrive denne forskjellen behandlingen de har fått, nemlig stipendet. Når man *ikke* har et randomisert forsøk, og sammenligner grupper som har eller ikke har tilbud om stipend, vil det være andre forskjeller mellom gruppene som også kan påvirke hvorvidt de tar utdanning, og det blir dermed vanskeligere å trekke kausale slutninger om effekten av stipend.

I utarbeidelsen av forsøket undersøkte vi ulike måter å nå ut til enkeltpersoner i målgruppen for å tilby utdanningsstøtte. Vi landet på at Statistisk Sentralbyrå (SSB) ved hjelp av sine registre (NUDB) var de eneste som hadde mulighet til å foreta et uttrekk fra målgruppen definert over, og gjennom sin avdeling for metodeutvikling og datainnsamling også hadde infrastrukturen til å sende ut personlige e-poster til disse. Ved å sende ut personlige e-poster med tilbud om et utdanningsstipend skjer det likevel to ting. Samtidig med tilbudet om stipend var det nødvendig å gi mottakeren noe informasjon om stipendet og derfor også om utdanningsmuligheter, påminnelser om søknadsfrister og mottakeren får vite at hen er trukket ut til en studie. Det å motta denne informasjonen kan i seg selv potensielt også påvirke

sannsynligheten for å starte i utdanning. Vi ønsket å kunne skille fra hverandre effekten av stipend og fra effekten av det å bli kontaktet og motta informasjon og påminnelser. For å kunne gjøre dette, inkluderte forsøket en behandlingsgruppe som ble kontaktet på samme tid og med samme informasjon om studiemuligheter og påminnelser om søknadsfrister som stipendgruppen. Tanken var at dersom effekten av å motta denne informasjonen var den samme for personer med og uten tilbud om stipend, ville det være mulig å separere ut effekten av stipend alene.

For å kunne skille fra hverandre effekten av både stipend og informasjon består forsøket dermed av tre grupper, og personene i målgruppen ble plassert i en av de følgende tre gruppene basert på en tilfeldig trekning:

- 1) Stipend
- 2) Informasjon
- 3) Kontroll

Personene i stipendgruppen fikk e-poster med informasjon om muligheter for videreutdanning samt tilbud om utdanningsstøtte som kan benyttes til videreutdanning, mens informasjonsgruppen fikk e-poster med samme informasjon om muligheter for videreutdanning (men ikke tilbud om utdanningsstøtte). Et viktig element i forsøkets design var det at personer i informasjonsgruppen fikk tilsendt like mange e-poster, og på samme tid som personer i stipendgruppen. Informasjonen som ble formidlet til stipendgruppen og informasjonsgruppen var likest mulig, med den vesentlige forskjellen at informasjonsgruppen ikke fikk tilbud om utdanningsstøtte. Kontrollgruppen ble ikke kontaktet. Detaljer om stipend og informasjonen som ble sendt ut blir redegjort for nedenfor.

4.2 Randomiseringen

Forskergruppen utarbeidet et skript i programvaren SAS som allokerte tilfeldig hver person i studiepopulasjonen i en – og kun en – av de tre behandlingsgruppene definert over i kapittel 4.1. Skriptet ble oversendt til SSBs avdeling for metodeutvikling og datainnsamling som kjørte skriptet på studiepopulasjonen. Randomiseringen (dvs. fordelingen av personene i tre grupper på en tilfeldig måte) ga en liste over hvem som fikk tilbud om stipend (stipendgruppen), en over hvem som kun fikk e-post med informasjon (informasjonsgruppen) og en over hvem som ikke mottok noe informasjon fra forsøket (kontrollgruppen).

SSBs avdeling for metodeutvikling og datainnsamling påførte kontaktopplysninger på uttrekket basert på Kontakt- og reservasjonsregisteret, og sendte deretter ut e-poster og SMS til alle i stipendgruppen og informasjonsgruppen.

4.3 Stipendet til fagarbeidere

Følgende oversikt med kriterier definerte både stipendet og hvilke søkere som kunne få det.

Hvem kvalifiserer	<ul style="list-style-type: none"> • Alle med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning (både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag), defineres som fagarbeider. • Personer i målgruppen som har mottatt e-post med tilbud om stipend • Søkerne må ha opptak i en utdanning som gir rett til støtte i Lånekassen, og de må søke Samordna opptak eller Vigo etter vanlige regler. • Vedkommende må være bosatt i Norge så tett opp til gjennomføringen av forsøket som mulig.
Søknadsfrister	<ul style="list-style-type: none"> • Søknadsfristen for fagarbeidestipendet skal følge vanlige regler, dvs. 15. november for høstsemesteret og 15. mars for vårsemesteret. De må søke Samordna opptak eller VIGO1.
Hva pengene kan brukes til	<ul style="list-style-type: none"> • Yrkesfaglig videregående opplæring², fagskoleutdanning eller høyere utdanning i Norge. • Godkjent for utdanningsstøtte fra Lånekassen.
Beløp	<ul style="list-style-type: none"> • Stipendstørrelsen er på kr 50 000 for et års studium på heltid (opptil 25 000 per semester i studieåret 2022-2023). • Fagarbeiderstipendet skal gis ut fra søkerens studiebelastning (for eksempel halvt beløp for en som tar utdanning på 50 prosent).
Utbetalingshyppighet	<ul style="list-style-type: none"> • Lånet skal gis med månedlige utbetalinger. Lånet unntas fra behovsprøving mot søkerens inntekt og trygd/pensjon.
Omgjøring fra lån til stipend	<ul style="list-style-type: none"> • Det tildelte lånet gjøres om til stipend ved fullført og bestått eksamen. Søkere som avbryter utdanningen, vil ikke ha rett til omgjøring til stipend og vil bli stående igjen med lån. I tråd med øvrig regelverk hos Lånekassen, har studentene fire år på seg for å bestå eksamen, og kan altså få omgjort lån til stipend i hele denne perioden. • Søkere som ikke får omgjort lån til stipend fordi de ikke fullfører og består utdanningen, må tilbakebetale lånet etter forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån. De vil imidlertid få omgjort lån til stipend for eventuelle studiepoeng de består, selv om de ikke fullfører alle kurs de har fått støtte til.
Andre regler	<ul style="list-style-type: none"> • Lånet skal gis uavhengig av søkerens bostatus, dvs. om søkeren bor sammen med foreldre eller for seg selv. • Søkerne skal få en avtale om støtte som må signeres, også hvis de bare ønsker å søke om fagarbeiderstipendet. • Søkere som ønsker det, skal kunne søke om bare fagarbeiderstipendet som kan gjøres om til stipend, men de skal også kunne søke om andre støtteytelser i Lånekassen. Stipendet innebærer dermed ikke tap av annen utdanningsstøtte som søkere kan ha rettigheter til.

² Hensikten vår var opprinnelig at stipendordningen kunne benyttes til all videregående opplæring, ikke kun til yrkesfaglig opplæring. Avgrensningen til yrkesfaglige videregående opplæring skyldes bestemmelser i forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte for ny forsøksordning med et eget videreutdanningsstipend for fagarbeidere.

4.4 Informasjon sendt ut i forbindelse med hovedforsøket

Lånekassen og HK-dir stod som med-avsendere. E-postene og SMS'ene som ble sendt ut i forsøket kan finnes i sin helhet i vedlegg 1.

I rapporten fra pilotfasen (fase 2) anbefalte vi til HK-dir at utsending av informasjonen ble sendt ut i forkant av viktige søknadsfrister om opptak til utdanning. Søknadsfristen til videregående opplæring og noen fagskoler var 1. mars 2022, mens søknadsfristen til høyere utdanning var 15. april 2022. Første e-postutsendelse ble sendt ut 31. januar 2022 og informerte stipend- og informasjonsgruppene om at de var trukket ut til å delta i et forsøk som «skal undersøke om økonomi og informasjon om utdanningsmuligheter og karriereveiledning har betydning for fagarbeideres valg av videreutdanning». Begge grupper fikk også informasjon om videreutdanning og karriereveiledning. Stipendgruppen fikk i tillegg informasjon om at de får tilbud om ekstra utdanningsstøtte (lån som omgjøres til stipend ved bestått utdanning), mens informasjonsgruppen fikk informasjon om generell utdanningsstøtte. Begge grupper fikk oppgitt lenke til en nettside om forsøket (hos HK-dir) og telefonnummer og klikkbar e-postadresse de kunne benytte for å ta kontakt med HK-dir.

Det ble så sendt ut påminnelser om frister til å søke videreutdanning i videregående opplæring, fagskole og høyere utdanning, etterfulgt av samme informasjon som i første utsendelse. Tredje e-postutsendelse åpnet med å informere om frist til å søke fagskole og høyere utdanning. Alle e-postene ble komplementert med en SMS om at de hadde fått en e-post fra Lånekassen og HK-dir.

Søkere til fagskoleutdanning mottok i 2022 svar om opptak 20. mai, med svarfrist 27. mai, og søkere til høyere utdanning mottok svar 20. juli med svarfrist 24. juli. Fjerde e-postutsendelse ble sendt den 31. mai 2022. Hovedformålet med denne e-posten var å informere stipendgruppen om hvordan de kan søke ekstrastipend, med et vedlagt søknadsskjema. E-posten til informasjonsgruppen informerte om hvordan de kan søke utdanningsstøtte hos Lånekassen, dersom de hadde søkt og fått opptak til utdanning. Den henviste også til en oversikt over studier med ledige plasser. Etter vurderinger i samråd med HK-dir, Lånekassen og SSB ble det ikke sendt ut noe e-post eller SMS i juli (slik som det ble gjort i piloten). Begrunnelsen for å ikke sende ut ytterligere en e-post, var todelt. For det første hadde vi allerede sendt ut tilstrekkelig med informasjon, og for det andre fikk HK-dir mange henvendelser om at det ble vel mye informasjon særlig for informasjonsgruppen. Ved å kutte den siste utsendingen ønsket vi å skjerme mottakerne for flere e-poster.

Tabell 2: Oversikt over utsending av informasjon i hovedforsøket

DATO	TYPE	FORMÅL	MOTTAKER
31.01.2022	E-post SMS	Informere om forsøket	Informasjons- og stipendgruppe
14.02.2022	E-post SMS	Påminnelse om frister	Informasjons- og stipendgruppe
31.03.2022	E-post SMS	Påminnelse om frister	Informasjons- og stipendgruppe
30.05.2022	E-post SMS	Informasjon om generell utdanningsstøtte	Informasjonsgruppe
30.05.2022	E-post SMS	Informasjon om generell utdanningsstøtte, Søknadsskjema	Stipendgruppe

Totalt ble stipend- og informasjonsgruppene dermed kontaktet gjennom e-post og SMS i 4 utsendelser. Tabell 2 gir oversikt over disse utsendelsene. Utsendingen av informasjon på e-post og SMS var den viktigste informasjonskanalen i forsøket.

4.5 Samarbeidspartnere og rollefordeling

Kunnskapsdepartementet (KD) besluttet å gjennomføre en forskningsbasert utprøving, og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), tidligere Kompetanse Norge (KN), har hatt ansvar for gjennomføringen. Frischsenteret og Fafo fikk i oppdrag å utvikle og bistå gjennomføringen av forsøksordningen med stipend til fagarbeidere, samt evaluere effekten av stipendet og gjøre en prosessevaluering av forsøksordningen. Forsøket var et samarbeid mellom forskergruppen, HK-dir, Lånekassen og SSB sin avdeling for metodeutvikling og datainnsamling. Under følger en liste over oppgavene hver samarbeidspartner hadde i prosjektet:

Direktoratet for Høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)

- Bestilte forskningsprosjektet.
- Eier av forsøket, innkalte til møter i planleggings og gjennomføringsstadiet.
- Administrerte prosessen med forskriftsendring.
- Deltok i arbeidet med å utarbeide informasjonen som ble sendt ut i pilot og hovedforsøket.
- Hadde en egen nettside med informasjon om forsøket.
- Besvarte spørsmål på telefon og e-post fra deltakere i forsøket.

Lånekassen

- Etterspurte behovet for forskriftsendring.
- Utarbeidet søknadsskjemaet for stipendet til fagarbeidere.
- Deltok i arbeidet med å utarbeide informasjonen som ble sendt ut i pilot og hovedforsøk
- Administrerte behandlingen av søknader om lån/stipendet til fagarbeidere
- Administrerte månedlig utbetaling av lån.
- Administrerte omgjøring av lån til stipend.

Statistisk sentralbyrå (SSB)

- Trakk utvalg basert på administrative registerdata.
- Kjørte randomiseringskript.
- Koblet på kontaktinformasjon fra Kontaktregisteret.
- Sendte ut e-poster og sms med informasjon til stipend og informasjonsgruppa.
- Leverte registerdata til forskergruppe for analyser.

Forskergruppe

- Ga råd om hvordan piloten og forsøket skulle innrettes og designes (rapport 1).
- Skrev et skript i sas for randomisering.
- Deltok i arbeidet med å utarbeide informasjonen som ble sendt ut i pilot og hovedforsøk.
- Ga råd om hvordan forsøket skal innrettes basert på gjennomføringen av piloten (rapport 2).
- Var med underveis i prosessen for å påse at gjennomføringen gikk i henhold til planen, og at valg som ble tatt underveis blir best med tanke på evalueringen.
- Effektevaluering:
 - Analysere effekter av forsøket.
- Prosessevaluering:
 - Gjennomføre kvalitative intervjuer blant utvalget for forsøket.
 - Gjennomføre spørreundersøkelse blant utvalget for forsøket.
 - Gjennomføre kvalitative intervjuer med sentrale aktører (HK-Dir, Lånekassen, SSB og Kunnskapsdepartementet).

DEL 2: Effektevaluering av forsøket med utdanningsstipend til fagarbeidere

I denne delen av rapporten vil vi presentere resultatene fra effektevalueringen av forsøket, det vil si at vi vil se på i hvilken grad tilbudet om stipend til fagarbeidere og informasjon om videreutdanning har ført til at flere i målgruppen har startet i utdanning

1. Data og variabler

I evalueringen vil vi benytte to datakilder: 1) et randomiseringsdatasett og 2) utfall og kovariater fra administrative registerdata levert fra SSB.

Randomiseringsdatasettet inneholder utfallet av den randomiserte trekningen og plasserer alle i studiepopulasjonen i enten stipendgruppen, informasjonsgruppen eller kontrollgruppen. Vi konstruerer tre dummy variabler (Stipend, Informasjon og Kontroll), som hver er satt til 1 hvis individet er i henholdsvis stipendgruppen, informasjonsgruppen eller kontrollgruppen.

Observerbare kjennetegn er konstruert på grunnlag av SSBs registre. Alder måles i år.

Innvandrerbakgrunn er definert som at individet har to utenlandsfødte foreldre. Foreldres utdanning måles ved hvorvidt hver av foreldrene hadde fullført videregående utdanning det året fagarbeiderne i prosjektet fylte 16 år. Partner defineres ved hjelp av samboerinformasjon hos SSB, og kodes til 1 dersom vedkommende bodde med samboer/ektefelle året før forsøket ble gjennomført. Antall barn hentes også fra SSBs registre. Videre har vi yrkesinntekt fra inntektsregisteret, denne måles i kroner. Fra samme register har vi arbeidsledighetstrygd og uføretrygd. For disse variablene konstruerer vi variabler som tar verdien 1 dersom fagarbeideren har mottatt slik stønad i løpet av året før forsøket, og verdien 0 hvis ikke. Til sist konstruerer vi en variabel som skal plukke opp størrelsen på bedriften som fagarbeideren jobber i året før forsøket. Til dette bruker vi registeret som heter A-ordningen, og som inneholder alle arbeidsforhold for individet i løpet av året på månedsbasis. Her slår vi sammen lønn i samme bedrift i samme år, og antar at hovedarbeidsforholdet til et individ er der hen har høyest inntekt. Videre bruker vi et gjennomsnitt av ansatte i denne virksomheten i løpet av året som et mål på bedriftsstørrelse. Til slutt lager vi et mål på størrelse ved å kode en variabel til 1 dersom fagarbeideren hadde et hovedarbeidsforhold i en bedrift som hadde mindre enn 20 ansatte, og 0 dersom bedriften hadde 20 eller flere.

2. Hypoteser

I tråd med Frischsenterets plan for troverdig forskning, ble en foranalyseplan registrert i AEA RCT Registry³ i mai 2023, før vi mottok data (data ble levert i slutten av august 2023). Foranalyseplanen inneholder en beskrivelse av hva som er formålet med forsøket, hypoteser, hvordan data skal defineres

³ <https://www.socialscisceregistry.org/trials/11476>, se også vedlegg 2.

og analyseres, og empirisk strategi for hvordan forsøket skulle evalueres. Formålet med en analyseplan er å øke troverdigheten til forskningen ved å være åpen om planer for analyser før data er mottatt.

Vi har valgt følgende tre hypoteser:

- 1) **H1** Å motta tilbud om fagarbeider-stipendet på NOK 50 000 (for tilsvarende et års fulltids studium) *øker opptak i utdanning* blant fagarbeidere.
- 2) **H2** Å motta tilbud om fagarbeider-stipendet på NOK 50 000 (for tilsvarende et års fulltids studium) *øker fullføring av utdanning* blant fagarbeidere.
- 3) **H3** Å motta tilbud om fagarbeider-stipendet på NOK 50 000 (for tilsvarende et års fulltids studium) *øker inntekten* til fagarbeidere 3-5 år etter at tilbudet er mottatt.

I denne rapporten vil vi konsentrere om resultater knyttet til hypotese 1 over, ettersom det er det eneste utfallet som så langt er realisert og som det også finnes data som kan benyttes i data-analyser. Vi diskuterer mulighetene for å teste hypotese 2 og 3 i kapittel 5.

3. Balansetest

Når vi gjennomfører et forsøk er vi opptatt av at gruppene som er trukket ut statistisk sett er like. Det betyr at gjennomsnittet for ulike bakgrunnskjenne tegn som kjønn, innvandrerbakgrunn, tidligere utdanning og tidligere inntekt, skal være den samme på tvers av dem vi har trukket til henholdsvis stipend-, informasjons- og kontrollgruppen. For å teste om dette er tilfelle i forsøket vi har gjennomført, rapporterer vi under kjennetegn etter gruppe i tabell 3.

Det første vi legger merke til er at gjennomsnittet for de ulike kjennetegnene er nær identiske på tvers av gruppene. Når vi ser nærmere på kjennetegn, finner vi at omtrent en tredjedel av utvalget er kvinner. Dette er i tråd med det vi vil forvente, siden fagarbeider-utdanning er vanligere å ta for menn. Videre er gjennomsnittsalderen i utvalget 45 år. 9 prosent har innvandrerbakgrunn, hos oss definert som at man har to utenlandsfødte foreldre. Andelen mødre og fedre i utvalget som har fullført videregående skole er omtrent en femdel av mødrene og en tredel av fedrene. Yrkesinntekten er på i underkant av 560 000 i alle grupper. Videre er det 13 prosent som mottar arbeidsledighetstrygd en gang i løpet av året før forsøket, og 8 prosent som mottar uføretrygd. 34% av utvalget jobber i en bedrift med færre enn 20 ansatte.

Tabell 3: Bakgrunnskjennetegn målt før forsøket

	Stipend	Informasjon	Kontroll
Kvinne	0.34	0.34	0.34
Alder	44.77	44.74	44.76
Innvandrerbakgrunn	0.09	0.09	0.09
Mor har fullført videregående skole	0.21	0.21	0.21
Far har fullført videregående skole	0.33	0.33	0.33
Bor sammen med partner/gift	0.70	0.70	0.70
Antall barn	1.20	1.19	1.19
Yrkesinntekt i året før forsøket	558 956	559 526	557 467
Andelen som mottok arbeidsledighetstrygd	0.13	0.13	0.13
Andelen som mottok uføretrygd	0.08	0.08	0.08
Andelen som jobbet i mindre bedrift	0.34	0.34	0.34
N	63 265	171 418	68 713

For å teste om de tre gruppene er statistisk sett like, og ikke bare ser like ut deskriptivt sett, har vi utført en F-test av en regresjon hvor vi sammenligner stipend og informasjonsgruppa hver for seg med kontrollgruppa. I denne regresjonen er utfallsvariabelen at individet er i behandlingsgruppa og hvor bakgrunnskjennetegnene i tabell 3 over er forklaringsvariable, og F-testen tester om alle koeffisientene er lik null. Resultatene fra testen bekrefter at gruppene er like i og med at koeffisientene ikke er forskjellige fra null.

Dette betyr at den tilfeldige trekningen var vellykket, og har gitt oss tre statistisk like grupper. Videre medfører det at dersom vi finner forskjeller i andeler som starter i utdanning mellom gruppene, så kan vi tolke det som en kausal effekt av henholdsvis tilbudet om stipend og mottatt informasjon. Utfallet for kontrollgruppen vil anslå på en presis måte hva stipendgruppen ville ha gjort dersom de ikke hadde fått tilbudet.

Nå går vi videre til å se på hvilken yrkesfaglig utdanningsbakgrunn personer i utvalget hadde i forkant av forsøket. Tabell 4 gir et bilde av utdanningsbakgrunnen målgruppen hadde i forkant av forsøket, dvs. fullført utdanning før forsøket startet (dvs per oktober 2021 for hovedforsøket og per oktober 2020 for piloten). Hele 60% av målgruppen har utdanningsbakgrunn fra naturvitenskapelige, håndverksfag og tekniske fag. Den nest største gruppen, er innen helse, sosial og idrettsfag med om lag 21%. Også når det gjelder utdanningsbakgrunn ser vi at de tre gruppene er balanserte.

Tabell 4: Utdanningsbakgrunn målt før forsøket (høyeste fullførte utdanning året før trekningstidspunktet), etter gruppe

Fagretning	Stipend-gruppen		Informasjonsgruppen		Kontrollgruppen	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Andre fag	14	0.02	31	0.02	17	0.02
Helse- sosial- og idrettsfag	13,211	20.88	35,779	20.87	14,405	20.96
Humanistiske og estetiske fag	1,433	2.27	4,018	2.34	1,636	2.38
Lærerutdanning og utdanning i pedagogikk	-	0	7	0	7	0.01
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	38,498	60.85	104,587	61.01	41,713	60.71
Primærnæringsfag	1,831	2.89	5,160	3.01	2,133	3.1
Samferdels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	5,144	8.13	13,628	7.95	5,531	8.05
Samfunnsfag og juridiske fag	-	-	-	-	-	-
Økonomiske og administrative fag	3,131	4.95	8,202	4.78	3,269	4.76
N	63,265		171,417		68,713	

Utdanningsbakgrunn er her målt som høyeste fullførte utdanning året før gruppen fikk tilbud om stipend.

4. Resultater

4.1 Gjennomsnittseffekt

Vi skal nå gå videre for å se på effektene på deltakelse i utdanning⁴ av å tilby et stipend til fagarbeidere. I kontrollgruppen er andelen som er i gang med utdanning høsten 2022 2.5 prosent, mens det i informasjonsgruppen er 2.7 prosent og i stipendgruppen er 3.05 prosent.

Hovedresultatene av forsøket er vist i tabell 5. Tabellen viser resultatene fra en regresjon hvor utfallsvariabelen er om man er i gang med utdanning påfølgende høst etter utsending av e-post med tilbud om stipend eller informasjon⁵. I første rad ser vi på hva et tilbud om stipend førte til for opptak til utdanning. I tråd med hovedhypotesen vår finner vi at tilbudet om et stipend faktisk økte opptaket til utdanning for voksne fagarbeidere. Estimert er på 0.54 prosentpoeng, og indikerer at stipendgruppen har 22 prosent større sannsynlighet for å starte i utdanning sammenlignet med kontrollgruppen (der 2.51 prosent er i utdanning).

Som diskutert i kapittel 4.1 av Del 1 over, kan tilbudet om stipend både påvirke valget om å starte i utdanning gjennom effekten av selve stipendet, men også gjennom at tilbudet om stipend kommer

⁴ Resultatene er hentet fra Dapi et al. (2023).

⁵ Per oktober 2022 for hovedforsøket og per 2021 for piloten.

sammen med informasjon om utdanningsmuligheter og påminnelser om søknadsfrister. For å skille ut effekten av stipend fra effekten av informasjonen som gis, hadde forsøket en informasjonsgruppe, og i andre rad ser vi at det også er et positivt estimat for gruppen som bare har fått informasjon. Effekten her er mindre, og utgjør en økning på 0.23 prosentpoeng, eller en 9.2 prosent større sannsynlighet for å starte i utdanning. Dette er en betydelig effekt, og tyder på at en del fagarbeidere ikke er oppmerksomme på mulighetene som finnes for å ta mer utdanning, eller at de blir motivert av å bli minnet på mulighetene. Dersom vi så ønsker å separere effekten av informasjon fra effekten av det å få stipend, må vi først anta at effekten av informasjon er den samme i stipendgruppen og informasjonsgruppen.

Nettoeffekten av stipendet er da effekten av stipend fratrukket økningen som kommer av å få informasjon. Vi antar da at det går an å separere disse to effektene. Dette gjør vi ved å trekke informasjonseffekten fra estimatet av stipendeffekten (0.0054-0.0023), og finner at nettoeffekten av stipendet er 0.31 prosentpoeng. Nettoeffekten av stipendet utgjør da en økning på 12.4 prosent sammenlignet med kontrollgruppen, mens informasjonen alene gir en økning på 9.2 prosent.

I kolonne (2) rapporterer vi resultatene fra en analyse der vi tar hensyn til bakgrunnskjennetegn. Dette endrer ikke på estimatene, hvilket avspeiler at den tilfeldige trekningen har gjort jobben sin (jfr. tabell 3).

Tabell 5: Effekten på å være i utdanning, høsten etter tilbud om stipend

	I gang med utdanning (1)	I gang med utdanning (2)
Stipend	0.0054*** (0.0009)	0.0054*** (0.0009)
Informasjon	0.0023*** (0.0007)	0.0023*** (0.0007)
Konstantledd	0.0251*** (0.0006)	0.1120*** (0.0023)
N	303 396	303 395
Kontrollvariable	NEI	JA

Note: Robuste standardfeil i parentes. *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Effekten av stipend og informasjon kan også beregnes ved å se på hvor mange flere personer har startet i utdanning enn ellers ville vært tilfellet. Antall personer som starter på grunn av tilbudet om stipend får vi ved å multiplisere størrelsen på stipendgruppen med den økte andelen, og finner at 342 ekstra personer er i utdanning fordi de fikk tilbud om stipend. Dette er altså den samlede effekten av tilbudet om stipendet og informasjonen som fulgte med tilbudet. Når vi gjør det samme i informasjonsgruppen, finner vi at det er 698 ekstra personer som tar utdanning relativt til hva som hadde vært tilfelle uten informasjon. Dette betyr ikke at informasjonsbrevet var mer effektivt enn stipendet, for gruppen som fikk informasjon var mye større enn gruppen som fikk stipend. For å finne ut hvor mange som ville startet i utdanning dersom stipendgruppen bare hadde fått informasjon, multipliserer vi størrelsen på

stipendgruppen med den estimerte effekten av informasjon, 0.0023. Da finner vi at 146 flere personer ville startet i utdanning grunnet informasjonen. For å finne nettoeffekten av stipend fratrukket effekten av informasjon, tar vi 342 personer som var det samlede antallet som startet for stipendgruppen og trekker fra de 146 personene som ville startet dersom de bare fikk stipend. Vi sitter da igjen med en økning på 196 personer som er i utdanning fordi de fikk tilbud om stipend og en økning på 146 personer grunnet informasjonen. Merk at resultatene våre foreløpig bare kan si noe om hvorvidt forsøksdeltakerne starter i utdanning, og ikke noe om hvorvidt de fullfører den påbegynte utdanningen. Vi kan derfor ikke utelukke at det vil være forskjeller i hvorvidt stipendgruppen og informasjonsgruppen fullfører den påbegynte utdanningen.

4.2 Forskjell i effekter mellom grupper

Vi går nå videre for å undersøke om stipendet har ulik effekt på forskjellige undergrupper. Som spesifisert i foranalyseplanen vil vi se på effektene etter kjønn, innvandringsbakgrunn og bedriftsstørrelse. Tabell 5 viser resultatene. I kontrollgruppen deltar 3,4 prosent av kvinnene og 2,1 prosent av menn i utdanning. For kvinner i stipendgruppen er deltakelsen i utdanning 1,05 prosentpoeng høyere enn blant kvinner i kontrollgruppen, det vil si at sannsynligheten for å være i utdanning øker med 31% for kvinner når de får tilbud om stipend. For menn i stipendgruppen er det en økning på 0,29 prosentpoeng, og dermed 14% større sannsynlighet for å delta i utdanning sammenlignet med menn i kontrollgruppen. Vi bekrefter at estimatene for menn og kvinner er signifikant forskjellige fra hverandre i en egen analyse (ikke rapportert). Når det gjelder effekten av å motta informasjon om utdanning, ser vi at kvinner her i langt større grad enn menn lar seg påvirke av dette. Resultatet for kvinner antyder at det er en økning på 0.6 prosentpoeng for kvinner som kun mottok informasjon om utdanningstilbud.

Den neste undergruppen vi ser på, er innvandrerbakgrunn. Blant personer i kontrollgruppen med innvandrerbakgrunn var det 4.1 prosent som tok utdanning. Estimaten våre viser at økningen blant dem som fikk tilbud om stipend er 1.03 prosentpoeng, som tilsvarer en økning på 25 prosent sammenlignet med kontrollgruppen. Blant personer uten innvandrerbakgrunn i kontrollgruppen var det 2.35 prosent som tok utdanning. Effekten av stipendet i denne gruppen er 0.49 prosentpoeng, noe som utgjør en 21 prosent økning i deltakelse i utdanning som kan tilskrives tilbudet om stipend. Resultatene for dem med og uten innvandrerbakgrunn er ikke statistisk signifikant forskjellige fra hverandre. Når det gjelder resultater for gruppen som kun fikk informasjon, ser vi at estimatet for dem med innvandrerbakgrunn er større enn for dem uten, men det er bare signifikant for den sistnevnte gruppen. Vi gjør en analyse av forskjellen, og finner ikke at denne forskjellen er signifikant. Vi konkluderer med at det ikke ser ut til å være ulike effekter etter hvorvidt man har innvandrerbakgrunn, verken for gruppen som fikk tilbud om stipend eller for gruppen som kun fikk informasjon.

Til sist ser vi på om det er forskjeller i responsen blant fagarbeidere etter bedriftsstørrelse. Her er en liten bedrift definert som en virksomhet med mindre enn 20 ansatte, målt året før tilbudet om stipend ble sendt ut. I utgangspunktet er det færre fagarbeidere i utvalget vårt som jobber i en liten bedrift, rundt 40 prosent, mens 60 prosent jobber i en større virksomhet. Det er noe vanligere å være i utdanning dersom man er ansatt i en større bedrift. Også her gjør vi en separat analyse av om gruppene reagerer forskjellig på å få et tilbud om stipend (og informasjon), men vi finner heller ikke her signifikante forskjeller.

Tabell 6: Effekt på å være i utdanning høsten etter tilbud om stipend, etter undergruppe

	Kvinner	Menn	Har innvandrerbakgrunn	Har ikke innvandrerbakgrunn	Jobber i liten bedrift	Jobber i stor bedrift
Stipend	0.0105 (0.0018)***	0.0029 (0.001)***	0.0103 (0.0039)***	0.0049 (0.0009)***	0.004 (0.001)***	0.006 (0.001)***
Informasjon	0.0059 (0.0014)***	0.0005 (0.0008)	0.0048 (0.003)	0.002 (0.0007)***	0.002 (0.001)**	0.002 (0.001)**
Konstant	0.0335 (0.0012)***	0.0208 (0.0007)***	0.0411 (0.0025)***	0.0235 (0.0006)***	0.019 (0.001)***	0.029 (0.001)***
N	102222	201174	27420	275976	124255	179141

Note: Uten kjennetegn. Konstant uttrykker andel i utdanning i kontrollgruppa. Robuste standardfeil i parentes. *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

4.3 Hvem benytter seg av stipendet?

Vi har sett at det er en større tilbøyelighet til å starte i utdanning når man får tilbud om et stipend. Nå skal vi se litt nærmere på de personene i målgruppen som starter i utdanning etter at de ble trukket til de ulike gruppene. I tabell 6 viser vi først utdanningsbakgrunnen i forkant av forsøket for de personene som starter i ny videreutdanning. Som tabellen viser, har de som starter i ny videreutdanning ganske lik utdanningsbakgrunn i forkant av forsøket.

Tabell 7: Utdanningsbakgrunn for de som starter på ny utdanning, etter gruppe

Fagretning	Stipendgruppen		Informasjonsgruppen		Kontroll-gruppen	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antal	Andel
Andre fag	-	-	5	0.11	6	0.35
Helse- sosial- og idrettsfag	659	34.15	1671	35.61	586	33.99
Humanistiske og estetiske fag	38	1.97	91	1.94	33	1.91
Lærerutdanning og utdanning i pedagogikk	-	-	-	-	-	-
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	900	46.63	2163	46.09	817	47.39
Primærnæringsfag	45	2.33	108	2.30	37	2.15
Samferdsels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	144	7.46	351	7.48	142	8.24
Samfunnsfag og juridiske fag	-	-	-	-	-	-
Økonomiske og administrative fag	142	7.36	299	6.37	101	5.86
N	1 930		4693		1 724	

Utdanningsbakgrunn er her målt som høyeste fullførte utdanning året før gruppen fikk tilbud om stipend.

I tabell 7 rapporterer vi hvilken utdanningsretning de som studerer i henholdsvis stipend- informasjons- og kontrollgruppen har valgt i sin videreutdanning. For stipendgruppen i kolonne to (antall) og tre (andel) kommer det fram at helse- sosial- og idrettsfag og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag fortsatt er de klart største fagretningene, men ikke like dominerende som fagbakgrunn rapportert i tabell 4 over. For eksempel velger om lag 16 prosent å studere økonomiske- og administrative fag, og også lærerutdanning/pedagogikk er en betydelig gruppe, i underkant av ti prosent. Sammenlignet med kontroll- og stipendgruppen er typen fag ganske lik, noe som tyder på at stipendet får flere til å starte i utdanning, men de som starter velger i stor grad samme fagretning som de ville ha gjort uten stipendet.

Tabell 8: Utdanningsretning for de som starter på ny utdanning, etter gruppe

	Stipend- gruppen		Informasjons- gruppen		Kontrollgruppen	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Almenne fag	80	4.15	186	3.96	67	3.89
Andre fag	51	2.64	130	2.77	52	3.02
Helse- sosial- og idrettsfag	533	27.62	1390	27.89	465	26.97
Humanistiske og estetiske fag	35	1.81	81	1.73	25	1.45
Lærerutdanning og utdanning i pedagogikk	179	9.27	424	9.09	152	8.82
Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag	582	30.16	1416	30.17	521	30.22
Primærnæringsfag	30	1.55	86	1.83	31	1.8
Samferdels- og sikkerhetsfag og andre servicefag	87	4.51	205	4.37	96	5.57
Samfunnsfag og juridiske fag	37	1.92	96	2.05	38	2.2
Økonomiske og administrative fag	316	16.37	760	16.19	277	16.07
N	1 930		4 693		1 724	

Til sist ser vi på nivået på utdanningen gruppene har begynt på i tabell 9 under. Hovedvekten ligger på fagskole, og i underkant av 30 prosent starter en universitets- eller høyskoleutdanning. Andelen som tar fag på videregående skole, er 15 i stipendgruppen og 17 i henholdsvis informasjons- og kontrollgruppen. Det kan se ut til at andelen som starter på fagskoleutdanning er noe høyere i stipendgruppen enn i de to øvrige gruppene, men forskjellen er ikke stor.

Tabell 9: Nivå på påbegynt utdanning

	Stipendgruppen		Informasjonsgruppen		Kontrollgruppen	
	Antall	Andel	Antall	Andel	Antall	Andel
Fagskole	1 075	55.7	2 520	53.7	915	53.07
Universitet/høyskole	562	29.12	1 382	29.45	511	29.64
Videregående skole	293	15.18	791	16.85	298	17.29
N	1 930		4 693		1 724	

5. Diskusjon

Effekten av stipend på opptak til videreutdanning

Et randomisert forsøk er velegnet til å gi oss kunnskap om kausale effekter, i vårt tilfelle hvilken betydning tilbud om utdanningsstipend har for fagarbeideres deltakelse i utdanning. Dersom en stipendordning *ikke* innføres, vil vårt beste estimat på hvor mange i målgruppen som vil starte i en videreutdanning være 2.51%, slik som andelen som starter i utdanning i kontrollgruppen. I innledningen nevnte vi at ifølge Lærevilkårsmonitoren er det 5 prosent av de sysselsatte i aldersgruppen 22-59 år med fullført videregående som høyeste utdanningsnivå som deltok i formell videreutdanning. Det er flere grunner til at anslaget fra Lærevilkårsmonitoren er høyere enn vårt estimat: For det første er aldersgruppen der 22-59 år, mens vår målgruppe er i alderen 30-57 år. Andelen i videreutdanning er langt høyere i aldersgruppen 22-30 år enn for aldersgruppen over 30 år, og dette er dermed med på å drive anslaget i Lærevilkårsmonitoren oppover. For det andre er Lærevilkårsmonitoren basert på en spørreundersøkelse blant et utvalg av 15-20 000 personer, og det vil være selvseleksjon inn i hvem som svarer på en slik undersøkelse. Det er naturlig å tenke seg at personer med interesse for utdanning har større sannsynlighet for å svare på en undersøkelse om utdanning, og at de dermed blir overrepresentert. Andelen vi rapporterer bygger på administrative registerdata for faktisk deltakelse i videreutdanning for alle målgruppen til forsøket, og vil derfor være et riktigere anslag.

Dersom det innføres et utdanningsstipend til fagarbeidere av samme størrelsesorden og med samme betingelser som i forsøket, anslår vi basert på forsøket, at andelen av målgruppen som vil starte i videreutdanning øker til 3.05%, altså at tilbudet om stipend gir en økning i andelen som starter i videreutdanning på 20%, som er en ganske stor effekt.

Dersom et utdanningsstipend skal innføres, vil det være mulig å gå ut og informere alle i målgruppen om tilbudet. I forsøket skulle ikke alle i målgruppen få tilbud om stipend. Det var helt nødvendig å ha en sammenligningsgruppe som ikke fikk dette tilbudet for å kunne finne den kausale effekten av stipend, derfor gikk tilbudet bare til noen. Siden vi ønsket å randomisere hvem som skulle få tilbud om stipend og ikke på individnivå, valgte vi å kommunisere dette tilbudet personlig på e-post og SMS til de det gjaldt. Men det å vite at man er utvalgt til et forskningsprosjekt sammen med det å motta personlige e-poster fra SSB, HK-dir og Lånekassen med informasjon om muligheter for videreutdanning kan også ha bidratt til at flere startet i utdanning i stipendgruppen enn ellers ville vært tilfellet, utover effekten av tilbudet om selve stipendet. For å sjekke om det å bli kontaktet og motta personlige e-poster med informasjon i seg selv hadde en effekt på å starte i utdanning, inkluderte forsøket en informasjonsgruppe. Resultatene viste at det var en selvstendig effekt for informasjonsgruppen. Dersom en stipendordning innføres *uten* et så intensivt og personlig informasjonsopplegg som tilfellet var i forsøket, kan det være at anslaget gitt over på at 3.05% av målgruppen vil starte i utdanning derfor vil være for høyt. Et bedre estimat på hvor mange i målgruppen som vil ta videreutdanning hvis en stipendordning innføres vil kunne være effekten av stipendet (fra stipendgruppen) minus effekten av informasjonen (fra informasjonsgruppen)), det vil si en økning på 12.4 prosent ($20 - 9.2 = 12.4$) sammenlignet med kontrollgruppen. Dette innebærer et estimat på nærmere 2.82% av målgruppen som vil starte i videreutdanning med en stipendordning.

Effekten av informasjon på opptak til videreutdanning

Det neste spørsmålet er hvordan vi skal tolke den separate effekten av informasjon. En utfordring her er at vi foreløpig bare har kunnet studere effekten på å starte i utdanning. Her finner vi en separat effekt av

informasjon for kvinner, altså har kvinnelige fagarbeidere i informasjonsgruppen en større sannsynlighet for å starte i videreutdanning enn kvinner i kontrollgruppen. Imidlertid vet vi enda ikke om dette bare gjelder det å starte i utdanning, eller om det også vil være flere som fullfører i gruppen som fikk informasjon og stipend enn blant dem som bare fikk informasjon, sammenlignet med kontrollgruppen. Hvis vi tar utgangspunkt i det vi har, altså effekten på å starte i utdanning, har informasjonen klart å motivere en gruppe kvinner som ikke ville startet med videreutdanning om det ikke var for informasjonen de fikk.

Når vi omtaler effekten av informasjon tenker vi på hele opplegget rundt forsøket inkludert e-postene og SMS som ble sendt ut, det at de fikk vite at de var del av et forsøk, informasjonen gitt om studiemuligheter, men også det at HK-dir besvarte henvendelser, at lånekassen tok imot kundetelefoner og at man hadde tilgang på karriereveiledning. Det er ikke mulig å skille fra hverandre effektene av de ulike komponentene som informasjonseffekten består av (for eksempel hva som er effekten av karriereveiledningen isolert sett, eller effekten isolert sett av informasjonen om studiemuligheter). Enkelte av disse elementene vil trolig ikke være en del av en permanent ordning, som for eksempel brev, SMS-er og egne folk hos HK-dir som svarer på spørsmål. Dette vil kunne redusere antallet som får med seg at stipendordningen finnes. På en annen side kan man tenke seg at det over tid blir flere som blir klar over stipendordningen, gjennom for eksempel informasjon fra kolleger som benytter seg av den. Dette vil trekke i motsatt retning.

Det at informasjonsgruppen viser en effekt relativt til kontrollgruppen kan tyde på at det er potensiale for å informere målgruppen bedre om mulighetene for videreutdanning. Informasjon er også billigere enn stipend. For fremtidig forskning er det derfor verdt å forfølge videre og teste ut effekten av ulike typer og mengder av informasjon. Skyldes effekten av informasjon i forsøket at de ikke visste nok om mulighetene for videreutdanning? Eller at informasjonen som ble gitt gjorde at de følte at både de og kompetansen deres ble verdsatt mer av samfunnet? Dette er det mulig å studere ved hjelp av randomisert forsøk som er designet for å teste nettopp dette.

Samfunnsøkonomiske konsekvenser av en varig stipendordning

Målet for myndighetene med en stipendordning er å øke investeringene i humankapital for derigjennom å skape økt økonomisk vekst. For å nå disse målene, må stipendordningen føre til investeringer i humankapital som ellers ikke ville skjedd, og at de nye investeringene har en avkastning som overstiger skattefinansieringskostnaden. På nåværende tidspunkt er det for tidlig å få fullstendig svar på disse spørsmålene. Det vi kan si noe om nå, er i hvilken grad stipendordningen har ført til at flere har startet i utdanning som ellers ikke ville startet, og dermed hvor mange flere som har startet med å investere i sin humankapital. Jfr. diskusjonen over anslår vi at mellom 12% og 20% flere vil starte i utdanning dersom en stipendordning innføres, avhengig av innretningen av informasjonsopplegget knyttet til stipendordningen. Hvorvidt det fører til at flere også fullfører utdanningen sin og eventuelle konsekvenser det får i arbeidsmarkedet i etterkant, er for tidlig å si noe om.

Som hypotesene våre i kapittel 2 over indikerer, har vi når datatilgjengeligheten tillater det, en intensjon om å evaluere hvorvidt tilbudet om stipend har ført til økt fullføring av påbegynt utdanning og også hvorvidt det fører til arbeidsmarkedskonsekvenser som økt inntekt 3-5 år etter mottatt tilbud. Når disse hypotesene er testet, vil det være mulig å gi mer fullstendige estimater for de samfunnsøkonomiske konsekvensene av en varig stipendordning.

Fremtidig forskning kan også se på om og i tilfelle hvordan tilbudet om stipend har påvirket arbeidsmarkedssituasjonen underveis i studiene. For eksempel kan man se på hvor stor studiebelastning de som studerer velger å ha, og om de reduserer stillingsstørrelsen i arbeidsforholdet sitt i perioden de studerer, eller om studiene kommer på toppen av jobb. Etter hvert som det blir mulig å analysere fullføring av studier, vil det også være mulig å analysere hvorvidt tilbudet om stipend fører til at flere pådrar seg gjeld (siden det er relatert til fullføring), noe som kan være en potensiell utilsiktet konsekvens av tilbudet om stipend.

En varig stipendordning vil tilby stipend til alle i målgruppen, og staten må da både dekke stipendkostnadene for de som uansett ville startet i videreutdanning, og til de som starter i utdanning på grunn av stipendet. Andelen i kontrollgruppen som starter i videreutdanning (2.51%) er andelen som ville startet i videreutdanning uansett, og hvis en stipendordning innføres, er det en kostnadsoverveltning fra at de dekker denne utdanning selv eller gjennom støtte fra arbeidsgiver til at stipendordningen dekker (noe av) det.⁶ Nyttet for samfunnet av innføringen av stipendordningen er knyttet til økt andel som deltar i utdanning på grunn av stipendet, og fremover i tid en eventuell økt andel som fullfører utdanningen og konsekvenser det kan ha for arbeidsmarkedsutfall. Effekten vi ser på deltakelse (forskjellen i andelen som starter i utdanning i kontroll og stipend/informasjonsgruppe) kan tolkes som andelen som starter i utdanning, men som ellers ikke ville startet. Den rapporterte effekten fanger altså opp investeringer i kompetanseutvikling som ellers ikke ville ha skjedd. Er det så de fagarbeidere som ellers ikke ville deltatt i videreutdanning som nå starter ved hjelp av stipendet? Det er iallfall sant for det søknadsåret vi ser på. Vi kan imidlertid ikke utelukke at stipendet fører til at enkelte fagarbeidere tar videreutdanning før de vanligvis ville ha gjort det fordi de fikk tilbud om stipend, noe som først vil vise seg dersom vi ser at de som fikk tilbud om stipend har en lavere sannsynlighet enn kontrollgruppen til å starte i videreutdanning senere.

Effektestimatene vi har kommet fram til i forsøket kan sammen med enkle antagelser og kunnskap om antall i målgruppen benyttes til å regne ut hvor mange flere personer man kan forvente at vil starte i utdanning dersom tilbud om stipend/informasjon blir gjort til en permanent ordning. Vi tar utgangspunkt i at det totale utvalget av fagarbeidere i Norge er på 303 396 personer. Gjennomsnittseffekten er 0.0054, som vi viste i tabell 5. Denne effekten fanger opp det å få stipendtilbud og informasjon, så hvis vi antar at informasjonsopplegget blir det samme ved innføring av en varig ordning, vil om lag 1638 flere fagarbeidere starte i utdanning. I hovedforsøket finner vi også en separat effekt av informasjon, på 0.0023, noe som utgjør 698 flere personer som starter i utdanning. Dersom vi antar at en permanent ordning blir innført uten et tilsvarende informasjonsopplegg, må vi trekke fra de 698 som starter utelukkende som effekt av informasjon, og vi sitter igjen med 940 nye studenter.

Tilsvarende kan vi regne ut hvor mange flere personer i utvalgte undergrupper som vil starte i utdanning. Hvis vi for eksempel ser på kvinner og menn i tabell 6, finner vi at den kombinerte effekten av stipend og informasjon for kvinner er 0.0105, og at antall kvinner med fagarbeiderutdanning er 102 222. Dersom stipendordningen innføres anslår vi at rundt 1073 flere kvinner vil starte videreutdanning gitt samme informasjonstrykk. Dersom vi antar at innføring av et permanent ekstra stipend til fagarbeidere ikke følges av den samme informasjonen som i forsøket, kan vi ta bort «informasjons»-

⁶ Merk for øvrig at fordelene med en stipendordning skreddersydd de som bare har fagarbeiderutdanning vil gjøre ordningen billigere også ved innføring sammenlignet med en generell stipendordning til videreutdanning for alle.

effekten ved å trekke 603 fra 1073. Da vil anslaget være at 470 flere kvinner starte i utdanning. Å regne ut det tilsvarende antallet for menn er mer rett fram, siden det bare er en effekt av den kombinerte stipend/informasjonsbehandlingen for disse. Vi finner at 583 flere menn vil starte i utdanning (enn som ellers ville startet) dersom man innfører et permanent ekstrastipend for fagarbeidere.

Ekstern validitet

En annen faktor som kan spille inn på effektene av en stipendordning, er de makroøkonomiske forholdene rundt forsøket. Disse vil ikke påvirke tolkningen av effekten i selve forsøket, ettersom de makroøkonomiske forholdene er lik for kontrollgruppen og behandlingsgruppene. Imidlertid kan man tenke seg at de kan påvirke den eksterne validiteten av estimatene vi får i forsøket. Ekstern validitet betyr i denne sammenhengen hvorvidt samme forsøk gjennomført i andre år, ville gitt samme resultat. Vi vet for eksempel at hovedforsøket ble gjennomført i en periode med høy etterspørsel etter arbeidskraft. Da er det attraktivt å være i arbeidslivet, og kanskje ikke like aktuelt å tenke på videreutdanning. Effekten vi har estimert i forsøket vil være effekten av et stipend under disse makroøkonomiske forholdene. Dersom stipendet skulle bli innført og gjelde for alle fagarbeidere, vil effektene vi har estimert i forsøket trolig predikere ganske godt hva som skjer med opptaket til utdanning blant gruppen av fagarbeidere, men det vil også avhenge av om det er oppgangstider eller nedgangstider i økonomien, og svinge med dette. Trolig vil noen flere benytte seg av stipendet hvis arbeidsmarkedet er mindre presset. Samtidig er andelen i utdanning i denne gruppen generelt lav, så det er ikke grunn til å forvente store svingninger.

6. Konklusjon

Vi har gjennomført et stort randomisert forsøk der fagarbeidere har fått tilbud om stipend og informasjon om videreutdanning. Målet for forsøket har vært å undersøke om et slikt stipend kan øke andelen fagarbeidere som tar utdanning som voksne, motivert av at dette er en gruppe med lav deltakelse i utdanning og hvor myndighetene ønsker å motivere flere til å delta i utdanning.

Resultatene våre viser at randomiseringen av gruppene var vellykket, og at vi har tre statistisk sett "like" grupper, en som fikk tilbud om stipend og informasjon om videreutdanning, en som kun fikk informasjon, samt en kontrollgruppe som ikke ble kontaktet. Den vellykkede randomiseringen gjør at vi kan estimere et troverdig anslag på hva som er effekten av å tilby et stipend på 50 000 kroner til fagarbeidere mellom 30 og 57 år. Vi finner en positiv effekt for både tilbudet om stipend og informasjon, der stipendgruppens sannsynlighet for å være i utdanning øker med om lag 20 prosent, mens den for informasjonsgruppen øker med 9 prosent. Nettoeffekten av stipendet alene (fratrasket effekten av informasjonen som følger med tilbudet om stipend) er en 12 prosent økning i sannsynligheten for å være i utdanning.

Forsøket ble gjennomført i skoleåret 2022-2023 (2021-2022 for piloten), så mange av deltakerne er nå ferdige med videreutdanningen sin. Vi har imidlertid ikke data tilgjengelig til å studere fullføring enda, da SSB først vil publisere disse dataene sommeren 2024. I lys av den betydelige effekten for informasjonsgruppen blir det særlig interessant å se på fullføring. Man kan tenke seg at det kan være ulike effekter på fullføring for de ulike gruppene, og det kan også tenkes at gruppene tar ulik studiebelastning. Studiebelastning og fullføring er viktig informasjon dersom vi skal se på

kostnadseffektiviteten av et stipend som tiltak for å øke opptak i utdanning. En slik analyse vil kreve mer informasjon om både kostnader og nytte enn det vi har på nåværende tidspunkt. Vi trenger da en oversikt over hvor mye stipend fagarbeiderne søker om (både høst og vårsemester), hvor mye av utdanning de fullfører og dermed hvor mye av lånet som blir omgjort til stipend. For å lage et mål på nytten av forsøket vil det være viktig å få oversikt over hvor mye utdanning fagarbeiderne fullfører og hvordan det går med dem i arbeidsmarkedet etterpå.

Med tanke på at informasjon er billigere enn å dele ut stipend, vil det være interessant for fremtidig forskning å følge opp om mer informasjon alene kan øke opptak til utdanning i denne (og/eller andre) grupper.

DEL 3: Prosessevaluering av forsøket med utdanningsstipend til fagarbeidere

1. Innledning

Et viktig formål med utprøvingen av stipendordningen var å framskaffe kunnskap om hvorvidt et slikt økonomisk insentiv ville påvirke målgruppens deltakelse i og fullføring av utdanning. Denne prosessevalueringen gir en overordnet beskrivelse av hvordan forsøket har blitt gjennomført og hvordan informasjonen om stipendet har nådd målgruppen, samt hvordan samarbeidet og arbeidsfordelingen mellom aktørene har fungert. Samtidig skal prosessevalueringen gi utfyllende informasjon som gir hjelp til å tolke effektevalueringen ved at vi diskuterer om det er trekk ved prosessen og utforming av ordningen som kan tenkes å påvirke de målte effektene av stipendet. I tillegg vurderer vi om det er forhold som krever oppmerksomhet ved en eventuell overgang fra forsøk til varig ordning. Analysen bygger på et datagrunnlag bestående av intervjuer med sentrale aktører (Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), Lånekassen, Statistisk sentralbyrå (SSB) og Kunnskapsdepartementet), intervjuer med personer i målgruppen, kvantitative surveydata fra målgruppen og henvendelser til HK-dir fra målgruppen.

2. Prosessevaluering

Randomiserte kontrollerte forsøk har vært mye brukt i utprøving av medisinsk behandling og har etter hvert også blitt tatt i bruk i sosiale studier, som for å måle effektene av intervensjoner i sosialt arbeid (se for eksempel Drisko og Grady 2019; Okpych og Yu 2014). I Norge har metoden vært brukt blant annet i en studie av individuell jobbstøtte for arbeidsinkludering (Fyhn mfl. 2020; Raaum og Torp 2002). Utforming og gjennomføring av randomiserte kontrollerte forsøk kan ha stor betydning på effekten og dermed ikke nødvendigvis reflektere hvordan en ordning vil fungere utenom forsøket (Carey og Stiles 2016; Deaton og Cartwright 2018). De fleste randomiserte kontrollerte forsøk fokuserer på utfall, fremfor å vurdere hvordan prosessen med å utforme og gjennomføre forsøk påvirker utfallet (Oakley mfl. 2006). Prosessevalueringer er derfor avgjørende for å analysere hvordan effektene har blitt formet gjennom utforming og gjennomføring av forsøk.

Viktigheten av å bruke prosessevalueringer er at de kan bidra til å vurdere troverdigheten og kvaliteten på forsøket, men også identifisere kontekstuelle faktorer som påvirker ulike utfall (Moore mfl. 2015). Prosessevaluering fokuserer på utforming og gjennomføring for å forstå hvordan resultater oppnås, i motsetning til resultatevalueringer, som studerer resultater uten å nødvendigvis vurdere prosessen (Butterfoss 2006). Hensikten med en prosessevaluering er å måle i hvilken grad et forsøk ble utført som planlagt og i hvilken grad forsøket nådde målgruppen, deltakerne var fornøyde med forsøket, alle aktiviteter i forsøket ble implementert, og alle materialer og komponenter i forsøket oppnådde en akseptabel standard og kvalitet (Murta, Sanderson, og Oldenburg 2007). Prosessevalueringer utforsker altså implementering, mottak og innstilling av et forsøk og kan derfor være et verktøy som bidrar til fortolkningen av resultatene (Oakley mfl. 2006, 20).

Prosessevalueringer er i hovedsak kvalitative, men kan også inkludere kvantitative vurderinger av utfall av forsøk (McGill m.fl. 2020). Som i annet kvalitativt forskningsarbeid krever prosessevalueringer gode samarbeidsforhold med alle aktører som er involvert i utforming av forsøk eller implementering. Dette kan være vanskelig å oppnå, spesielt siden aktørene kan ha faglige eller personlige interesser i å fremstille forsøk som positivt, eller ser på en evaluering som truende (Moore mfl. 2015).

Denne prosessevalueringen benytter ulike forskningsmetoder og data for å vurdere utformingen av forsøket, hvordan arbeidsprosessen med forsøket har fungert og hvordan disse faktorene har påvirket målgruppens valg om å ta videreutdanning. Forskningsdesignet for prosessevalueringen av forsøket med stipend til fagarbeidere er styrt av spørsmål som kan gi innsikter i hvordan utformingen og gjennomføringen av forsøket har påvirket effekten:

- Hvordan har ordningen fungert med tanke på administrativ håndtering?
- Har arbeidsfordelingen mellom aktørene vært hensiktsmessig?
- Hvordan har samarbeidet vært mellom aktørene?
- Hvordan har utformingen av ordningen påvirket målgruppens respons og effekten av forsøket?

Prosessevalueringen av forsøket, i kombinasjon med innsikter i bruken av økonomiske incentiver i forskningslitteraturen, legger grunnlaget for en diskusjon om stipendordningen har virket som intendert, samt en drøfting om et økonomisk incentiv kan være et verdifullt virkemiddel for å øke andelen fagarbeidere som tar videreutdanning.

For å evaluere prosessen rundt stipendordningen er det nødvendig se nærmere på utgangspunktet for prosjektet, administrasjon og arbeidsfordelingen mellom institusjonene, og hva som ble gjort og bestemt. I det følgende presenteres først informasjonsgrunnlaget for prosessevalueringen. Deretter beskrives utgangspunktet for forsøket og hvordan stipendordningen ble organisert og gjennomført i de tre ulike fasene, hvor også perspektiver fra aktørene er inkludert for å gi et mer fullstendig bilde av ordningen og hvorfor den ble utformet som den ble. Dette følges av en beskrivelse av målgruppens ulike holdninger til utdanning, økonomiske incentiver, og andre faktorer. Dette legger grunnlaget for å vurdere hvordan målgruppen har opplevd ordningen, både med tanke på informasjonen og utforming. Deretter vurderes det hvorfor noen har tatt imot tilbudet om stipend og årsakene til at andre har valgt å ikke delta. Disse innsiktene brukes deretter for videre diskusjon om trekk ved utformingen og gjennomføringen som kan ha påvirket effekten av forsøket. Til slutt vurderes læringspunkter fra dette forsøket og drøfting av hvilke hensyn som må tas hvis en varig stipendordning for fagarbeidere skal innføres.

2.1 Informasjonsgrunnlaget for prosessevalueringen

Denne prosessevalueringen bygger på ulike kilder for å bygge en grundig forståelse av hvordan forsøket ble organisert og gjennomført, og hva slags faktorer som har påvirket effekten av stipendordningen.

Kvalitative intervjuer med målgruppen

I forbindelse med piloteringen gjennomførte Fafo fra november 2021 til januar 2022 kvalitative intervjuer med 20 personer som hadde fått tilbud om stipend. Vi intervjuet 12 personer som var i gang med en videreutdanning og som hadde benyttet seg av muligheten til å søke støtte fra Lånekassen. Av de øvrige åtte var det enkelte som var i gang med videreutdanning, men ingen av disse åtte hadde søkt om utdanningsstøtte. Formålet med de kvalitative intervjuene var å få mer kunnskap om hvilke forhold som har hatt betydning for informantenes beslutninger om å ta videreutdanning og om å søke eller ikke søke stipend. Antall intervjuer er begrenset, og datamaterialet gir ikke grunnlag for generalisering, eller for systematiske sammenligninger mellom ulike grupper. Intervjuene gir likevel innsikt i forhold som har hatt betydning for beslutningene til de personene som er intervjuet. Et annet formål med intervjuene var å gi et bedre grunnlag for utformingen av spørreundersøkelser som skulle gjennomføres i løpet av høsten 2022. Bruken av kvalitative intervjuer med målgruppen i denne rapporten bygger på materialer fra rapport 2. Se vedlegg 3 for intervju spørsmålene som ble stilt til målgruppen.

Kvantitative data fra spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble gjennomført desember 2022 - januar 2023. Spørreundersøkelsen dreide seg bl.a. om hvordan målgruppen oppfattet tilbudet om stipend (stipendgruppen) og informasjonen som ble gitt, om spesifikke forhold ved innretningen av tilbudet hadde betydning for om de ville søke stipend eller ikke, og om betydningen av ulike forhold som kan hindre deltakelse i opplæring, herunder økonomiske forhold. Se vedlegg 3 for spørreskjemaet i sin helhet. Spørreundersøkelsen ble rettet mot fire grupper:

- 1) Personer som har fått mulighet til å søke stipend og som har benyttet seg av denne muligheten. Det ble mottatt 398 svar av 599 utsendte spørreskjema (svarprosent 66%)
- 2) Personer som har fått mulighet til å søke stipend, men som ikke har søkt om stipend. Det ble mottatt 352 svar av 3000 utsendte spørreskjema (svarprosent 12%).
- 3) Personer som har fått informasjon om muligheten for videreutdanning, men som ikke har fått mulighet til å søke stipend. Det ble mottatt 458 svar av 3000 utsendte spørreskjema (svarprosent 15%).
- 4) Personer i kontrollgruppen. Disse er i målgruppen for ordningen, men fikk verken informasjon om videreutdanning eller mulighet til å søke stipend fra forsøket. Det ble mottatt 536 svar av 3000 utsendte spørreskjema (svarprosent 18%).

Alle som var i gruppe 1 fikk tilsendt invitasjon til å delta i undersøkelsen. Fra de tre øvrige gruppene ble det trukket et tilfeldig utvalg på 3 000 personer i hver gruppe som fikk invitasjon til å delta. Undersøkelsen ble gjennomført ved bruk av et elektronisk spørreskjema med invitasjon via e-post. Utvalget ble trukket av SSB som også sto for utsendingen av invitasjoner. Det ble gjennomført to purringer.

Svarprosenten er høy i den første gruppen, men ganske lav i de tre andre gruppene. Den første gruppen har søkt om stipend og vil være mer interesserte i å delta i en undersøkelse. Det er ikke urimelig å anta at denne gruppen føler seg mer forpliktet til å svare ettersom de har mottatt stipend. Blant de andre gruppene er det trolig lavere interesse for temaet utdanning og opplæring, noe som kan gjøre dem mindre tilbøyelig til å svare. Det er også en viss mulighet for en interessebasert seleksjon, altså at det er de som er interesserte i utdanning i disse gruppene som har vært mer tilbøyelige for å delta i undersøkelsen.

Kvalitative intervjuer med sentrale aktører

For å få innblikk i hvordan stipendordningen ble organisert og gjennomført ble det gjennomført intervjuer med aktørene som var involvert i forsøket. Totalt sju personer fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, Lånekassen, SSB og Kunnskapsdepartementet ble intervjuet. Disse intervjuene ble gjort sommeren 2023 for å få innsikt i aktørenes erfaringer med prosessen, både for å kartlegge hva som faktisk ble gjort, hvordan samarbeidet hadde fungert og eventuelle utfordringer med denne ordningen. Se vedlegg 3 for intervju spørsmålene som ble stilt til aktørene.

Henvendelser til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)

I e-postene som ble sendt ut til stipend- og informasjonsgruppen, fikk deltakerne i forsøket oppgitt e-postadresse og telefonnummer til HK-dir de kunne benytte dersom de hadde spørsmål. HK-dir administrerte denne kontaktflaten og mottok en rekke henvendelser om stipendordningen. Henvendelsene ble loggført og var et nyttig verktøy for blant annet å forstå hvordan informasjonen i e-postene i pilotfasen ble oppfattet. Det ble mottatt rundt 50 henvendelser i forbindelse med pilotforsøket, og i hovedforsøket hadde HK-dir et team med 11 medarbeidere som besvarte om lag 4000 e-poster og ca. 2500-3000 telefoner.

3. Utgangspunkt for forsøket, organisering og prosess

3.1 Ideen til forsøket og første steg for iverksetting

I tildelingsbrevet til Kompetanse Norge for 2020 ga Kunnskapsdepartementet oppdraget med å gjennomføre et forsøk for å undersøke om stipend til fagarbeidere kan øke antallet som tar videreutdanning. Det overordnede målet med ordningen var å utforske muligheten for å bruken av stipend for å sikre en kvalifisert og omstillingsdyktig arbeidsstyrke, samt bidra til at flere fagarbeidere kan stå lenger i arbeid. Tildelingsbrevet spesifiserte at det er «ønskelig å få beregnet evt. kostnadsoverveltning fra individer og virksomheter til staten. Det er videre ønskelig at utprøvingene fremskaffer kunnskap om insentivordningenes effekt på målgruppens læringsmotivasjon, produktivitet og sysselsetting i den grad dette lar seg gjøre.»

Årsaken til å bruke et slikt forsøk kan sees i sammenheng med den økte internasjonale trenden om å prøve ut nye sosiale ordninger gjennom kontrollerte forsøk. Det var interesse for å se om et slikt stipend kunne øke videreutdanning blant fagarbeidere. Ifølge Kunnskapsdepartementet var det tre grunner til at fagarbeidere ble valgt som målgruppe. For det første pågikk det en annen prosess i departementet om livsopphold under utdanning for voksne som ikke har fullført videregående opplæring (oppfølging av NOU 2018: 13). For det andre fantes det statistikk fra SSB som viste lav deltakelse i kompetanseutvikling og tidlig avgang fra arbeidslivet blant fagarbeidere. For det tredje har det vært et politisk ønske å gjøre yrkesfagene mer attraktive for ungdom. En stipendordning ville kunne bidra til dette ved å gi utsikter til flere karrieremuligheter slik at de ikke er bundet til et yrke hele livet. Grunnen til å velge en randomisert utprøving var at effektene av stipendordningen ble vurdert som usikre, samtidig som en ordning ville ha høye kostnader. Kunnskapsdepartementet har lenge jobbet med randomiserte forsøk i tilsvarende situasjoner («Et lag rundt eleven – bruk av flerfaglig kompetanse i skolen» og «Program for bedre gjennomføring i videregående opplæring»). Formålet var å få et godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere om ordningen bør innføres eller ikke.

Utdanningsstipend til fagarbeidere var inspirert av en ordning i Forbundet for Ledelse og Teknikk som hadde fått en relativt god evaluering fra Arbeidsforskningsinstituttet (Underthun m.fl. 2017). De ga et stipend på rundt NOK 60 000 og det er mange fagarbeidere som har tatt lederutdanning der. Selv om en slik ordning har fungert godt innenfor Forbundet for Ledelse og Teknikk, var det viktig å utforske om en lignende statlig ordning kunne fungere, og om den ville være hensiktsmessig for en bredere målgruppe. Ideen var at et randomisert forsøk ville gi tryggere svar og innsikter for eventuell videreføring av en stipendordning. Dette var en ny tilnærming for flere av aktørene involvert i dette forsøket, og krevde fleksibilitet og ressurser for å finne løsninger som kunne fungere for ordningen.

3.2 Administrasjon og arbeidsfordelingen mellom institusjonene

HK-dir

Kompetanse Norge fikk opprinnelig oppdraget og ble 1. juli 2021 en del av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, kjent som HK-dir. HK-dir ble dermed prosjekteier og har hatt ansvaret for gjennomføringen av stipendforsøket. Detaljene i utformingen av oppdraget var ikke bestemt, og vurderingene av hvordan forsøket skulle utformes og gjennomføres ble utviklet fritt og uten involvering fra Kunnskapsdepartementet. Samtidig krevde tildelingsbrevet at prosjektet tilknyttet seg kompetanse fra forskningsmiljøer og arbeidslivet, og HK-dir lyste derfor ut prosjektet for forskningsmiljøene. Etter at de mottatte tilbudene var vurdert, ble Frischsenteret og Fafo valgt ut til å lede forskningsdelen av forsøket. I forberedelsene til pilotforsøket ble Lånekassen involvert for å håndtere det administrative og praktiske rundt utbetaling av stipend og oppfølging med tanke på omgjøring fra lån til stipend, og dette ble bekreftet i tildelingsbrevet til Lånekassen for 2021. Hensikten med å involvere Lånekassen var for at forsøket i størst mulig grad skulle tilsvare en faktisk stipendordning, samt at de har en infrastruktur som kunne brukes til dette, noe som også ville øke overføringsverdien hvis man bestemmer seg for å gå fra forsøk til varig ordning. SSB ble involvert for å identifisere personer som kvalifiserte for stipendordningen samt ta kontakt med målgruppen på vegne av forsøket.

HK-dir har også hatt oppgaver i forbindelse med gjennomføringen av prosjektet. HK-dir har koordinert mellom de ulike aktørene og en arbeidsgruppe bestående av hovedaktørene, har møttes regelmessig. Dette har ikke vært en veldig klart definert gruppe, men det var i hovedsak personer fra HK-dir, SSB, Lånekassen, Frischsenteret og Fafo som deltok. Oppgavene har vært fordelt mellom aktørene og det har endret seg over tid hvem som har vært med på møter, ut ifra behov. Arbeidsgruppen har hatt relativt jevnlig møter for å finne løsninger, koordinere gjennomføringen, og oppdatere hverandre på status. En referansegruppe bestående av Kunnskapsdepartementet, parter i arbeidslivet og andre var involvert i diskusjoner rundt utvikling av forsøket i startfasen av prosjektet. Det var også direkte kommunikasjon mellom de ulike aktørene i prosjektet, for eksempel for å avklare spørsmål. I tillegg var HK-dir ansvarlig for å besvare spørsmål om stipendordningen fra målgruppen.

Lånekassen

Lånekassens oppgave i forsøket har vært å behandle søknader om lån, utbetale, omgjøre lån til stipend etter dokumentasjon på gjennomført utdanning, og å bidra med kompetanse i utformingen av informasjon (e-poster, SMS og på nett). Lånekassen har en organisasjon som er strømlinjet for formålet om å utbetale stipend, og de administrative kostnadene knyttet til å gjennomføre forsøket hos dem er langt lavere enn dersom man skulle tenke seg å etablere et slikt apparat hos en annen aktør. Stipendet ble utformet mest mulig i tråd med Lånekassens vanlige praksis. Til tross for dette ble det poengtert at «Alle oppdrag er ulike så dette måtte settes opp på en egen måte» (Intervju Lånekassen).

Det ble tidlig klart at det var nødvendig med en forskriftsregulering for at Lånekassen skulle kunne påta seg dette oppdraget og kunne utbetale stipend til et spesifisert utvalg fra målgruppen. Prosessen rundt denne forskriftsreguleringen skapte noen forsinkelser, men ettersom det ble bestemt at Lånekassen skulle brukes, var vurderingen at dette ikke kunne gjøres på en annen måte. Kunnskapsdepartementet sørget for at en midlertidig forskrift var på plass 22. februar 2021 som var gyldig frem til 15. august 2023.

For at Lånekassen skulle kunne iverksette stipendordningen var det også nødvendig å vurdere lovligheten av forsøket. Vaar Advokat AS ble engasjert av Kompetanse Norge (HK-dir) for dette, og vurderte at forsøket ikke var i strid med utdanningsstøtteleven eller prinsippene i lovverket om at alle

skal ha lik rett til utdanning. Etter at det var avklart at prosjektet ble ansett som lovlig, ble fokuset skiftet til å utvikle ordningen.

For å styrke overføringsverdien var det enighet om at stipendet burde utformes så likt som mulig Lånekassens ordinære ordninger med tanke på en eventuell varig ordning i etterkant av forsøket. Dermed ble det etablert en løsning der stipendet ble gitt som et lån, som så omgjøres til stipend dersom utdanningen fullføres. Det var to tunge argumenter for å utbetale stipendet som lån fra starten av:

1. Det var viktig at stipendet ikke åpner for misbruk - altså som en potensiell finansieringskilde til forbruk uten at utdanning gjennomføres og at tiltenkt effekt derfor ikke oppnås.
2. At lånet omgjøres til stipend etter fullført utdanning er tenkt som et insentiv for gjennomføring.

Ulempene med å tilby stipendet som lån som kan omgjøres, ble diskutert i arbeidsgruppen. Et viktig poeng var at dersom fagarbeidere i målgruppen har låneaversjon og dermed ikke ønsker å benytte seg av stipendet, kan denne løsningen redusere interessen for videreutdanning. Samtidig var det vanskelig å se for seg en løsning der det ikke lå inne noen kontrollmekanisme av en utbetaling av en slik verdi. Det ville skape uheldige insentiver dersom det som skulle til for å få et stipend på 50 000 kroner var at man melder seg opp til et fulltidsstudium uten at man faktisk studerer. Andre ordninger for oppfølging av studieprogresjon er tids- og kostnadskrevende, og det er lite sannsynlig at slike ordninger vil kunne oppskaleres. Det var derfor enighet mellom aktørene og Lånekassen i at det var nødvendig å ha fullføring av utdanningen som et kriterium for omgjøring av lån til stipend. Et annet argument var hva som praktisk sett lot seg gjøre for Lånekassen å utvikle på den begrensede tiden fram til piloten, noe som gjorde det bedre for Lånekassen å utforme stipendet så likt som mulig sine øvrige stipend, og slik at det passet best inn i deres systemer.

Til tross for en del praktiske utfordringer har Lånekassen løst oppdraget. En ansatt fra HK-dir oppsummerte på følgende måte: «Lånekassen har ordnet mye av det praktiske og gjort det på en veldig bra måte.» Fra Lånekassen ble det nevnt at de har lært gjennom deltakelsen: «Vi jobber med livslang læring og forsøker å finne gode måter å jobbe med dette. Prosjektet er interessant å være med på for dette. Positivt å være med.»

SSB

De andre aktørene var allerede engasjert da SSB ble involvert, og SSBs rolle i prosjektet var hovedsakelig å identifisere og kontakte fagarbeidere i målgruppen ettersom SSB eier Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB) og andre relevante registre. En ansatt i SSB forklarte SSBs rolle i prosjektet og arbeidsforholdene:

Det ble avholdt prosjektmøter om innhold, informasjon, hjemmesider, og utvalget. Høsten 2020 ble mye gjort for å formalisere på plass, mye ble gjort i 2021 første kvartal. I januar 2021 begynte vi å gi informasjon. Vi jobbet tett med Lånekassen, HK-dir, Fafo, Frischsenteret, og SSB. Det fungerte veldig bra, klarte å lage det vi skulle og gjøre det som skulle gjøres. Det var ikke en fast møttestruktur, men neste arbeidsmøte ble satt opp på slutten av møter og en del møter satt opp ad hoc.

Det var krevende å operasjonalisere målgruppen i uttrekket fra SSB sine registre med tanke på hvilke variabelkoder som samsvarte best: «Det var problematisk å bruke statistiske register for å finne relevante mennesker, men SSB har de beste registrene for dette og kontaktinformasjon» (Intervju SSB).

Denne utfordringen lå altså i å finne målgruppen «fagarbeidere» gjennom tilgjengelige variabler i offentlige registre.

I tillegg til utfordringen med å identifisere de riktige personene som tilhørte målgruppen, var det en prosess innenfor arbeidsgruppen når det gjaldt bruken av persondata. Det enkleste hadde vært om Lånekassen kunne foreta uttrekket, men de har kun opplysninger om sine kunder og SSB hadde ikke anledning til å dele disse dataene med andre aktører: «SSB kan ikke utlevere persondata til andre så vi måtte involvere jurister og andre for å vurdere personvern og det juridiske. Det var en del runder internt og sammen med partnere for å finne en måte som er gjennomførbare» (Intervju SSB). SSB har ikke mulighet til å utlevere datasett påkoblet kontaktopplysninger, og SSB ønsket ikke å gjøre selve randomiseringen fordi de ikke ønsket et forvaltningsansvar for hvem som mottar stipend og ikke. Dette ble derfor gjort av Frischsenteret som laget et script som SSB kjørte for å randomisere målgruppen. SSB tok ansvaret med å sende ut e-post og SMS til alle i stipendgruppen og informasjonsgruppen, med Lånekassen og Kompetanse Norge/HK-dir som med-avsendere. SSB har også vært ansvarlig for å gi Frischsenteret bakgrunnsinformasjon og registerdata om målgruppen.

Fafo og Frischsenteret

Forskningsinstituttene har hatt i oppgave å utvikle designet av forsøket og bidra til utformingen av stipendordningen, samt evaluere ordningen i rapporter til aktørene gjennom prosjektet. Denne prosessevalueringen fungerer som støtte til en effektevaluering som Frischsenteret og Fafo gjennomfører for å vurdere hvordan stipendet har virket. Forskerne ved Fafo som har gjennomført prosessevalueringen har ikke vært direkte involvert i gjennomføringen av prosjektet, og heller ikke i effektevalueringen.

Selv om det har vært mange aktører involvert i denne stipendordningen, er hovedinntrykket at samarbeidet mellom aktørene har fungert bra gjennom prosjektet. Dette ble også uttrykt av en ansatt i HK-dir: «Samarbeidet har vært godt og blitt enda bedre gjennom prosessen.» I det følgende går rapporten dypere inn i hvordan prosessen har forløpt i de ulike fasene.

3.3 Forløp av forsøket i tre faser

Forsøket ble, som beskrevet i del 1 av rapporten, utviklet i tre faser. Her i prosessevalueringen er det hensiktsmessig å gi en mer detaljert oversikt over hver av fasene for å se litt nærmere på hva som ble gjort når og hvordan forsøket forløp.

Fase 1 – Modellutvikling i 2021 (Planlegging av pilot og hovedforsøk)

I denne fasen diskuterte de involverte aktørene hvordan man kunne gjennomføre forsøket, og det ble bestemt at prosjektet skulle gjennomføres som et randomisert forsøk. Aktørene vurderte det som hensiktsmessig å teste en stipendordning som lå nært opp til og hadde overføringsverdi hvis det blir bestemt at dette skal innføres som en varig ordning. Dette krevde avgrensning av målgruppen for å definere hvem som skulle ha rett til stipendet (beskrevet i Del 1), organisering av gruppene i forsøket (beskrevet i Del 2), og utforming av stipendregler (som beskrives i det følgende).

Stipendregler

Kriteriene for at fagarbeidere skulle få stipend ble utformet i samarbeid mellom arbeidsgruppa og Lånekassen. Det var enighet i arbeidsgruppen om at reglene for stipendet burde utformes på en slik måte at den ville ligne mest mulig på en eventuell varig ordning. Dette ble nevnt av en ansatt i Kunnskapsdepartementet: «Ordningen ble utformet nært til andre støtteordninger. Det måtte ikke være slik, men var Lånekassens anbefaling.» Kunnskap fra forsøket ville da være overførbart til en eventuell varig ordning, og det ble bestemt at stipendet skulle kunne brukes til yrkesfaglig videregående opplæring som fører fram til et nytt vitnemål, fagbrev eller svennebrev, samt til fagskoleutdanning og høyere utdanning.

Stipendstørrelsen var kilde til diskusjon tidlig i prosjektet. Forskerne anbefalte i modellutviklingsfasen at stipendstørrelsen skulle utgjøre kr 60 000 for full studiebelastning for 1 års studium. Hovedgrunnen til at det ble foreslått et relativt høyt stipend under modellutviklingen, var at forsøkets målgruppe har lavere tilbøyelighet til videreutdanning enn andre grupper. Etter dialog med Finansdepartementet og Kunnskapsdepartementet ble stipendstørrelsen justert ned til 50 000 kroner for full studiebelastning for 1 års studium. Det ble vurdert til å være mest realistisk å tilby et stipend på samme nivå som andre fulltidsstudenter mottar gjennom Lånekassen, noe som ville være hensiktsmessig dersom man senere skulle beslutte å gjøre et slikt stipend til en varig ordning på bakgrunn av forsøket. Selv om størrelsen på studiestøtte er mindre enn det som opprinnelig ble anbefalt, kan ordningen forstås som noe gunstigere enn andre ordninger ettersom stipendet var unntatt fra behovsprøving mot søkerens inntekt og trygd/pensjon.

Størrelsen ville justeres proporsjonalt avhengig av om søkerne studerte deltid. De som var med i forsøket fikk kun stipendet i ett studieår. I dette studieåret fikk de stipend ut fra hvor stor prosentandel av vanlig fulltidsstudium de studerte det året. Dersom en deltaker studerte på et studie som tok mer enn ett år ville hen få stipend i det studieåret de var trukket ut til å være med, og ikke påfølgende år. For eksempel, hvis en deltaker hadde 25% studiebelastning over to studieår, ville kunden kun få 25% av stipendet på 50 000 kroner, altså kr 12 500 kroner i ett år. Stipendet ble gitt som lån som deretter blir omgjort til stipend ved bestått utdanning, til tross for at man var klar over at dette kunne begrense fagarbeideres deltakelse ettersom tilbøyeligheten til å ta opp lån henger sammen med utdanning og inntekt.

Stipendet var tenkt å bl.a. dekke kostnader knyttet til studieavgift. Gitt at noen fagutdanninger har dyrere avgifter enn andre, kunne det tenkes at stipendstørrelsen burde ha tatt høyde for dette i tillegg til studiebelastningen. På en annen side ble det argumentert at forskjeller i studieavgiftene gir uttrykk for hvordan myndighetene prioriterer allokering av ressurser i arbeidsmarkedet. En stipendordning som premierer opptak av studier med dyrere avgifter ville dermed påvirke allokeringen, noe som ikke var hensikten. Ved å knytte stipendet til studieavgifter, vil det dessuten kunne gi insentiv til studiesteder om å øke studieavgiften. Det kan også gi vridninger hvor en større andel av offentlig finansiering som er øremerket videreutdanning går til studier med høyere studieavgift, noe som igjen ikke var intensjonen.

Fase 2 – Pilotforsøket

Pilotforsøket ble gjennomført i skoleåret 2021-2022. For å kunne vurdere i hvilken grad stipendet bidrar til å øke fagarbeideres deltakelse i videre utdanning, fikk tilfeldig valgte personer i målgruppen tilbud om stipend eller kun informasjon om utdanningsmuligheter. Her ble totalt 4500 personer trukket ut av SSB til å delta med 1500 personer i hver gruppe (stipend, informasjon og kontrollgruppe). Hensikten var å

prøve ut ordningen for å se hvordan informasjonen ble mottatt, hvordan de administrative løsningene fungerte og hvilke andre mulige utfordringer som oppsto. Som i forberedelsesfasen, fortsatte aktørene med regelmessige ad hoc møter for å finne løsninger på utfordringer som oppsto. Disse erfaringene ville danne et grunnlag for å tilby ordningen til et betydelig større antall fagarbeidere i hovedforsøket.

En viktig hensikt med pilotering av forsøket var å utvikle informasjon om forsøket som målgruppen ble eksponert for. Gjennom piloten utviklet og testet aktørene innhold i informasjonen som gis, tidsplan for utsendelser og utsendelsesplattformer (SMS, e-post). Underveis tok HK-dir imot henvendelser fra forsøkspersoner, som bidro til å avdekke uklarheter i informasjonen som har vært gitt. Det var også hyppige møter mellom aktørene som var delaktig i gjennomføringen av piloten, for å justere informasjonen og håndtere ulike problemstillinger som dukket opp i løpet av denne fasen. Som en som jobbet i HK-dir forklarte: «Vi har møtt Lånekassen og SSB når e-poster skulle sendes ut. Det har vært vanskelig å planlegge møter etter en spesifikk plan ettersom det var vanskelig å forutsi hva som ville skje.»

Å oppnå kontakt med målgruppen, uavhengig av arbeidsgiver, næring og fagforeningstilhørighet, var helt avgjørende for hele forsøket. Nasjonal Utdanningsdatabase (NUDB) ble benyttet til uttrekket av målgruppen som skal ligge til grunn for randomiseringen. Kontakt- og reservasjonsregisteret inneholder mobilnummer og e-post til innbyggerne i Norge, og ble benyttet i dette forsøket for å sende e-post og SMS til målgruppa. Selv om registeret som ble brukt til å identifisere målgruppa dekker den operasjonelle definisjonen av målgruppa, så er det ikke gitt at de personene som kommer inn under den operasjonelle definisjonen kjenner seg igjen som en del av målgruppa «fagarbeidere». Dette ble jobbet med å tydeliggjøre begrepet gjennom piloten (men det var likevel personer i hovedforsøket som ikke kjente seg igjen som del av målgruppa).

I pilotprosjektet ble informasjons- og stipendgruppen kontaktet gjennom e-post (4 utsendelser) og gjennom påminnelser via SMS (3 utsendelser) kort tid etter e-postene. For utarbeidelsen av brevene som skulle sendes ut, var det et nært samarbeid mellom aktørene, inkludert forskere fra Fafo og Frischsenteret. Gjennom informasjonen fikk begge grupper vite at de var trukket ut til å delta i forsøket og hva det innebar for dem. Som en ansatt i HK-dir forklarte: «E-poster ble sendt ut rundt viktige hendelser, f.eks. søknadsfrist for høyere utdanning. Det er en avveining i hvor mange e-poster man skal sende ut mellom å mase på folk som ikke ønsker/har mulighet og å stimulere folk til å delta (noen responderte etter flere påminnelser).» I det henseende var det viktig at både intensiteten i kontakten med gruppene og informasjonen som ble gitt, var så lik som mulig. Samtidig skulle stipendgruppen bli godt informert om at de kunne få ekstra utdanningsstøtte og konkret informasjon om hvordan søke om ekstrastipendet, og tilgang til søknadsskjema.

Gruppen som fikk tilbud om stipend, mottok en e-post med informasjon om muligheter for videreutdanning samt tilbudet om et stipend som kan benyttes til videreutdanning (se vedlegg 1). Siden stipendgruppen mottok *både* informasjon om muligheter for videreutdanning og tilbud om et økonomisk stipend, så vil en eventuell forskjell i deltakelse i videreutdanning mellom denne gruppen og kontrollgruppen både kunne skyldes informasjonen de mottar og det økonomiske stipendet. Derfor inkluderte forsøket en gruppe til, informasjonsgruppen, nemlig en gruppe som fikk e-post med samme informasjon om muligheter for videreutdanning, men ikke stipend. Dette for å skille effekten av informasjon fra effekten av stipend på deltakelse i videreutdanning. Kontrollgruppen mottok derimot ikke e-post med informasjon eller tilbud om stipend og gir oss et estimat på deltakelse i videreutdanning i fravær av noe forsøk, og tjener som sammenligningsgrunnlag for de to andre gruppene.

Første e-postutsendelse ga begge gruppene felles informasjon om at de var trukket ut til å delta i et forsøk som «skal undersøke om økonomi og informasjon om utdanningsmuligheter og karriereveiledning har betydning for fagarbeideres valg av videreutdanning». Begge grupper fikk også informasjon om videreutdanning og karriereveiledning. Stipendgruppen fikk i tillegg informasjon om at de fikk tilbud om et ekstra omgjøringslån og informasjon om generell studiestøtte, mens informasjonsgruppen fikk informasjon om generell utdanningsstøtte. Begge grupper fikk oppgitt lenke til nettside om forsøket og telefonnummer og klikkbar e-postadresse de kunne benytte for å ta kontakt med HK-dir dersom de hadde spørsmål.

Andre e-postutsendelse ble komplementert med en SMS om at de hadde fått en e-post fra Lånekassen og HK-dir. E-posten åpnet med en påminnelse om frister til å søke videreutdanning i videregående opplæring, fagskole og høyere utdanning, etterfulgt av samme informasjon som i første utsendelse. I denne e-posten var det forskjellige emnefelt til hver av gruppene. Når personer klikket på lenke til kontakt-e-posten til HK-dir, ble dette emnefeltet automatisk med som emnefelt i e-posten personer sendte til HK-dir. Slik kunne ansatte i HK-dir raskt avdekke hvilken gruppe disse tilhørte, noe som forenklet oppgaven med å besvare spørsmål. Det var flere som tok kontakt med HK-dir etter denne utsendelsen, hvilket tyder på at SMS hadde god effekt på å nå ut til deltakerne. Tilbakemeldingene fra personer i informasjonsgruppen gikk på at de var usikre på hva det innebar å være deltaker, altså hva de var trukket ut til å «få». Enkelte andre definerte ikke seg selv som fagarbeider, og lurte på om de likevel kvalifiserte til å få stipend.

Tredje e-postutsendelse ble også komplementert med SMS, som ble sendt ut 15 minutter etter e-post. Denne e-posten åpnet med å informere om frist til å søke fagskole og høyere utdanning. I e-posten ble det presisert hvem som defineres som fagarbeider. I e-posten til informasjonsgruppen ble det også presisert hva det innebærer for dem å være deltaker i forsøket. Disse justeringene ble gjort basert på de tidligere henvendelsene til HK-dir.

Fjerde e-postutsendelse ble sendt kort tid etter at Samordna opptak sendte ut informasjon om opptak til utdanning. Hovedformålet med denne e-posten var å informere stipendgruppen om hvordan de kan søke ekstrastipend, med et vedlagt søknadsskjema. E-posten til informasjonsgruppen informerte om hvordan de kan søke utdanningsstøtte hos Lånekassen, dersom de hadde søkt og fått opptak til utdanning. Den henviste også til en oversikt over studier med ledige plasser.

Erfaringer med utsendelsene

Blant de rundt 50 henvendelsene HK-dir mottok i pilotforsøket (via e-post og telefon) handlet de fleste av dem om at de var usikre på hva det innebar for dem å være deltaker i forsøket. En av årsakene til dette var at emne-feltet i e-posten var uklart, da denne var generert automatisk fra SSB. Det viste seg også å være noe vanskelig for HK-dir å finne ut av hvilken gruppe de som tok kontakt tilhørte, og dette gjorde det vanskelig å svare på spørsmål ettersom gruppen de tilhørte påvirket hva de kunne si om ordningen.

Dato for utsendelser. Første e-postutsendelse i piloten var 1. februar 2021 og samsvarte med dato for når Samordna opptak åpner for søknader. Frist for å søke videregående opplæring og enkelte studier er 1. mars, og dette er også fristen for de som søker med realkompetanse. 15. april er frist for å søke opptak til høyere utdanning og til høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoler). Det kan ha vært noe kort tid fra første utsendelse til disse fristene, særlig for personer som ikke hadde vurdert å ta utdanning før de mottok e-posten og for personer som ønsket å benytte seg av karriereveiledning. E-post til stipendgruppen i juli, med søknadsskjema for ekstrastipend, samsvarte med når Samordna opptak gir

svar på søknad om opptak til utdanning. Dersom man har søkt fagskoleutdanning, sendes derimot svar om opptak 20. mai, med svarfrist 27. mai. Lånekassen åpner for å søke lån og stipend i mai. Under piloten var det for knapt med tid til å utvikle søknadsskjema innen mai-fristen.

Sendt SMS. Utsendingen av SMS førte, ifølge en respondent, til en økning i antall henvendelser HK-dir mottok, sammenlignet med etter første e-postutsendelse. Dette tyder på at SMS-utsendelse bidro til å nå ut til de to gruppene.

I tillegg ble det opprettet en nettside med informasjon om forsøket i sin helhet gjennom HK-dirs nettside, og denne ble lansert 28. januar 2021. E-postene til stipend- og informasjonsgruppen fikk oppgitt lenke til nettsiden i alle e-post-utsendelser, men nettsiden var åpent tilgjengelig slik at alle de tre gruppene potensielt kunne ha tilgang til denne informasjonen. Stipend- og informasjonsgruppen ble gitt lenke til nettsiden gjennom e-post og det var 306 unike besøkende i 2021. Kontrollgruppen ble ikke informert om nettsiden. Åpenhet er et tungtveiende hensyn i forskningen og arbeidsgruppen anbefalte videreføring av nettsiden til hovedforsøket selv om antallet besøkende deltakere var nokså marginalt. Nettsiden ble oppdatert med en side med ofte stilte spørsmål og tilhørende svar på forsøkets nettside hos HK-dir før fase tre.

Inntrykket til forfatterne er at aktørene jobbet godt sammen i pilotfasen og samarbeidet mellom institusjonene har fungert godt. I hovedsak fungerte piloten som en nyttig øvelse og forberedelse til hovedforsøket, ifølge en person som jobbet med prosjektet i HK-dir: «Det var veldig bra å gjennomføre piloten for å forberede oss. Overgangen til hovedforsøket gikk derfor bra.»

Fase 3 – Hovedforsøket

For studieåret 2022-2023 ble forsøket utvidet til en større gruppe. Hensikten med hovedforsøket var å måle om tilbud om utdanningsstipend økte oppstart i videreutdanning. Ved å estimere om fagarbeiderne som ble trukket ut til stipendgruppen i større grad var registrert i utdanning enn de som ble trukket ut til informasjonsgruppen eller kontrollgruppen, ville man måle effekten av stipendet (beskrevet i Del 2). Det randomiserte kontrollerte forsøket ble organisert i de følgende tre gruppene populasjonen som helhet, ifølge SSB, besto av:

- 1) Stipendgruppen: 61 800
- 2) Informasjonsgruppen: 169 950
- 3) Kontrollgruppen: 67 252

I denne fasen hadde ordningen allerede blitt testet ut og mange av utfordringene hadde allerede blitt løst i pilotordningen. Informantene fra Lånekassen var enige i dette: «Vi fikk avklart mye i piloten og hadde rutineklare.» Aktørene fortsatte med regelmessige møter og kommunikasjon, som oftest når det oppsto behov for å finne løsninger på utfordringer som oppsto.

Det ble gjort endringer i informasjonen som ble sendt ut for å tydeliggjøre en del punkter som det ble stilt spørsmål om i pilotforsøket. I tillegg ble antallet informasjonssendinger til målgruppen økt. Hovedsendingen ble sendt via e-post 31.1 2022, med påminning på SMS senere samme dag. Deretter ble det sendt ut nye påminnelser både på e-post og SMS 14.2, 31.3 og 30.5. Til tross for at piloten bidro til at hovedforsøket stort sett kunne gjennomføres på en grei måte, medførte oppskaleringen av utsendinger av e-post og SMS noen utfordringer. Det var særlig SSB som merket dette:

Vi har rutiner for utvalgsmetoder, men det var noen utfordringer med oppskaleringen. Når vi skulle sende ut så mange utsendinger på en gang tok det veldig lang tid. De blir sendt en og en, og dette påvirket andre

utsendinger så vi så effekten av dette med en gang. Vi kombinerte e-post og SMS, og SMS var ment å forsterke informasjonen i tilfelle noen ikke så e-postene. Men på grunn av treghet i systemet mottok noen SMSene før e-postene, som ga de ufullstendig informasjon. Dette var viktige læringspunkter for oss. [...] Systemet vårt er ikke skalert for dette volumet, og det var derfor noen forsinkelser. Tøft med skalering og vi var ikke helt klar over dette tidlig i prosjektet.

For de andre aktørene bød ikke hovedforsøket på store utfordringer ettersom piloten hadde klargjort mye. Oppskaleringen medførte en del arbeid for HK-dir som mottok mange henvendelser (om lag 4000 e-poster og ca. 2500-3000 telefoner) fra målgruppen, men også for Lånekassen som måtte gjennomføre en manuell behandling av søknadene om stipend. I andre ordninger får studenter et søkerforhold til Lånekassen når de søker, mens i dette tilfellet var omstendighetene annerledes ettersom det var et randomisert forsøk og SSB ikke kunne gi fra seg personopplysninger om de som var trukket ut i forsøket. For å identifisere søkere som faktisk hadde mottatt tilbud om stipend formaliserte Lånekassen et krav om at søkere måtte legge ved et bilde av tilbudsbrevet med deres navn på, noe som var spesifisert i søknadsskjemaet (se vedlegg 1 for søknadsskjemaet) i hovedforsøket. Dette vedlegget ble brukt til å skille ut forsøkspersoner og gi dem manuell søknadsbehandling, ettersom det ville bli for kostbart og tidkrevende å digitalisere søknadsprosessen for en midlertidig ordning.

Selv om hovedforsøket i all hovedsak gikk veldig bra, påpekte en informant i SSB at: «Fafo gjorde intervjuer og SSB måtte sende ut invitasjoner. Dette kunne vært bedre planlagt. Det var ikke så godt koordinert mellom Fafo og Frischsenteret, og mange personer å forholde seg til ved Fafo.» Dette tyder på at samarbeidet med forskerne har i noen tilfeller vært utfordrende, spesielt siden det har vært flere ulike forskere involvert i ulike deler av prosjektet.

Noen av aktørene har poengtert at prosjektet ble komplekst ved at mange aktører var involvert. Det ga seg utslag i at det i noen tilfeller var vanskelig å beramme møter og tok tid å gjøre avklaringer mellom partene. En annen utfordring som har blitt nevnt av en aktør, var at den første e-posten i både piloten og i hovedforsøket så uprofesjonell ut. Det ble poengtert at e-postene hadde skrivefeil og brukte fonter som etatene vanligvis ikke bruker, og i tillegg var underskriftene fra direktørene skannet og lagt inn i dokumentet på en måte som heller ikke var tillitsvekkende. Usikkerheten blant målgruppen rundt e-poster med tilbud om penger kan ha blitt forsterket gjennom utformingen av disse e-postene. Denne svakheten kan muligens være et resultat av at mange aktører har vært involvert og manglende koordinering rundt noen punkter.

Arbeidet fortsetter: Selv om forsøket er avsluttet vil det fortsatt være en del etterarbeid med forsøket fremover. Dette gjelder spesielt for Lånekassen som i noen tilfeller vil fortsette forholdet til studenter som har vært involvert i forsøket i opptil fire år før de fullfører utdanningen og får omgjort lån til stipend (og muligens lengre for studenter som ikke består utdanningen og må tilbakebetale lån).

4. Deltakernes perspektiver på videreutdanning

Et viktig formål med spørreundersøkelsen og intervjuene med et utvalg av målgruppen var å kunne få bedre kunnskap om deres beslutninger om å delta i videreutdanning og hvordan disse beslutningene blir påvirket av ulike forhold. I forsøket kan utformingen og informasjonen om stipendordningen ha vært viktige faktorer, men beslutningene kan også være påvirket av bedrifts- eller bransjemessige forhold eller av personlige forhold og livssituasjonen for den enkelte. I tillegg kan beslutninger om å delta i videreutdanning henge sammen med tilgangen på relevante tilbud, utformingen av tilbudet, avstand til aktuelle studiesteder og lignende forhold. Det er spesielt når stipendmottakere begynte å tenke på å ta

utdanning, motivasjon for videreutdanning, hvilken type utdanning de har tatt, og lengden på utdanningen som er interessant her. Hvordan deltakerne i de andre gruppene vurderte deres fremtidige arbeidsmuligheter bidrar også til å kaste lys over verdien av stipendet for å ta valg omkring egne arbeidsmuligheter.

I tabell 10 kommer det frem at blant de som benyttet seg av stipendet, hadde 49% begynt å tenke på å ta utdanning for flere år siden, og 25% begynte å tenke på dette i løpet av det siste året.

Tabell 10: Når begynte du å tenke på å ta den utdanningen du har søkt stipend for? Andel i prosent (n=387)

Svaralternativer	Stipendgruppen
For flere år siden	49
I løpet av det siste året	25
Etter at jeg fikk tilbudet om stipend	23
Vanskelig å si	3
Total	100

Det var noen forskjeller mellom ulike grupper respondenter. Det var en noe større andel menn (56%) som hadde begynt å tenke på dette for flere år siden enn kvinner (43%), mens kvinner i større grad (31%) enn menn (20%) hadde begynt å tenke på utdanningen i løpet av det siste året. Det var også en høyere andel blant de som jobbet innenfor bygg og anlegg (69%) som hadde tenkt på dette i flere år enn de som jobbet innenfor industri, varehandel, helse- og sosial og andre områder (mellom 38% og 49%). Det er ikke signifikante forskjeller etter kjønn og næring i andelen som svarer at de har begynt å tenke på å ta utdanning etter at de fikk tilbudet. Også blant dem som fikk tilbud, men ikke søkte stipend, er det en del personer som over lengre tid har tenkt på å søke utdanning, men som ikke ble «nudged» av insentivet selv om de hadde langsiktige planer om å ta videre utdanning.

Blant informasjonsgruppen og kontrollgruppen var det mange som ikke hadde planer om å ta utdanning eller videreutdanning, som det kommer frem i tabell 11.

Tabell 11: Har du planer om å ta formell utdanning/videreutdanning i løpet av 2022 eller 2023? Andel i prosent.

Svaralternativer	Fikk tilbud men ikke søkt gruppen (n=101)	Informasjonsgruppen (n=378)	Kontrollgruppen* (n=465)
Ja, er i gang	12	5	9
Ja, har søkt	0	1	-
Ja, har planer, men har ikke søkt	30	13	-
Nei	33	65	78
Ikke sikker	25	16	13
Total	100	100	100

* Kontrollgruppen fikk kun svaralternativene ja/nei/ikke sikker.

Begrunnelser for å ta videreutdanning

En av de viktigste grunnene blant de som benyttet muligheten til å ta videreutdanning med stipend, var å få høyere lønn. Dette kom tydelig frem i spørreundersøkelsen hvor 51% av dem uttrykte dette, noe som er klart høyere enn hva som har blitt funnet i spørreundersøkelser blant videreutdanningsdeltakerne om motivasjon for å ta videreutdanning (Nyen 2004). Fagarbeiderne i forsøket virker derfor oftere å være motivert av lønn enn hva som er tilfellet for videreutdanning i befolkningen som helhet. En like stor andel (51%) ønsket også å ta utdanning for å kunne gjøre en bedre jobb, mens en annen faktor var å øke muligheter til å få andre typer jobber, altså bruke utdanningen for å åpne dører for å bytte jobb i fremtiden, noe 36% mente var en viktig grunn. Dette kan sees i sammenheng med at 59% uttrykte at en hovedgrunn til å ta videreutdanning var for å stå sterkere i arbeidsmarkedet. COVID-19 pandemien og usikkerheten dette skapte i arbeidsmarkedet kan være faktorer som har gitt en økt bevissthet om dette, spesielt for dem med jobber som ble ekstra utsatt av restriksjoner og nedbemanning. I tillegg vektla hele 76% personlig utvikling og interesse som en viktig årsak til å ta videreutdanning, noe som er på linje med andre undersøkelser i befolkningen som helhet (Nyen 2004). Det var altså en rekke faktorer som påvirket denne gruppens valg om å ta videreutdanning ved hjelp av stipend.

Et gjennomgangstema i intervjuene med målgruppen var at videreutdanning åpner flere muligheter i arbeidslivet. Flere av informantene opplevde at arbeidsgiverne i økende grad etterspør formell kompetanse. Andre fortalte at de trives godt i den jobben de hadde, men at de valgte å utdanne seg til andre jobber av helsemessige årsaker. Én av informantene hadde jobbet som barne- og ungdomsarbeider i flere år, men var i ferd med å utdanne seg til et nytt yrke på grunn av ryggproblemer. Han siktet seg inn mot arbeid i IT-bransjen, der han så at det var gode muligheter for jobb. Tidligere har det vært gode muligheter for å få IT-jobber også uten formell kompetanse, men informanten opplevde at det i økende grad stilles krav om formell kompetanse, også innenfor denne bransjen. En annen informant hadde fagbrev som telekommunikasjonsmontør og hadde begynt å få problemer med ryggen. Hun tok derfor teknisk fagskole med sikte på å utdanne seg til elektroingeniør. Hun fortalte at mange av kollegene slet med vonde knær eller skuldre, og at det var få som jobbet som montører etter at de hadde fylt 40 år. Det å skulle stå i yrket fram til pensjonsalderen anså hun som lite realistisk, særlig når det i årene framover er forventet at folk skal jobbe lengre enn før: «Du ser ikke mange 70-åringer som klatrer i stolper» (telekommunikasjonsmontør). Mange som har tatt en yrkesfaglig utdanning opplever at det kan være vanskelig å stå i yrket på lang sikt, enten det er på grunn av fysisk slitasje, økonomiske nedgangstider, eller andre forhold.

I sammenheng med hvordan deltakerne i spørreundersøkelsen anså verdien av videreutdanning ble de også spurt om hvordan de trodde deres egen arbeidssituasjonen ville være om tre år. Dette beskrives i tabell 12 nedenfor.

Tabell 12: Hvis du tenker tre år fram i tid, tror du at du...? Andel i prosent

Svaralternativer	Stipendgruppen (n=387)	Fikk tilbud, men ikke søkt gruppen (n=259)	Informasjonsgruppen (n=378)	Kontrollgruppen (=463)
Har samme jobb som nå	26	56	64	58
Annen jobb i samme bedrift/virksomhet	22	7	9	8
Lignende jobb i annen bedrift/virksomhet	13	7	7	11
Helt annen type jobb	26	6	6	6
Vil ikke være yrkesaktiv	0	4	3	4
Vanskelig å si	14	21	12	13
Total	100	100	100	100

Tabellen tyder på at de som tar i bruk stipendet i større grad ser for seg å bruke utdanningen som en mulighet til å bytte jobb. Her er det i tillegg noen variasjoner som er verdt å merke seg:

- For stipendgruppen var det 18% i privat sektor som så for seg at de ville ha samme jobb om tre år mot 40% i offentlig sektor.
- Det er også aldersforskjeller i hva stipendgruppen tenker om fremtiden. Det var 41% av de over 50 år som trodde at de ville ha samme jobb som nå om tre år, i motsetning til de mellom 30 og 40 år og de mellom 41 og 50 år hvor rundt 24% svarte det samme.

Det er altså en del variasjon innenfor målgruppen samtidig som funnene viser likheter i forhold til at motivasjonen om høyere lønn er sentral og at det er en del som benytter stipendet til å søke seg mot andre arbeidsområder.

Én av informantene ønsket å starte egen bedrift og mente at formell kompetanse var viktig for å bli tatt seriøst, både blant arbeidstakere og kunder. De fleste som ble intervjuet tok en videreutdanning som i større eller mindre grad bygger på fagbrevet, men det var også noen som tok utdanning innenfor et helt nytt område. For enkelte informanter var koronapandemien en medvirkende faktor for beslutningen om å ta videreutdanning. Det gjaldt blant annet en av informantene som jobbet i reiselivsbransjen. Hun opplevde usikre tider under koronaen og valgte å ta videreutdanning for å ha flere bein å stå på. En annen, som var utdannet apotektekniker og som hadde små barn sa at erfaringene fra koronaen førte til at hun vil utdanne seg til et annet yrke, med større frihet og mulighet til å jobbe hjemmefra. Flere av informantene nevnte familiesituasjonen som en del av forklaringen på at de ønsket å ta videreutdanning. En av informantene jobbet offshore, men ønsket å ta videreutdanning for å få flere muligheter for å søke jobb på land, av hensyn til familien. En annen, som hadde barn i 20-årene, syntes det var viktig å vise barna at det finnes mange muligheter for å ta utdanning, også senere i livet. En tredje informant var opptatt av å benytte muligheten for videreutdanning og å kvalifisere seg for andre jobber nå, før hun etablerte seg med egen familie og barn.

Type videreutdanninger

Blant de som svarte på spørreundersøkelsen er det variasjoner i hvilke typer utdanninger stipendmottakerne har søkt på som er avhengige av kjønn, alder og hvilken næring de jobber i. De som jobber med bygg og anlegg har i stor grad søkt fagskoler (82%), denne andelen er lavere, men fortsatt høy blant dem som jobber i industri (63%), helse- og sosial (58%) og varehandel (48%). De som har valgt å studere ved universitet eller høyskole var i hovedsak de som jobbet i varehandel (43%) og helse- og sosial (32%). I varehandel er det en betydelig andel, 52% som utdanner seg mot et annet fagfelt. I tillegg er det en liten forskjell mellom kvinner som i høyere grad studerer på universitet eller høyskole, og menn som søkte fagskoleutdanning. Dette kan sees i sammenheng med at fagskoler er mer tilgjengelige for mannsdominerte yrker, og gjenspeiler til en viss grad hvilke utdanningstilbud som er tilgjengelige og sees på som attraktive for ulike grupper. Alder ser også ut til å ha vært en faktor i forhold til valg av utdanning: Det er en større andel i aldersgruppen 30-40 år som har søkt utdanning ved universitet eller høyskole (39%) enn i gruppene 41-50 år og over 50 år hvor 28-29% svarte dette. Selv om det er vanskelig å forklare disse ulikhetene kan det tenkes å være påvirket av helseutfordringer, interesse, eller andre faktorer som spiller inn.

De aller fleste i gruppen som benyttet stipendet tok utdanninger som varte mer enn ett år, til tross for at stipendet kun dekket ett studieår (som kunne fordeles over lengre tid ved deltidsstudier). Dette kommer frem i tabell 13 nedenfor og viser at stipendets varighet på ett år ikke forhindret de som hadde planer om et lengre løp å søke om stipend.

Tabell 13: Over hvor lang tid strekker utdanningen seg? Andel i prosent (n=387)

Svaralternativer	Stipendgruppen
Mindre enn et halvt år	1
Et halvt år	1
Mellom et halvt og ett år	1
Ett år	20
Mellom ett og to år	3
To år	32
Mer enn to år	40
Ikke sikker	0
Total	100

Dette kan bety på at stipendet virket som et insentiv for å komme i gang med studier, selv om stipendet ikke dekket hele studieløpet. Det vil være viktig å vurdere om dette kan medføre frafall fra studiene når de ikke lengre mottar støtte. Det er en overvekt av kvinner som tar ett- og to-årige utdanninger, mens det er en større andel menn som tar utdanninger som varer mer enn to år, noe som er overraskende når man tar i betraktning av at kvinner i større grad tar universitets- og høyskoleutdanninger.

På grunn av koronarestriksjonene ble flere av studiene i praksis heldigitale tilbud, og flere av informantene ga uttrykk for at det at videreutdanningen er helt eller delvis nettbasert var en viktig forutsetning for at de kunne delta. Én av dem uttalte: «Det er fantastisk at det er blitt så mye nettbasert!» Også andre opplever at koronapandemien gjorde det lettere å gjennomføre videreutdanning ved siden av jobb: «Den [utdanningen] er egentlig ikke nettbasert, på enkelte fag er det streaming. For meg har det vært fantastisk med korona!» Andre ga uttrykk for at de i utgangspunktet

ikke hadde noe ønske om å gå tilbake på skolebenken, men at nettbasert videreutdanning passet dem bra. Surveyen til stipendgruppen viser at en stor andel av opplæringsmulighetene som denne gruppen følger, i stor grad er nettbasert, selv om mange av dem er kombinert med enkelte fysiske samlinger jf. tabell 14.

Tabell 14: Foregår opplæringen digitalt på nett eller på samlinger hvor du er fysisk til stede? Andel i prosent (n=300)

Svaralternativer	Stipendgruppen
Bare digitalt/på nett	28
Mest digitalt/på nett	12
Både og	31
Mest fysiske samlinger	11
Bare fysiske samlinger	18
Total	100

Det er viktig å merke seg at nettbaserte tilbud er viktige for denne gruppen og at endringene i hvordan utdanning ble tilbudt under og etter COVID-19 pandemien kan ha gjort deltakelse i videreutdanning lettere. Det fremgår også fra spørreundersøkelsen at det er en større andel kvinner som studerer bare digitalt (36% kvinner kontra 20% menn).

Flexibiliteten i nettstudier som ikke er bundet til sted eller tid var viktige faktorer som åpnet nye muligheter for videreutdanning. Mange fikk mer ledig tid under pandemien og flere av informantene hadde en arbeidssituasjon som gjorde det vanskelig å følge utdanningstilbud basert på fysiske samlinger. Eksempelvis jobbet én av informantene som kabinpersonale i et flyselskap og fortalte at nettbaserte studier for hennes del var en forutsetning for å kunne delta i videreutdanning. Det var ingen forskjeller i svarene mellom dem som jobbet i privat og offentlig sektor, ettersom begge grupper svarte i like stor grad at utdanningen var lagt opp til å kunne kombineres med jobb.

Et aspekt ved bruk av økonomiske insentiver i utdanningsøymed, er hvor godt det motiverer, og en viktig faktor her er tilgjengelighet til informasjon.

5. Deltakernes vurderinger av informasjonen om stipendet

For å vurdere i hvilken grad utformingen av forsøket har påvirket effekten er det viktig å vurdere hvordan målgruppen vurderte informasjonen de mottok. Informasjonen kan ha spilt en sentral rolle i å bidra til valgene om å søke eller ikke søke om stipend eller ta utdanning (uten stipend). I tabell 15 kommer det frem at hele 88% av de som mottok stipend synes informasjonen de fikk om stipendet var svært eller ganske god, men at dette var noe lavere i gruppen som fikk tilbud men ikke søkte om stipend.

Tabell 15: Var informasjonen du fikk om stipendet...? Andel i prosent

Svaralternativer	Stipendgruppen (n=387)	Fikk tilbud men ikke søkt gruppen (n=260)
Svært god	36	10
Ganske god	53	40
Verken god eller dårlig	9	19
Ganske dårlig	2	3
Svært dårlig	0	1
Husker ikke	1	27
Total	100	100

I gruppen som kun fikk informasjon om utdanning, og ikke tilbud om stipend, var det 43% som synes informasjonen var svært eller ganske god, mens 26% syntes den var verken god eller dårlig. Det var 5% som synes informasjonen var ganske eller svært dårlig, mens rundt 25% husket ikke å ha mottatt informasjon.

Deltakerne i spørreundersøkelsen ble også spurt om hvordan de opplevde å få informasjon. Gruppen som kun mottok informasjon var i all hovedsak positiv til å motta informasjon om utdanningsmuligheter, som det kommer frem i tabell 16.

Tabell 16: Opplevde du det å få informasjon om tilbud om stipend/utdanningsmuligheter* som noe positivt eller som noe negativt, eller var det verken positivt eller negativt? Andel i prosent

Svaralternativer	Fikk tilbud men ikke søkt gruppen (n=264)	Informasjonsgruppen (n=335)
Positivt	66	62
Negativt	2	4
Verken positivt eller negativt	33	34
Total	100	100

* Ordlyden i spørsmålet var den samme til begge gruppene, bortsett fra at det sto «tilbud om stipend» i spørsmålet til gruppen som fikk tilbud om stipend og «utdanningsmuligheter» til informasjonsgruppen.

Intervjuene fremhever hvor viktig det er med tydelig og tilgjengelig informasjon om stipendordningen. Her kan det skilles mellom to faser: den første kontakten med fagarbeiderne som fikk tilbud om stipend, og den videre prosessen fram til valget om å benytte seg av stipendet eller ikke. Den viktigste utfordringen ved den første kontakten var knyttet til hvor troverdig tilbudet oppleves. Dette var særlig utfordrende i en periode med økte svindelforsøk. Intervjuene viser imidlertid at informantene lett kunne finne informasjon på internett, noe som bidro positivt til ordningens troverdighet.

Mange av informantene fortalte at de ble svært overrasket da de mottok en e-post med informasjon om muligheten til å søke stipend til videreutdanning. En av dem sa at han opplevde det som å vinne i Lotto, mens flere trodde at e-posten var svindel eller spam, og noen valgte derfor å ignorere den første henvendelsen.

Forsker: «Hvordan fikk du vite om muligheten til å søke stipend for å ta videreutdanning?

Deltaker: «Jeg fikk en mail fra SSB. Først tenkte jeg at dette måtte være svindel, man er jo litt skeptisk. Det sto at du er trukket ut som én av 1500. Jeg gjorde litt research og skjønnte at dette ikke var tull. Jeg sjekket litt på nett, sjekket mailadressen, sånn som de sier at man skal gjøre. Så fikk jeg jo en mail til etter et par uker. Da skjønnte jeg at det ikke var tull.»

Det at det kom en påminnelse om stipendordningen etter noen uker, ser ut til å ha bidratt til at henvendelsen ble tatt seriøst, og flere av informantene tok kontakt med Kompetanse Norge for å få mer informasjon.

Forsker: «Hvordan fikk du vite om muligheten til å søke ekstra stipend til fagarbeidere for å ta videreutdanning?»

Deltaker: «Jeg fikk en mail. Jeg trodde det var spam. Jeg har aldri hatt studielån før. Men så kom det en ny mail en måned eller to etterpå. Da leste jeg ordentlig gjennom det, og så tok jeg kontakt med Kompetanse Norge. Jeg trodde ikke det var sant!»

Selv om informantene ble overrasket over e-posten, opplevde de fleste at innholdet i e-posten var tydelig og forståelig.

Noen av informantene opplevde likevel informasjonen om stipendordningen som mangelfull. Det gjaldt i første rekke de som begynte på videreutdanning som ikke ga grunnlag for støtte. En informant forteller at det var vanskelig å få klar beskjed om hvilke kurs som ga rett til finansiering. Han ringte Lånekassen uten å få et klart svar, og han tok kontakt med kurstilbyderne, som ikke hadde hørt om stipendordningen. En annen mener at det ikke framgikk klart at folkehøgskole ikke gir grunnlag for å søke stipend gjennom ordningen. Han forsøkte også å få avklart dette med folkehøgskolen, men de hadde heller ikke kjennskap til ordningen:

«Jeg snakket med de her på skolen, de visste ikke noe om dette stipendet. Jeg tenkte jeg skulle prøve, men fikk beskjed etter at jeg begynte om at jeg ikke fikk støtte.» (tømrer)

En av informantene er i ferd med å ta mesterutdanning i regi av et studieforbund. Han fikk opplyst at denne utdanningen ikke gir grunnlag for stipend, mens mesterutdanning i regi av en fagskole ga grunnlag for støtte. Han synes denne begrunnelsen var vanskelig å forstå.

Enkelte etterlyste mer informasjon om vilkårene for å få støtte. En av informantene var allerede i gang med videreutdanning og var usikker på om han likevel kunne benytte seg av stipendet. En annen mente at informasjonen om vilkårene var mangelfull:

Forsker: «Hvordan opplevde du informasjonen om muligheten til å søke stipend?»

Deltaker: «Det sto ingen ting om vilkårene. Det sto at man fikk stipend om man besto utdanningen. Det var først da jeg hadde fått lånet, at det sto at det var en inntektsgrense. Jeg ville kanskje ikke ha søkt om jeg hadde visst dette.»

Fagarbeiderstipendet har ikke noen inntektsgrense, men kunder kunne også søke om ordinært lån (med stipend) i tillegg til fagarbeiderstipendet. I informasjonen var det ikke spesifisert at det er behovsprøving av ordinært stipend. I dette tilfellet har dette medført at deltakeren har benyttet seg av fagarbeiderstipendet i kombinasjon med det ordinære stipendet, men hvor personen ikke har fått med seg at det sistnevnte stipendet var behovsprøvd. Dermed sitter vedkommende igjen med et lån som hen

trodde skulle omgjøres til stipend. Selv om det er vanskelig å vurdere om dette skyldes en svakhet i informasjonen om stipendordningen, viser eksemplet at det er mulig å misforstå reglene og at dette kan lede til at man sitter igjen med en større gjeld enn hva personen så for seg da hen søkte om stipend og lån.

En annen informant var usikker på vilkårene for å få omgjort lånet til stipend når videreutdanningen er en del av et lengre utdanningsløp. Flere av stipendsøkerne hadde aldri hatt studielån, og for dem var dette det første møtet med Lånekassen. Én av informantene forteller at hun gjerne skulle hatt enda mer grunnleggende informasjon, for eksempel om forskjellen mellom lån og stipend:

«Det kunne kanskje vært litt bedre forklart om forskjellen på lån og stipend. Jeg har jobbet siden jeg var 17 og har aldri hatt studielån. Jeg måtte ringe broren min. Det kunne gjerne vært en informasjon, en «Lånekassen for dummies». Det er lett for andre som studerer og som kan snakke med andre studenter. Men det var ingen som kunne fortelle meg forskjellen på lån og stipend blant de som gikk på studiet.»

Et annet spørsmål som kom opp, var om personer som går på dagpenger kan benytte seg av stipendordningen. En av informantene tok kontakt med NAV for å høre, men hos NAV var de usikre på muligheten for å kombinere utdanningsstipendet med dagpenger. Da avklaringen kom, var det for sent å søke stipend. De øvrige informantene, som ikke selv hadde konkrete planer om videreutdanning høsten 2021, gir generelt tilbakemeldinger om at de opplevde informasjonen som tydelig og klar.

Alle de fire gruppene ble spurt om de hadde vært i kontakt med et karrieresenter eller sett på karriereveiledning.no i løpet av 2022. Svarene er beskrevet i tabell 17.

Tabell 17: Har du vært i kontakt med et karrieresenter eller sett på karriereveiledning.no i løpet av 2022?

Svaralternativer	Stipendgruppen (n=387)	Fikk tilbud men ikke søkt gruppen (n=100)	Informasjonsgruppen (n=334)	Kontrollgruppen (n=463)
Ja, har vært i kontakt med karrieresenter	6	4	4	2
Ja, har sett på karriereveiledning.no	12	20	13	6
Ja, begge deler	2	4	1	1
Nei	81	72	83	92
Total	100	100	100	100

Selv om karriereveiledning ikke nødvendigvis har vært sentralt tyder disse tallene på at kontakten med karrieresenter kan påvirke valg og at videreformidling fra HK-dir til karriereveiledning kan ha vært bidragsytende til at ordningen gir økt deltakelse.

Mange i målgruppen for ordningen hadde et stort behov for informasjon. Selv om den skriftlige informasjonen var klar og tydelig var det særlig begrensinger knyttet til hvilke utdanninger som ikke kvalifiserte til stipendstøtte var vanskelig å formidle og begrunne. Det var begrenset hvor detaljert informasjonen som kunne inkluderes i e-postene til de ulike gruppene kunne være.

Henvendelser fra målgruppe gjennom e-post og telefon

Gjennom e-postene fikk både stipend- og informasjonsgruppen oppgitt e-postadresse og telefonnummer de kunne benytte for å ta kontakt med HK-dir. Pilotforsøket avdekket at det vil være deltakere som har behov for å ta kontakt, enten det er for å trekke seg fra forsøket eller for å få svar på konkrete spørsmål. Det relativt store andelen henvendelser i pilotfasen (1,7 %) førte til en del tilpasninger for å redusere antall henvendelser og den administrative kostnaden ved å svare disse. I tillegg til å utvide informasjonen på HK-dirs nettsider ble justeringer gjort i e-postene for å redusere usikkerheten.

Henvendelsene ble loggført og har vært et nyttig verktøy for blant annet å forstå hvordan informasjonen i e-postene oppfattes. I løpet av hovedforsøket byttet HK-dir til et annet bedriftsnett og mistet dermed oversikt over samtaleloggen, men et anslag fra HK-dir basert på vaktlisten og antall personer som jobbet med å svare på henvendelsene (11 medarbeidere) og et snitt tall per dag (med høyt antall henvendelser de først 2-3 dagene etter utsending) peker på at det var mellom 2500 og 3000 telefonhenvendelser. Antallet besvarte e-poster var om lag 4000. En ansatt i HK-dir forklarte: «Vi har fått mange spørsmål om e-postene. Mange har spurt om det er ekte eller om det juks. Jeg tror tvilen er relatert til at de mottok e-poster som tilbød penger og inneholdt lenker. Andre har spurt om hva de skal studere, og noen om hvorfor de har fått og andre ikke.» Samtidig er det en relativt liten andel av de som har fått e-poster og SMS fra SSB som har vært inne på nettsiden (16 557 besøkende i løpet av 2022 og 219 i 2023). Muligheten til å ta kontakt med HK-dir har vært viktig for å kunne avklare konkrete spørsmål om ordningen som var av stor betydning for mulige søkere.

Henvendelsene kan organiseres i de følgende områdene:

1. *Reservasjon fra deltakelse.* Det var noen personer som ønsket å reservere seg fra å delta i forsøket. Deres kontakinformasjon, som den e-postadressen eller telefonnummer de fikk tilsendt informasjon om forsøket, ble oversendt SSB slik at de kunne fjernes fra utvalget.
2. *Usikkerhet om type tiltak man har fått.* I starten av piloten handlet de fleste om spørsmål fra informasjonsgruppen om hva de var trukket ut til å delta på. Det kan være dette ble klarere etter andre påminnelse, hvor det ble presisert at de ville få e-poster utover våren med informasjon om karriereveiledning og frister knyttet til utdanning og utdanningsstøtte. Det er likevel vanskelig å vurdere om en nedgang i henvendelser om dette er grunnet tydeligere e-post eller at de som lurte på dette allerede har spurt og fått svar.
3. *Usikkerhet om man er i målgruppen.* Flere tok kontakt med Kompetanse Norge/HK-dir fordi de var usikre på om de var i målgruppen. Enkelte definerte ikke seg selv som fagarbeider, enkelte andre arbeidet ikke som fagarbeidere lenger og lurte på om de likevel kunne få ekstrastipend. Én av disse henvendelsene var fra en person som var ufør.
4. *Er allerede i utdanningsløp.* Noen av deltakerne i stipendgruppen var allerede i et utdanningsløp og lurte på om de likevel kunne søke om ekstrastipend. Det var ikke mulig å fjerne alle disse tilfellene når man gjorde uttrekket av deltakere, fordi data om hvem som var i et utdanningsløp et inneværende år ikke forelå tidsnok til randomiseringen. Derfor fikk disse også anledning til å søke ekstrastipend.
5. *Hvilken utdanning kan man ta.* Det kom spørsmål om man kunne ta mesterbrev, ta høyskoleutdanning, og gå på spesifikke skoler og faglinjer. Det var også noen som hadde spørsmål om

man kunne studere deltid eller hvor mange studiepoeng det krevdes for å få stipend. Selv om e-postene til stipendgruppen inneholder et avsnitt om hvilke typer utdanning ekstrastipendet gjelder for og hvordan stipendet justeres etter studiepoeng, var det noen som hadde behov for å forsikre seg om at de ikke misforsto.

6. *Kan ekstrastipend kombineres med andre stønadsordninger.* Enkelte henvendelser fra stipendgruppen handlet om hvorvidt den ekstra studiestøtten kunne medføre bortfall av andre støtteordninger fra NAV. Med tanke på at pilotfasen av forsøket foregikk under koronapandemien, med endringer i rettigheter knyttet til blant annet permitteringer, dagpenger og utdanning, er det grunn til å anta at flere kan ha vært usikre på hvordan ekstrastipendet påvirker rettigheten til andre stønader. Det har vært opp til søkere å avklare med NAV om de har rett til å benytte seg til denne ordningen uten at det påvirker andre former for støtte. Dette ble bestemt på grunn av kompleksiteten i NAVs regelverk, som informanten i HK-dir beskrev:

De som har tatt kontakt om hvordan dette ville påvirke stønader fra NAV har fått beskjed om å ta kontakt med NAV, men vet ikke hva som har skjedd med dem. Det ble tatt en beslutning om at vi ikke skulle gjøre slike vurderinger, men heller be dem kontakte NAV.

Det er usikkert hvordan NAV veiledere har forholdt seg til dette og i hvilken grad noen av dem som har fått tilbud om stipend har latt være å ta stipendet i frykt for avkortning av andre ytelser.

6. Deltakernes synspunkter på utformingen av ordningen

I tillegg til informasjonen, er det også viktig å se på målgruppens synspunkter på utformingen av ordningen. I spørreskjemaet kom det frem at de som hadde søkt om stipend i all hovedsak var positive til utformingen, som beskrives i tabell 18.

Tabell 18: Er du positiv eller negativ til følgende forhold ved stipendordningen? Andel i prosent (n=387)

Svaralternativer	At stipendet gis som lån som omgjøres til stipend ved fullført og bestått eksamen	At støtten fordeles jevnt utover i tid med månedlige utbetalinger	Hvilken type utdanning støtten gis til (yrkesfaglig videregående opplæring, fagskole eller universitets-/høyskoleutdanning)	At man må søke støtte gjennom Lånekassen
Positiv	89	83	89	87
Negativ	6	9	1	4
Ingen mening/vanskelig å si	5	8	10	9
Total	100	100	100	100

De som ikke søkte om stipend, ble spurt i spørreundersøkelsen om det var noe med utformingen av stipendordningen som bidro til at de ikke benyttet seg av den (de kunne merke av for flere svar i spørreskjemaet):

- 25% mente at størrelsen på stipendet var en viktig faktor. Det var en forskjell mellom menn og kvinner i vurderingen av størrelsen, hvor 61% av menn svarte at stipendet var lite og 49% av kvinner svarte det samme. Dette kan forstås i sammenheng med at det er betydelige inntektsforskjeller mellom yrker som er kvinne- og manns-dominerte, noe som også kan bidra til at kvinner og menn tenker litt ulikt om stipendet.
- 9% svarte at det var en hindring at stipendet ble gitt som lån og deretter blir omgjort til stipend ved bestått eksamen.
- 4% synes at utbetalingen av støtten i månedlige utbetalinger var en hindring for å benytte stipendordningen.
- Det var 9% som svarte at typen utdanning støtten gis til var en begrensning.
- 5% nevnte at kravet til å søke støtte gjennom Lånekassen hadde bidratt til at de ikke deltok i stipendordningen.
- 40% svarte at rammene rundt ordningen nevnt ovenfor ikke hadde hatt noen betydning for deres valg om å ikke søke stipend.

De som benyttet seg av muligheten til å ta videreutdanning med stipend i pilotforsøket og ble intervjuet var overveiende positive til ordningen og håpet at den vil bli videreført. Én informant sa at «Det er viktig at man fortsetter å gi denne muligheten». En annen uttalte at «Det er fantastisk flott med en sånn stipendordning. Det er jo nesten litt råflott!». En tredje informant berømmet ordningen og peker på at muligheten til å ta videreutdanning er viktig for mange som tok en yrkesfaglig utdanning for flere tiår siden, og som den gangen tenkte at de ikke var motivert for mer utdanning. Flere informanter pekte også på at kombinasjonen av deltidsstudier og mulighet for stipend gjorde det mulig for flere å ta videreutdanning. Følgende uttalelse kom fra en stipendsøker med fagbrev i telekommunikasjonsmontørfaget:

«Det er et godt initiativ, det er mange jeg kjenner i bransjen som ikke har økonomi til å studere. Jeg kunne aldri hatt økonomi til å være fulltidsstudent. Deltid og stipend er veldig bra. Vi trenger folk som kan fagene. Det har vært en nedgang i videreutdanning blant fagarbeidere, for ting er blitt dyrt. Bolig for eksempel. Med en stipendordning vil flere få mulighet til å ta videreutdanning.»

En av informantene mente at ordningen burde utvides også til personer uten fagbrev:

«Jeg tror det er veldig mange som har jobba som miljøassistenter i mange år og som ikke tar fagbrev som helsefagarbeider fordi det koster penger. Jeg tror mange hadde tatt det om de hadde fått økonomisk støtte til det. Du får et spark i rompa. En stipendordning bør omfatte de uten fagbrev, spesielt i helse-Norge.»

Det er neppe overraskende at de som selv har valgt å benytte seg av ordningen stort sett er positivt innstilt til ordningen. De som både benyttet seg av ordningen og som takket ja til å la seg intervjuet, må antas å være en gruppe som i utgangspunktet var mer interessert i videreutdanning enn mange andre.

Det er likevel verdt å merke seg at flere av informantene mener at en stipendordning som denne trolig vil gjøre det aktuelt for flere i bransjen å ta videreutdanning. Videre er det interessant at noen foreslo at stipendordningen blir utvidet slik at flere ufaglærte får mulighet til å ta et fagbrev.

Til tross for den tilsynelatende sentrale rollen stipend spiller er likevel hovedinntrykket fra intervjuene at stipendet i de fleste tilfellene ikke har vært avgjørende for beslutningen om å ta videreutdanning. Noen var allerede i gang med videreutdanning da de fikk informasjon om muligheten til å søke stipend. Andre sa at muligheten for å søke stipend virket motiverende eller ga dem «en dytt i riktig retning». For noen betydde stipendet at de kunne ta flere studiepoeng enn de ellers ville ha gjort, eller at de fikk mulighet til å gå litt ned i stillingsprosent og bruke mer tid på studiene. Enkelte sa at de nok ville ha tatt videreutdanning før eller senere uansett, men at de kanskje ikke ville ha gjort det akkurat nå om de ikke hadde fått mulighet til å søke stipend. Flere av stipendsøkerne fortalte at de aldri hadde hatt studielån, og at de heller ikke nå var innstilt på å ta opp lån for å ta mer utdanning. Selv om de fleste sa at de ville ha tatt videreutdanning uansett, var det også noen som sa at stipendet var helt avgjørende. Her er ett eksempel:

Forsker: «Hvor viktig var stipendet for din beslutning om å ta videreutdanning?»

Deltaker: «Jeg vet ikke om jeg hadde vurdert det uten stipendet. Det lå i hvert fall veldig tungt på vektskålen.»

En annen informant var tydelig på at stipendet ga et nødvendig økonomisk handlingsrom til å ta fatt på videreutdanning:

Forsker: «Hvor viktig var stipendet for din beslutning om å ta videreutdanning?»

Deltaker: «85-90 prosent. Det var hele tiden økonomien som stoppet meg. Dette gjorde at jeg kunne ta sats og fortsette»

Forsker: «Tror du at du ville ha tatt denne utdanningen nå selv om du ikke hadde hatt mulighet for å få stipend?»

Deltaker: Nei, særlig nå, med ny leilighet og gjeld, så kunne jeg ikke gjort det.

For å oppsummere, funnene i spørreundersøkelsen viser at det store flertallet blant dem som søkte om stipend var fornøyd med utformingen av ordningen. Blant de som fikk tilbud, men ikke søkte, var det nesten halvparten som svarte at utformingen av ordningen ikke hadde betydning for deres valg om å ikke søke stipend. Det var 25% innenfor denne gruppen som mente at størrelsen på stipendet var en viktig faktor. Samtidig tyder intervjuene på at muligheten for å få stipend først og fremst påvirket beslutningen om å ta videreutdanning hos personer som i utgangspunktet var motivert og interessert. Muligheten for å få stipend kan gi en ekstra motivasjon og påvirke tidspunktet for videreutdanningen. For enkelte ser det ut til at muligheten til stipend var avgjørende for at de faktisk tok fatt på en videreutdanning. Selv om økonomi spiller en viktig rolle for videreutdanning, ser det ut til at lønn kan spille to ulike roller: Høyere lønn er viktig motivasjon for videreutdanning, men samtidig kan høy lønn imidlertid være en hindring dersom videreutdanning krever nedgang i stillingsprosent og dermed fører til inntektstap. Dette kan være en del av forklaringen på hvorfor videreutdanning avtar gjennom karriereforløpet, og kan i så fall vil være en viktig begrunnelse for å tilby av studiestipend til en gruppe som gradvis mister muligheter og interesse for å ta videreutdanning.

7. Stipendordningens betydning for valg

Det er mange faktorer ved stipendordningen som kan ha hatt betydning for valg om å ta videreutdanning. I det følgende vurderes viktigheten av stipendet for deltakelse i utdanning, samt et nærmere blikk på årsaker til å ikke delta i utdanning blant de som ikke søkte. De ulike vurderingene av stipendets verdi mellom gruppene tyder på at de som søkte om stipend kan ha vært mer tilbøyelige til å respondere på et økonomisk insentiv enn andre.

Generelt viser funnene fra kvalitative intervjuer med målgruppen og spørreundersøkelsen at flertallet av de som søkte om stipend var positive til stipendordningen ettersom den åpnet nye muligheter for videreutdanning. Intervjuene ga inntrykk av en utbredt bevissthet om behovet for videreutdanning og om mulighetene som videreutdanning gir i stipendgruppen. Flere informanter som benyttet seg av stipendtilbudet viste til økende formelle kompetansekrav på arbeidsmarkedet. I tillegg pekte enkelte på at høyere utdanning kan bidra til mer frihet i jobben og høyere lønn, mens andre nevnte at forhold som ikke er direkte relatert til arbeidsmarkedet spilte en viktig rolle for enkeltes motivasjon for videreutdanning.

Nedenfor, i tabell 19, kommer det frem hvordan gruppen som fikk stipend vurderte viktigheten av den økonomiske støtten.

Tabell 19: Var/er stipendet viktig for at du ville delta i utdanningen? Andel i prosent (n=387)

Svaralternativer	Stipendgruppen
Ja, svært viktig, ville ikke ha deltatt uten	23
Ja, ganske viktig, usikker på om jeg ville ha deltatt uten	44
Nei, ikke så viktig, tror jeg ville ha deltatt uansett	19
Nei, ikke viktig, ville ha deltatt uansett	9
Vanskelig å si	6
Total	100

For 67% var altså stipendet ganske eller svært viktig. Det var noen variasjoner basert på utdanningsbakgrunn, og det var i større grad var de som hadde utdanning innenfor salg, kontor og reiseliv og innenfor helse- og sosialfag som vurderte stipendet som svært viktig for å kunne delta i videreutdanning. Selv om det ikke er mulig å tolke variasjonene i vurderingen av viktigheten i forhold til økonomiske forutsetninger, kan stipendet muligens ha vært viktigere for dem med svakere økonomi og færre muligheter til å ta videreutdanning uten støtte.

Alle de fire gruppene ble spurt om de vurderte et stipend på kr. 50 000 som stort, middels eller lite, og svarfordelingen presenteres i tabell 20.

Tabell 20: Synspunkter på stipendstørrelsen (kr. 50 000 for ett år hvis man tar utdanning på heltid) blant de ulike gruppene. Andel i prosent.

Svaralternativer	Stipendgruppen (n=387)	Fikk tilbud men ikke søkt gruppen (n=260)	Informasjonsgruppen (n=378)	Kontrollgruppen (n=464)
Stort	10	2	5	4
Middels	58	21	17	19
Lite	27	57	64	64
Vanskelig å si	5	20	14	13
Total	100	100	100	100

Gruppene som ikke søkte om stipend til tross for tilbud og som kun mottok informasjon om utdanningstilbud, samt kontrollgruppen, ble også spurt om de hadde planer om å ta formell utdanning i løpet av 2022 eller 2023. De som svarte nei, ble videre spurt om de viktigste grunnene til at de ikke hadde planer om å delta i utdanning og eventuelle hindringer. De kunne merke av flere svar i skjemaet og tabell 21 viser hvordan svarfordelingen seg mellom gruppene:

Tabell 21: Hva vil du si er de viktigste grunnene til at du ikke har planer om å delta i utdanning? Etter grupper i spørreundersøkelsen. Andel i prosent.

Svaralternativer	Fikk tilbud men ikke søkt gruppen (n=352)	Gruppen som kun mottok informasjon om utdanningstilbud (n=458)	Kontrollgruppen (n=536)
Har ikke hatt behov/interesse for det	13	28	26
For mye å gjøre på jobben	16	16	13
Arbeidsgiver har ikke råd/mulighet til å sørge for opplæring	3	3	6
Mangel på støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver	5	6	6
Skiftarbeid, turnus eller annen arbeidstid som gjør det vanskelig å delta i opplæring	8	8	7
Har ikke råd/koster for mye	17	19	12
Gir ikke høyere lønn	10	12	13
Finnes ikke opplæringstilbud som passer mitt behov	5	5	7
Opplæringstilbudene som er aktuelle er vanskelig å kombinere med jobb/familie	11	9	8
Vet for lite om hva som finnes av opplæringstilbud/uoversiktlig tilbud	5	10	9
Ønsker ikke å bruke fritid på det	8	10	10
Liker ikke å gå på skole/utdanning	6	7	7
Har for dårlige lese- eller skriveferdigheter	4	5	3
Er for gammel	13	17	17

Det fremkommer at manglende interesse og opplevelse av behov er blant de viktigste faktorene. Økonomi er også en hindring for deltakelse i utdanning. Andre grunner som nevnes av ganske mange er at de har for mye å gjøre, har ikke råd og vansker med å kombinere med familie/jobb.

Blant de åtte som hadde fått tilbud, men ikke hadde søkt om stipend og som ble intervjuet av Fafo, ga nesten alle uttrykk for at de kunne tenke seg å ta videreutdanning. Noen fortalte at de var interessert i å søke stipend, men hadde fått beskjed om at den utdanningen de var interessert i ikke gir grunnlag for

støtte. En av informantene var i gang med et helårskurs i båtbygging ved en folkehøgskole. En annen tok mesterutdanning i regi av et studieforbund. En tredje ønsket å ta ulike sikkerhetskurs som er nødvendige for å kunne jobbe offshore. Alle tre hadde fått beskjed om at dette var kurs og utdanning som ikke ga grunnlag for å søke stipend gjennom ordningen. Også blant de øvrige informantene var det en viss interesse for videreutdanning. Én hadde nettopp fullført et årsstudium på nett ved siden av jobben og syntes det ble for krevende å ta fatt på en ny utdanning med det samme. En informant som jobbet i elektrobransjen, hadde lagt merke til at det underveis i pandemien var kommet mange relevante korte kurs som ga studiepoeng. Vedkommende hadde planer om å melde seg på flere slike kurs neste år, og håpet at det da også vil være muligheter for å søke stipend:

«Jeg er fast bestemt på å begynne på dette neste år. Det er veldig dumt om de ikke har denne ordningen neste år. Jeg følte nesten at den var rettet mot meg.» (elektriker)

En informant med fagbrev i kontor- og administrasjonsfaget, hadde planer om å ta studier i jus og økonomi på BI følgende år, og en som var permittert fra en jobb innen reiseliv vurderte å ta fagbrev i helsearbeiderfaget. Av de åtte informantene, var det bare én som sa at videreutdanning var lite aktuelt. Han forteller at han har fått faglig påfyll og interne kurs i bedriften, og at behovet for annen utdanning har vært og fremdeles var begrenset. Samtidig mente han at stipendordningen trolig ville være en god ordning for mange andre:

«Min situasjon er sånn at jeg har fått min utdanning i arbeidslivet. De jobbene jeg har hatt, har gitt gode muligheter for læring. Etter ni år som tekniker, følte jeg meg litt som en idrettsutøver som hadde brukt opp kroppen min. Da var jeg heldig som fikk andre muligheter internt. Men dette høres ut som en veldig fin ordning for de som ikke har de samme mulighetene som jeg har hatt.» (industrimekaniker)

I og med at interessen for videreutdanning var stor, også blant informanter som ikke selv hadde søkt om stipend, er det relevant å spørre om hvilke forhold som hindrer dem fra å delta i videreutdanning. Her svarte flere at økonomien har vært og er en hindring. Det gjelder særlig for de tre som fikk beskjed om at den videreutdanningen de var interessert i ikke ga grunnlag for støtte, men også for andre informanter var økonomien en viktig faktor. Flere hadde en familiesituasjon som gjorde at det var lite aktuelt å gå ned i inntekt for å ta videreutdanning.

Forsker: «Kan du tenke deg noen forhold som kan gjøre det vanskelig for deg å ta den videreutdanningen du har planlagt?»

Deltaker: «Det er jo økonomien, jeg er aleneforsørger. Økonomien styrer mye.»

En annen informant påpekte at en livsstil basert på god økonomi også kan være et hinder for å delta i videreutdanning dersom man må gå ned i lønn:

«Mange som jobber blir vant til å ha god økonomi og etablerer en livsstil basert på god økonomi. Det kan være til hinder for å ta videreutdanning.»

Intervjuene tyder på at det finnes en betydelig interesse for videreutdanning i målgruppen, og at økonomiske forhold i mange tilfeller kan være et hinder for deltakelse.

Blant de åtte som ikke benyttet seg av stipendordningen, var de fleste positive til en stipendordning rettet mot fagarbeidere. Flere nevnte også at muligheten til å ta nettbaserte studier gjorde at det å ta videreutdanning var blitt mer aktuelt nå enn tidligere. For noen kan videreutdanning gi muligheter til å gå over i mindre fysisk belastende jobber uten nødvendigvis å satse på et helt nytt yrke:

«Jeg kjenner jo flere på min alder som får skader i rygg og knær, så jeg mener at man kommer til et vippepunkt der vi risikerer å bli arbeidsledige eller uføretrygdede. Det å begynne med et helt nytt yrke i vår alder, det tror jeg ikke folk gjør. Man vil fortsette med det man kan, og man vil gjerne fortsette å være i arbeidslivet.» (tømrer)

Andre la vekt på at behovet for videreutdanning også var blitt forsterket under pandemien, når mange opplevde nedgangstider og stor usikkerhet.

Informanten som var permittert fra sin jobb i reiselivsbransjen sa:

«Med denne pandemien bør det kanskje være litt fokus på sånne som meg – ansatte i reiseliv i 50-årene. Det er vanskelig å komme seg i ny jobb. Jeg har vært heldig, men det er ikke alle som er like heldige.»

Videreutdanning kan gi muligheter for å kvalifisere seg for andre jobber, slik at man ikke risikerer å falle helt ut av arbeidslivet. Alt i alt viser intervjuene at muligheten for utdanningsstipend ble vurdert positivt av de fleste informantene.

8. Trekk ved utformingen og gjennomføringen som kan ha påvirket effekten av forsøket

Vi vil i denne delen beskrive trekk ved utformingen og gjennomføringen av ordningen som kan ha påvirket hvilken effekt stipendet har hatt i forsøket. Dette er til hjelp i fortolkningen av effektanalysen og ved en vurdering av om stipend skal innføres som varig ordning. Dersom effekten avhenger av spesifikke forhold som er til stede i forsøket, men ikke nødvendigvis vil være til stede ved en varig ordning, er dette viktig å være oppmerksom på.

Måltrettet informasjon til målgruppen kan ha bidratt til at en større andel fagarbeidere har respondert på muligheten til videreutdanning enn hva som ville ha vært tilfelle om dette var en ordinær ordning der slik måltrettet informasjon ikke brukes. Bruken av e-poster og SMS for å kontakte og informere målgruppen om stipendordningen kan ha ført til at en større andel fagarbeidere har akseptert tilbudet enn hva som vil være tilfelle når slik informasjon ikke er lett tilgjengelig. I de kvalitative intervjuene kom det frem at flere ikke hadde noe forhold til Lånekassen og manglet kunnskap om støtteordninger. Hvis ordningen innføres varig vil det være mulig at fagarbeidere gradvis blir kjent med ordningen og kan benytte seg av den når det passer best i forhold til omstendighetene i deres egne liv. Over tid når eventuell varig ordning blir mer kjent i målgruppen vil sannsynligheten for å ta stipend nærme seg effekten i forsøket. Selv om det er praktiske utfordringer med bruk av e-post og SMS for å informere om utdanningstilbud og støtteordninger, kan denne tilnærmingen være mulig virkemiddel for å øke kunnskap og interesse for videreutdanning blant ulike grupper. For noen har ikke videreutdanning vært relevant, og stadige påminnelser har til en viss grad vært irriterende for dem som følte at deres eksisterende utdanning ikke ble verdsatt gjennom stadige påminnelser om videreutdanning. En e-post var litt uheldig formulert i hovedforsøket, og kan svekket tilliten noe. Dette kan tenkes å ha redusert effekten av det intensive informasjonsopplegget litt, men neppe i stor grad.

Tidspunktet for informasjon. Tilbud om stipend ble i hovedforsøket sendt ut til målgruppen 31.1.2022. Dette er relativt tett på fristen for å søke videregående opplæring (1. mars) og høyere utdanning (15. april). Det er mulig at dette var for sent for noen ettersom studier krever planlegging god tid i forveien dersom man skal redusere stillingsprosent eller slutte i jobben for

å ta videreutdanning. De familiære og økonomiske forpliktelsene kan også ha gjort det vanskelig å velge videreutdanning på relativt kort varsel. Det er derfor mulig at det begrensede tidsrommet kan ha påvirket informasjonseffekten noe.

Ulikhet i informasjon mellom grupper. Gruppene som fikk tilbud om stipend og gruppen som kun fikk informasjon har mottatt omtrent samme informasjon om studietilbud, men det kan diskuteres om informasjon alene oppfattes på samme måte som informasjon tilknyttet et stipendtilbud. Selv om det er en tydelig effekt av å få informasjon, kan informasjonen virke ulikt om den kommer med tilbud om stipend eller ikke. Det er ikke utelukket at det er en slags samspillseffekt her, hvor informasjonseffekten blir sterkere med stipend, selv om det kommer frem at informasjonen alene også har effekt. Det er vanskelig å vise empirisk om slike forhold er til stede, men det kan likevel være relevant å vurdere.

Tidsbegrensningen av ordningen. Det begrensede tidsrommet stipendet var tilgjengelig kan ha bidratt til at noen ikke søkte ettersom det ikke passet inn akkurat dette året. For andre kan det ha «presset» dem til å starte utdanningen på et tidspunkt hvor det egentlig ikke passet. Ordningens tidsbegrensning kan ha påvirket hvordan målgruppen har respondert på stipendmuligheten, og ha bidratt til fagarbeidere har tatt andre valg enn de ville gjort hvis dette var en varig ordning. Den korte varigheten kan ha svekket deltakelse for noen, men det var som vist ovenfor også mange som tok utdanninger som varte lengre enn stipendordningen. Det er vanskelig å si på hvilken måte tidsbegrensningen har påvirket effekten. Når ordningen er ny og ukjent, kan det være vanskelig å delta på kort sikt hvis man ikke har tenkt på det før, og det er slik sett ikke så rart at mange som søkte stipend hadde tenkt på utdanning over tid. En informant fra SSB sa:

Det kan være krevende å måle hvorfor man gjør som en gjør. Beslutningen om å delta i en i undersøkelse basert på tilsendt informasjon er nok enklere enn å beslutte noe om en stor hendelse i livet. Det er en langt større beslutning å ta utdanning enn å fylle ut et spørreskjema, så hvordan kan vi bygge opp under en slik beslutning? Denne prosessen er mye lengre, og forutsetter mer tid for folk å ta slike avgjørelser. Det er derfor vanskelig å treffe med slike «nudge» og få dem til å ta en avgjørelse som er basert på informasjonen og de prosessene den eventuelt trigger. Det er store beslutninger og 50 000 kroner er kanskje ikke så mye i den store sammenhengen. Kan legge mye press på de som kan bli studenter og påføre dem gjeld, så det er kompliserte avveininger. De må allerede være i markedet og bli kjent for dem det er aktuelt for, og å pushe på krever noe mer enn bare få dem ut i videreutdanning.

Beslutningssituasjonen i forsøket er annerledes enn i en varig ordning ettersom det er tidsbegrenset. Det kan også ha stimulert til lite gjennomtenkte beslutninger blant målgruppen, men som sagt hadde de fleste vurdert å ta utdanning før de fikk tilbud om stipend. I hvilken grad dette har påvirket effekten er vanskelig å vurdere.

Risiko med lån til stipend. Hensikten med forsøket var å utforske om stipend kan være et insentiv som bidrar til at flere fagarbeidere tar videreutdanning. Dette er likevel ikke uten risiko for fagarbeidere. Hvis noen starter en videreutdanning som de ikke klarer å fullføre vil de befinne seg i en verre situasjon enn de var før de begynte studiene, ettersom de vil ha opparbeidet seg gjeld som ikke blir omgjort til stipend. Denne usikkerheten i finansieringen kan

svække incentivet til å delta. Å gi informasjon har også etiske sider knyttet til å stimulere folk til å sette seg i gjeld (hvis de ikke består).

Andre kompetansepoltiske tiltak. Personer i målgruppa som allerede var registrert i utdanning (i år 2020), ble ekskludert fra hovedforsøket. Dette utgjorde 10 788 personer, altså et betydelig antall. 5 390 personer av dem som ble ekskludert deltok i fagskoleutdanning. Andre data tyder på at deltakelsen i formell utdanning i målgruppa var høyere enn normalt i 2020. Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling sammen med COVID-19 pandemien til at flere fagarbeidere begynte på utdanning (Aspøy m.fl. 2022). I 2020 var det 22094 personer registrert i bransjeprogramtiltak, hovedsakelig fagarbeidere, og blant disse var ca. 30 prosent (dvs. anslagsvis 6600 personer) i formelt kompetansegivende tilbud, mest på fagskolenivå. Dette betyr som sagt at utdanningsdeltakelsen blant fagarbeidere i 2020 trolig var høyere enn andre år. Potensialet for økt deltakelse som følge av en ny stipendordning kan derfor ha vært mindre enn normalt siden flere enn normalt som ville ha vært tilbøyelige til å ta videreutdanning var ekskludert fra forsøket siden de allerede deltok i utdanning. Dessuten ble utdanningstall fra 2020 ble brukt for å ekskludere personer fra stipendordningen i 2022, noe som er lite treffsikkert ettersom mange tross alt tar relativt korte videreutdanningstilbud. Dette har gjort at man har ekskludert fra stipendordningen noen som ikke lenger var i utdanning, men også tatt med noen som var i utdanning. Bruken av data fra 2020 i kombinasjon med at det var et høyere antall i utdanning det året, kan dette kan ha hatt et netto negativt utslag på effekten av ordningen, men det er vanskelig å anslå hvor sterk denne effekten kan være.

Samarbeidet og arbeidsfordelingen mellom aktørene: Det er ingen forhold i samarbeidet og arbeidsfordelingen som gir grunn til å tro de har påvirket effekten av stipendordningen for målgruppen.

9. Fra forsøk til varig støtteordning

Perspektivene fra de ulike aktørene og målgruppen illustrerer at prosjektet har vært vel gjennomført og at dette stipendet ga mulighet for flere fagarbeidere å ta videreutdanning. Et av målene til forsøket var å treffe grupper som har hatt relativt lav tilbøyelighet for å ta videreutdanning og som ikke hadde tatt videreutdanning i fravær av stipendtilbudet. Mange av dem som tok imot stipendtilbudet satte stor pris på denne muligheten, noe som tilsier at stipendordningen kan være et godt incentiv for noen. Samtidig har det kommet frem at en betydelig andel av dem som ikke søkte om stipend, samt gruppen som mottok informasjon og kontrollgruppen, syntes at beløpet ikke var tilstrekkelig stort til at det var et incentiv for videreutdanning. Selv om dette kan forstås som en begrensning i den forstand at incentivet kun virker for en begrenset gruppe, kan dette tyde på at stipendet har vært til stor nytte for de som trenger midlene mest. Det kom også frem at mange av de som fikk stipend ønsket å bruke utdanningen til å finne nye jobber utenfor bedriftene eller bransjen de jobbet i, noe som er forskjellig fra eksisterende støtteordninger som treparts bransjeprogram som i større grad fokuserer på å utdanne ansatte for å kunne utvikle seg hos samme arbeidsgiver eller i det minste samme bransje. Det kan altså se ut som stipendordningen har vært viktig for en mindre gruppe og har gitt dem en mulighet til å ta større kontroll over deres fremtidige arbeidsliv. Selv om stipendordningen ikke fremstår som attraktiv for alle, kan den altså ha en stor effekt for de som ikke har midler til å ta utdanning uten støtte og muligens bidra til at noen fagarbeidere i yrker som er helsemessig krevende kan stå i arbeidslivet lengre enn hva som ville være tilfelle hvis de ikke fikk stipend til å skifte til et annet yrke.

Til tross for den viktige rollen en stipendordning kan ha for noen fagarbeidere, er det nødvendig å belyse andre hensyn som må tas med i vurderingen om dette kan gjøres til en varig stipendordning for fagarbeidere.

Som nevnt innledningsvis er begrepet fagarbeidere brukt til å referere til en yrkesgruppe, men i praksis er de i dette forsøket definert ut ifra at de har fullført yrkesfaglig utdanning på videregående nivå som høyeste utdanning. Denne begrepsbruken er viktig å vurdere i en eventuell videreføring av ordningen når man skal kommunisere med målgruppen.

Informasjonen har vært en sentral faktor for gjennomføringen av forsøket. I en varig ordning vil informasjonsopplegget være annerledes og mest sannsynlig mindre omfattende. Som et intervjuobjekt fra HK-dir forklarte: «Hvis dette blir innført permanent vil det ikke bli sendt ut informasjon til målgrupper, men informasjon vil ligge på Lånekassen sine nettsider. Det er mange som ikke har noe forhold til Lånekassen og mange vil ikke finne denne informasjonen. Derfor ikke sikkert at det vil bli brukt av så mange som i forsøket.» I stipendforsøker har det vært sendt ut en betydelig mengde e-poster og SMSer til målgruppen, noe som kan ha virket som påminnere og gradvis stimulert mottakere til å søke om stipend. Det er mulig informasjonen om en varig ordning vil spre seg blant fagarbeidere over tid, men også en viss fare for at ordningen blir lite benyttet hvis man ikke finner gode løsninger for å informere målgruppen.

En annen viktig faktor som må vurderes i forhold til en eventuell innføring av en varig ordning er samspillet med andre ordninger. Stipendordningen er kortere enn andre støtteordninger, noe som kan sees i sammenheng med regjeringens intensjon om å utvide utdanningsstøtteordningene som gir rett til lån også for kortere utdanningstilbud (Meld. St. 14. 2022-2023). Selv om en slik ordning kan være et viktig virkemiddel for å øke antallet som tar kortere videreutdanninger, var det mange av dem som søkte om stipend som tok utdanninger som varte lengre enn ett år. I den forstand kan det virke som om varigheten av stipendet kan begrense bruken av det siden dette er maksimum ett år. Selv om hensikten er å stimulere økt bruk av korte utdanningstilbud kan varigheten være et hinder for de som ønsker å ta lengre videreutdanningsløp.

Vurdering av en innføring av en varig støtteordning krever også en grundig gjennomgang av NAVs og Lånekassens eksisterende støtteordninger. Vi har imidlertid ikke gått inn i dette i denne prosessevalueringen. I stipendforsøket ble det overlatt til NAV å vurdere hvordan støtteordningen ville påvirke andre stønader, men dette kan medføre ulik praksis og usikkerhet for de som ønsker å ta videreutdanning. Som en som jobbet for HK-dir påpekte: «Der er viktig med avklaring med NAV for at ordningen ikke ender opp med at individer må ta kontakt med NAV ettersom det vil være en barriere for mange.»

Samtidig er det også en viss fare for at skattepenger utbetales til personer som ikke nødvendigvis trenger stipendet. For beregning av hvor mange flere som deltar som følge av ordningen, se del 2 av rapporten.

Behovsprøving ble ikke brukt i forsøket, men dette ble vurdert på et tidlig tidspunkt i stipendforsøket etter at Finansdepartement spilte inn at det var ønskelig å gjøre stipendtilbudet behovsprøvd. Lånekassen argumenterte for at det ville være kostnadskrevenende å tilrettelegge IT-utvikling for behovsprøving av så få søkere. Behovsprøving ble dermed ikke introdusert, men dette har igjen blitt nevnt av en av aktørene som en mulighet i fremtiden. En varig ordning vil kreve utvikling av et system for digital søknadsbehandling, noe som er kostbart og krevende, og det er vanskelig å vurdere hvor mye ekstraarbeid introduksjon av behovsprøving i et slikt system vil medføre.

10. Konklusjon

Stipendforsøket har i stor grad vært vellykket i den forstand at prosessen har forløpt uten store utfordringer og gitt innsikter i hvordan et økonomisk insentiv virker på fagarbeidere. Det grunn til å tro at økonomiske insentiver, kombinert med god informasjon til grupper som ikke nødvendigvis har planer om videreutdanning, kan bidra til å øke andelen som tar videre utdanning. Det er som vist ovenfor flere kontekstfaktorer i forsøket som kan påvirke effekten av en stipendordning. Særlig er informasjonsopplegget en betingende faktor. Også andre faktorer kan spille inn som omgjøring av lån til stipend. I sammenligninger med tidligere vitenskapelige publiseringer om effekt av insentiver, bør også særtrekk ved den norske konteksten, som hvilken målgruppe det er snakk om, relative lønnsnivåer, hvilke tilbud som finnes, særlig eksistensen av en fagskolesektor, andre politikktiltak som bransjeprogram mm. tas hensyn til.

Til tross for denne usikkerheten kan resultatene også tolkes som om stipendordningen har fylt en nisje som ikke er koordinert av arbeidsgiver og utfyller bransjeprogrammene som er mer rettet mot å skaffe kompetanse innenfor samme virksomhet. Her har fagarbeidere fått større frihet til å ta egne utdanningsvalg og gitt dem mulighet til å mer kontroll over fremtidig yrkesvalg. Dette tilsier at stipendordningen kan bidra til større fleksibilitet i individers arbeidsliv, uten at dette avhenger av økonomisk støtte kontrollert av arbeidsgiver eller andre.

Selv om stipendordningen har skapt nye muligheter for de som ble tilbudt stipend er det også viktig å vurdere om et slikt insentiv er etisk forsvarlig. Det er spesielt tidsbegrensningen og hvordan dette kan ha bidratt til å «dytte» fagarbeidere ut i utdanning som kan være problematisk. Det er liten tvil om at slik videreutdanning kan komme fagarbeidere til nytte, men det forutsetter at de fullfører utdanningen, i hvert fall hvis vi ser på økonomisk nytte. Etersom stipendet gis som lån som blir omgjort til stipend etter fullført utdanning risikerer fagarbeidere å ende opp med gjeld istedenfor fullført utdanning. Fagarbeidere som i løpet av det korte tidsrommet forsøksordningen var tilgjengelig kan ha blitt «lokket» til å studere på grunn av det økonomiske insentivet. Mange jobbet fulltid og forsøkte å studere mye ved siden av jobben, noe som kan ha påvirket utfallet av studiene. Som Finne og Malmberg-Heimonen (2023) nevner i en kronikk hvor de diskuterer bruken av randomiserte kontrollstudier i sosialfag: «Å tilby sårbare grupper intervensjoner som ikke har dokumentert effekt eller som til og med kan ha negative effekter er uetiske.» Samtidig er det nødvendig å gjøre forsøk for å dokumentere effekt, ettersom det også kan være uetisk å tilby personer tiltak som man ikke vet om virker eller ikke. Det er viktig å være bevisst på disse risikoene når man gjennomfører forsøk, og spesielt hvor man overlater en økonomisk risiko til stipendmottakerne.

Også informasjonsordninger kan ha etiske dimensjoner. I forsøket ble det fagarbeidere tilsendt mye informasjon både via e-post og SMS. Dette var nødvendig for å gjennomføre forsøket, men både omfanget og innholdet kan ha hatt utilsiktede konsekvenser. Noen kan gradvis ha blitt mer bevisst på muligheten til å ta videreutdanning, mens for andre kan målrettet og repetitiv informasjon fra statlige organer ha medført et slags press. Det er også en viss fare for at mottakerne har blitt lei informasjon fra det offentlige.

Prosesen har vist at et stipend kan ha stor verdi for enkelte fagarbeidere. Samtidig har det kommet frem at det er utfordrende å skape en ordning som passer godt for hele gruppen, ettersom denne gruppen er vanskelig å definere. Til tross for denne typen utfordringer kan funnene i denne rapporten peke i retning av at stipendordningen kan være et viktig tilbud til spesielt fagarbeidere i lavlønnsyrker, og med få videreutdanningsmuligheter innenfor samme virksomhet.

Referanser

- Aspøy, Tove Mogstad, Ragnhild Steen Jensen, Lise Lien, og Torgeir Nyen. 2022. «Evaluering av treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling». Fafo-rapport 2022:01. Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/evaluering-av-treparts-bransjeprogram-for-kompetanseutvikling>.
- Butterfoss, Frances Dunn. 2006. «Process Evaluation for Community Participation». *Annual Review of Public Health* 27 (1): 323. <https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.27.021405.102207>.
- Carey, Timothy A., og William B. Stiles. 2016. «Some Problems with Randomized Controlled Trials and Some Viable Alternatives: Randomized Controlled Trials Problems and Some Alternatives». *Clinical Psychology & Psychotherapy* 23 (1): 87. <https://doi.org/10.1002/cpp.1942>.
- Dapi, Drange, Hauge, og Zhang. 2023. Offering scholarships to skilled workers: Evidence from a field experiment. Upublisert manuskript.
- Deaton, Angus, og Nancy Cartwright. 2018. «Understanding and misunderstanding randomized controlled trials». *Social Science & Medicine*, Randomized Controlled Trials and Evidence-based Policy: A Multidisciplinary Dialogue, 210 (august): 2–21. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.12.005>.
- Drisko, James W., og Melissa D. Grady. 2019. *Evidence-based practice in clinical social work*. Springer.
- Finne, Joakim, og Ira Malmberg-Heimonen. 2023. «Et motsvar til evidenskritikerne – en diskusjon om bruk av RCT-studier i sosialfagene». 2023. <https://www.oslomet.no/om/nyheter/kai-kronikken/motsvar-rct-sosialfagene>.
- Fyhn, Tonje, Kari Ludvigsen, Silje E. Reme, og Frederieke Schaafsma. 2020. «A structured mixed method process evaluation of a randomized controlled trial of Individual Placement and Support (IPS)». *Implementation Science Communications* 1 (1): 95. <https://doi.org/10.1186/s43058-020-00083-9>.
- McGill, E., Marks, D., Er, V., Penney, T., Petticrew, M. and Egan, M., 2020. Qualitative process evaluation from a complex systems perspective: a systematic review and framework for public health evaluators. *PLoS medicine*, 17(11), p.e1003368.
- Meld. St. 14. 2022-2023. «Utsyn over kompetansebehovet i Norge». <https://www.regjeringen.no/contentassets/d4a1053c98614420a71de98352902464/no/pdfs/stm202220230014000dddpdfs.pdf>.
- Moore, Graham F., Suzanne Audrey, Mary Barker, Lyndal Bond, Chris Bonell, Wendy Hardeman, Laurence Moore, mfl. 2015. «Process Evaluation of Complex Interventions: Medical Research Council Guidance». *BMJ* 350 (mars): h1258. <https://doi.org/10.1136/bmj.h1258>.
- Murta, Sheila Giardini, Kristy Sanderson, og Brian Oldenburg. 2007. «Process Evaluation in Occupational Stress Management Programs: A Systematic Review». *American Journal of Health Promotion* 21 (4): 248–54. <https://doi.org/10.4278/0890-1171-21.4.248>.
- NOU 2018: 13. Voksne i grunnskole- og videregående opplæring — Finansiering av livsopphold. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-13/id2620876/>
- NOU 2019: 12. Lærekraftig utvikling — Livslang læring for omstilling og konkurranseevne. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-12/id2653116/>

Nyen, Torgeir. 2004. «Livslang læring i norsk arbeidsliv: Resultater fra Lærevilkårsmonitoren 2003». 435. Fafo.

Oakley, Ann, Vicki Strange, Chris Bonell, Elizabeth Allen, og Judith Stephenson. 2006. «Process Evaluation in Randomised Controlled Trials of Complex Interventions». *BMJ* 332 (7538): 413–16. <https://doi.org/10.1136/bmj.332.7538.413>.

Okpych, Nathanael J., og James L-H Yu. 2014. «A Historical Analysis of Evidence-Based Practice in Social Work: The Unfinished Journey toward an Empirically Grounded Profession». *Social Service Review* 88 (1): 3–58. <https://doi.org/10.1086/674969>.

Raaum, O. and Torp, H., 2002. Labour market training in Norway—effect on earnings. *Labour economics*, 9(2), pp.207-247.

Rørstad, K., Børing, P., & Solberg, E. (2023). NHOs kompetansebarometer 2022: En kartlegging av NHOs medlemsbedrifters kompetansebehov i 2022.

Underthun, Anders; Drange, Ida; Borg, Elin. 2017. Partssamarbeidets kompetanseeffekter. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet ved HiOA. AFI Rapport 2017:03. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/6294>

VEDLEGG

Vedlegg 1

Innhold

1. Høringsnotat. Forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte for ny forsøksordning med et eget videreutdanningsstipend for fagarbeidere.
2. E-postutsending februar 2022
3. E-postutsending mars 2022
4. Epostutsending mai 2022
5. SMS-utsendinger
6. Søknadsskjema for utdanningsstøtte til fagarbeidere

Kunnskapsdepartementet

Høringsnotat

**Forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte for ny forsøksordning med et eget
videreutdanningsstipend for fagarbeidere**

Januar 2021

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til en ny forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte for en ny forsøksordning med et eget videreutdanningsstipend for fagarbeidere. Med fagarbeidere menes personer som har fag- eller svennebrev som høyeste fullførte utdanning.

2. Bakgrunn

Ett av målene med kompetansereformen er å få flere til å investere i sin egen kompetanseutvikling, jf. [Meld St. 14 \(2019–2020\) Kompetansereformen «Lære hele livet»](#). Regjeringen opprettet i 2020 *Kompetanseprogrammet* for å samordne og styrke sentrale virkemidler i reformen. Dette programmet forvaltes av Kompetanse Norge og består av tre programområder hvorav det ene er utprøving av insentivordninger for livslang læring. For å skaffe kunnskap om hvorvidt økonomiske insentiver bidrar til livslang læring og deltakelse i utdanning, har Kunnskapsdepartementet gitt Kompetanse Norge i oppdrag å prøve ut en ordning med stipend for fagarbeidere som tar videreutdanning. Målet med utprøvingen er å få kunnskap om hvordan økonomiske insentiver kan påvirke deltagelse i videreutdanning for fagarbeidere og om det har betydning for tilknytningen til arbeidsmarkedet.

Ifølge etter- og videreutdanningsutvalget (NOU 2019: 12) deltar personer som har videregående opplæring som høyeste fullførte utdanning mindre i videreutdanning, sammenlignet med personer med høyere utdanningsnivå. Det anslås at det i dag er kun 1-2 % av personer med videregående opplæring som høyeste fullførte utdanning, i aldersgruppa 30-57 år, som deltar i videreutdanning. Andelen sysselsatte med yrkesfaglig videregående faller relativt tidlig i yrkeskarrieren sammenlignet med personer med annen utdanningsbakgrunn (Meldt. St. 14 Kompetansereformen *Lære hele livet*). Det er et stort behov for yrkesfaglig kompetanse nå og i tiden fremover, og derfor har Kunnskapsdepartementet valgt å prioritere utprøving med videreutdanningsstipend for fagarbeidere.

Basert på omtalen i meldingen har Kunnskapsdepartementet besluttet at utprøvingen skal gjennomføres som et randomisert kontrollert forsøk. Et randomisert forsøk er basert på et «tilfeldig utvalg» hvor, i dette tilfellet, noen blir trukket ut til å få informasjon om videreutdanning for fagarbeidere og tilbud om et stipend, mens en annen gruppe kun får informasjon om videreutdanning. En tredje gruppe får ingen informasjon og benyttes som en kontrollgruppe. Randomiseringen er dermed helt essensiell for at det skal være mulig å måle effekter.

Utprøvingen vil bli gjennomført med bistand fra et forskningsmiljø, og Kompetanse Norge har inngått avtale med Frischsenteret og Fafo. Det skal gjennomføres en pilot i studieåret 2021–2022. Selve utprøvingen med et større antall deltakere skal gjennomføres i studieåret 2022–2023. For at forsøket i størst mulig grad skal tilsvare en faktisk stipendordning til personer som tar utdanning, skal stipendet utbetales av Lånekassen. Det vil øke overføringsverdien av resultatene fra forsøket til utvikling av en faktisk stipendordning. I dette ligger det også en antakelse om at det er Lånekassen som vil bli framtidig utbetaler av et slikt stipend dersom ordningen blir permanent.

Kompetanse Norge har, etter innspill fra Lånekassen, Fafo og Frischsenteret, valgt å utforme forsøksordningen på samme måte som utdanningsstipendet som utbetales via Lånekassen. Når man søker utdanningsstipend, blir dette først utbetalt som et lån, som deretter gjøres om til utdanningsstipend når man har fullført og bestått utdanningen. Hele lånet vil bli gjort om til utdanningsstipend dersom fagarbeideren består hele utdanningen. Dersom fagarbeideren består halvparten av utdanningen vil 50 prosent av lånet bli gjort om til utdanningsstipend. For at

Lånekassen skal kunne utbetale lånet, må vilkårene for å få lån som kan gjøres om til utdanningsstipend være hjemlet i en egen forskrift til utdanningsstøtteloven, på samme måte som for annen utdanningsstøtte. Det understrekes at utdanningsstøtteloven ikke er til hinder for at det gjennomføres slike randomiserte forsøk. Det er foretatt en uavhengig juridisk vurdering av de forvaltningsrettslige aspektene ved utprøvingen. Vurderingen konkluderer med at utprøvingen ikke innebærer en innskrenking av noens rettigheter, men snarere bidrar til at flere får mulighet til å ta videreutdanning.

Ordningen skal omfatte utvalgte fagarbeidere som er 30–57 år, både de som er og de som ikke er i jobb, og som fyller øvrige vilkår for rett til lån og stipend fra Lånekassen etter forskrift om utdanningsstøtte. Utvalget plukkes ut av Statistisk Sentralbyrå (SSB) gjennom et randomisert utvalg, basert på kriterier fastsatt av Frischsenteret og Fafo. Lånet vil bli gitt ut fra antall studiepoeng eller tilsvarende som fagarbeideren skal ta. Lånet utbetales til personer som oppfyller de øvrige vilkårene for rett til lån og stipend fra Lånekassen, men følgende unntak gjelder for de som får lånet:

- Lånet vil ikke bli gjort om til foreldrestipend for fagarbeidere som får eller adopterer barn.
- I forbindelse med omgjøring til utdanningsstipend vil lånet ikke bli behovsprøvd mot fagarbeiderens person- og kapitalinntekt, trygde- eller pensjonsytelser eller formue. Det vil heller ikke bli behovsprøvd mot eventuell ektefelles formue.
- Lånet vil bli gjort om til utdanningsstipend uavhengig av fagarbeiderens bosituasjon.

De aktuelle fagarbeiderne vil også ha rett til å søke om ordinære lån og stipend i Lånekassen i tillegg til det nye stipendet for fagarbeidere. Annen utdanningsstøtte beregnes etter de ordinære reglene for lån og stipend fra Lånekassen, jf. forskrift 15. april 2020 nr. 798 om utdanningsstøtte. Dersom fagarbeideren også søker om andre lån og stipend i Lånekassen, inngår stipendperioden i den totale tidsrammen søkeren har rett til lån og stipend etter forskrift om utdanningsstøtte § 70. Hvis fagarbeideren velger å bare benytte seg av det nye lånet (som gir rett til full omgjøring til utdanningsstipend) i denne forsøksordningen, regnes perioden med fagarbeiderstipend ikke med i det samlede antallet år den enkelte har rett til lån og stipend fra Lånekassen.

Departementet kan tidligst i 2024 vurdere om ordningen skal bli permanent.

3. Departementets vurderinger og forslag

Kunnskapsdepartementet legger med dette frem forslag til en ny forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte for en utprøving av videreutdanningsstipend for en utvalgt gruppe fagarbeidere. Utprøvingen er utformet slik Kompetanse Norge med bistand fra forskere og Lånekassen har vurdert at ordningen bør se ut. Departementet legger til grunn at forsøket gjennomføres innenfor øvrige gjeldende regler og innenfor de økonomiske rammene som er gitt, og at ingen av deltakerne mister andre rettigheter de måtte ha til utdanningsstøtte som følge av deltakelsen i forsøket.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om å prøve ut en ordning med stipend for fagarbeidere har budsjettmessige konsekvenser. Dette omhandler både utbetaling av lån og stipend, og systemutvikling- og driftskostnader hos Lånekassen og Kompetanse Norge. Det omfatter også kostnader til forskningsmiljøene som har vunnet anbudet med å vurdere effekten av forsøket. Utprøvingen finansieres gjennom Kompetanseprogrammet, og forsøksordningen er avgrenset ved at den er budsjettstyrt, og ikke rettighetsbasert.

Utkast til forskrift

Forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av forsøksordning med stipend til fagarbeidere

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet dd.mm.2021 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 5

§ 1 Virkeområde og formål

Forskriften gjelder søkere som er omfattet av forskrift 15. april 2020 nr. 798 om utdanningsstøtte og som omfattes av forsøksordning med stipend for fagarbeidere.

§ 2 Anvendelse

Vilkårene i forskrift 15. april 2020 nr. 798 om utdanningsstøtte gjelder med de tilpasningene som følger av denne forskriften.

§ 3 Lån og stipend til fagarbeidere

En søker som omfattes av forsøksordning for fagarbeidere, og som tar yrkesfaglig videregående opplæring, fagskoleutdanning eller universitets- og høyskoleutdanning i Norge, kan ha rett til et tilleggs lån på inntil x kr.

Hele lånet gjøres om til utdanningsstipend etter samme vilkår som for omgjøring av basislån etter forskrift om utdanningsstøtte kapittel 11. Lånet blir gjort om til stipend uavhengig av om søkeren bor sammen med foreldrene, jf. forskrift om utdanningsstøtte § 74. Antall beståtte studiepoeng eller tilsvarende avgjør hvor stor del av lånet som blir gjort om til utdanningsstipend.

For søkere som ikke samtidig søker om andre lån og stipend i Lånekassen, inngår stipendperioden ikke i den totale tidsrammen søkeren har rett til lån og stipend etter forskrift om utdanningsstøtte § 70.

Lånet kan ikke gjøres om til foreldrestipend etter forskrift om utdanningsstøtte § 36.

Utdanningsstipendet vil ikke bli behovsprøvd etter forskrift om utdanningsstøtte kapittel 12.

Lånekassen kan, dersom de ser behov for det, sette en egen søknadsfrist for dette lånet.

§ 4 Ikrafttredelse og varighet

Forskriften trer i kraft fra x.x 2021.

Forskriften gjelder til 15. august 2023.

From: Statistisk sentralbyrå <noreply> <Noreply@ssb.no>
Sent: Wednesday, February 16, 2022 1:41 PM
To: Seferi, Gezim
Subject: Forsøk med ekstra utdanningsstøtte til fagarbeidere

FLS 10001
TIL OLA NORDMANN

Hei!

Vi har tidligere sendt deg en e-post om at du er trukket ut til å være med i et forsøk for fagarbeidere i regi av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. I forbindelse med dette forsøket minner vi om at fristen for å søke yrkesfaglig utdanning i videregående opplæring er 1. mars og høyere utdanning og fagskole er 15. april. Vær oppmerksom på at noen fagskoleutdanninger har andre søknadsfrister. Les mer om søknadsfrister på [uddanning.no](https://www.uddanning.no).

Formålet med forsøket er å undersøke om økonomi og informasjon om utdanningsmuligheter og karriereveiledning har betydning for fagarbeideres valg av videreutdanning.

Hvorfor er jeg trukket ut og hva betyr det for meg?

Du er trukket ut fordi du er en av 62 000 fagarbeidere som i studieåret 2022–2023 får et tilbud om ekstra utdanningsstøtte dersom du tar en godkjent videreutdanning. Denne utdanningsstøtten er personlig, og kan ikke benyttes av andre.

Som fagarbeider regnes alle med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning, både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag.

Ekstra utdanningsstøtte til fagarbeidere

Du vil få tilbud om et lån på inntil 25 000 kroner per semester. Hele lånet blir gjort om til stipend hvis du består utdanningen.

Dette lånet kan du få dersom du tar yrkesfaglig videregående opplæring, fagskoleutdanning eller høyere utdanning i Norge. Utdanningen må være godkjent for utdanningsstøtte fra Lånekassen. Det lånet du får tilbud om, kan du få i tillegg til vanlig lån og stipend fra Lånekassen. Du må også oppfylle øvrige vilkår for å ha rett til lån og stipend.

Videreutdanning lønner seg

Som fagarbeider er din kompetanse etterspurt og verdifull i det norske arbeidslivet. Videreutdanning lønner seg, det gir nye muligheter og gjør at du stiller enda sterkere på arbeidsmarkedet. Arbeidslivet endrer seg stadig raskere og stiller større krav til arbeidstakere.

Det finnes mange praktisk rettede utdanninger, og du kan ta både kortvarige kurs og lengre utdanningsløp.

Mer informasjon om hvilke utdanningsmuligheter du har, finner du på utdanning.no. I tillegg kan du kontakte en karriereveileder, enten på et [karrieresenter i ditt fylke](#) eller på karriereveiledning.no. Her kan du få gratis og profesjonell veiledning.

Hva må jeg gjøre?

Du må ha en skoleplass for å kunne søke om ekstra utdanningsstøtte for fagarbeidere. Sjekk fristene for opptak til den utdanningen du er interessert i.

Tilbudet om ekstra utdanningsstøtte kommer på epost i mai

I mai kommer vi til å sende deg e-post med informasjon om hvordan du går fram for å søke om lånet.

Tilbudet om lån for fagarbeidere gjelder bare kommende studieår, som varer fra august 2022 til juni 2023. Du kan likevel fortsatt søke om vanlige lån og stipend, også etter studieåret 2022–2023, dersom du begynner på en flerårig utdanning.

[På lanekassen.no finner du mer informasjon om hva du kan ha rett til, og hvordan du søker om andre lån og stipend.](http://lanekassen.no)

Mer informasjon?

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har trukket ut fagarbeidere til forsøket basert på utdanningsstatistikken, og sender denne e-posten på vegne av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og Lånekassen. Forskere fra Fafo og Frischsenteret vil evaluere forsøket.

[Les mer om forsøket.](#)

Epost: forsokfagarbeider@hkdir.no

Telefon: 41 37 19 08 (kl.10.00 – 14.00)

Tusen takk for at du leste denne informasjonen. Vi håper at det var nyttig for deg!

Med vennlig hilsen

Sveinung Skule

direktør
Direktoratet for høyere utdanning
og kompetanse

Morten Rosenkvist

direktør
Lånekassen

From: Statistisk sentralbyrå <noreply> <Noreply@ssb.no>
Sent: Wednesday, February 16, 2022 3:28 PM
To: Seferi, Gezim
Subject: Forsøk med utdanningsinformasjon til fagarbeidere

FLS 10001
TIL OLA NORDMANN

Hei!

Vi har tidligere sendt deg en e-post om at du er trukket ut til å være med i et forsøk for fagarbeidere i regi av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. I forbindelse med dette forsøket minner vi om at fristen for å søke yrkesfaglig utdanning i videregående opplæring er 1. mars og høyere utdanning og fagskole er 15. april. Vær oppmerksom på at noen fagskoleutdanninger har andre søknadsfrister. Les mer om søknadsfrister på [utdanning.no](https://www.undanning.no).

Formålet med forsøket er å undersøke om økonomi og informasjon om utdanningsmuligheter og karriereveiledning har betydning for fagarbeideres valg av videreutdanning.

Hvorfor er jeg trukket ut og hva betyr det for meg?

Du er trukket ut fordi du er fagarbeider. Som fagarbeider regnes alle med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning, både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag.

At du er trukket ut til dette forsøket betyr at vi vil sende deg informasjon om utdanningsmuligheter og frister for å søke ulike typer utdanninger. Du behøver ikke å svare på denne e-posten.

Videreutdanning lønner seg

Som fagarbeider er din kompetanse etterspurt og verdifull i det norske arbeidslivet. Videreutdanning lønner seg, det gir nye muligheter og gjør at du stiller enda sterkere på arbeidsmarkedet. Arbeidslivet endrer seg stadig raskere og stiller større krav til arbeidstakere.

Det finnes mange praktiske rettende utdanninger, og du kan ta både kortvarige kurs og lengre utdanningsløp.

Mer informasjon om hvilke utdanningsmuligheter du har, finner du på [utdanning.no](https://www.undanning.no). I tillegg kan du kontakte en karriereveileder, enten på et [karrieresenter i ditt fylke](#) eller på [karriereveiledning.no](https://www.karriereveiledning.no). Her kan du få gratis og profesjonell veiledning.

Du kan få utdanningsstøtte fra Lånekassen

Dersom du velger å søke opptak til en utdanning som er godkjent for støtte fra Lånekassen, kan du ha rett til lån og stipend.

[Ler mer om hvor mye du kan få, og hvordan du søker om utdanningsstøtte på lanekassen.no.](#)

Mer informasjon?

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har trukket ut fagarbeidere til forsøket basert på utdanningsstatistikken, og sender denne e-posten på vegne av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og Lånekassen. Forskere fra Fafo og Frischsenteret vil evaluere forsøket.

[Ler mer om forsøket.](#)

Epost: forsokfagarbeider@hkdir.no

Telefon: 41 37 19 08 (kl.10.00 – 14.00)

Tusen takk for at du leste denne informasjonen. Vi håper det var nyttig for deg

Med vennlig hilsen

Sveinung Skule

direktør
Direktoratet for høyere utdanning
og kompetanse

Morten Rosenkvist

direktør
Lånekassen

From: Statistisk sentralbyrå <noreply> <Noreply@ssb.no>
Sent: Friday, March 25, 2022 3:51 PM
To: Seferi, Gezim
Subject: Forsøk med ekstra utdanningsstøtte til fagarbeidere (stipendgruppe)

FLS 10001

TIL OLA NORDMANN

Hei!

Vi har tidligere sendt deg en e-post om at du er trukket ut til å være med i et forsøk for fagarbeidere i regi av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. I forbindelse med dette forsøket minner vi om at fristen for å søke høyere utdanning og fagskole er 20. april. Vær oppmerksom på at noen fagskoleutdanninger har andre søknadsfrister. Les mer om søknadsfrister på [utdanning.no](https://www.undanning.no).

Formålet med forsøket er å undersøke om økonomi og informasjon om utdanningsmuligheter og karriereveiledning har betydning for fagarbeideres valg av videreutdanning.

Hvorfor er jeg trukket ut og hva betyr det for meg?

Du er trukket ut fordi du er en av 62 000 fagarbeidere som i studieåret 2022–2023 får et tilbud om ekstra utdanningsstøtte dersom du tar en godkjent videreutdanning. Denne utdanningsstøtten er personlig, og kan ikke benyttes av andre.

Som fagarbeider regnes alle med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning, både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag.

Ekstra utdanningsstøtte til fagarbeidere

Du vil få tilbud om et lån på inntil 25 000 kroner per semester. Hele lånet blir gjort om til stipend hvis du består utdanningen.

Dette lånet kan du få dersom du tar yrkesfaglig videregående opplæring, fagskoleutdanning eller høyere utdanning i Norge. Utdanningen må være godkjent for utdanningsstøtte fra Lånekassen. Det lånet du får tilbud om, kan du få i tillegg til vanlig lån og stipend fra Lånekassen. Du må også oppfylle øvrige vilkår for å ha rett til lån og stipend.

Videreutdanning lønner seg

Som fagarbeider er din kompetanse etterspurt og verdifull i det norske arbeidslivet. Videreutdanning lønner seg, det gir nye muligheter og gjør at du stiller enda sterkere på arbeidsmarkedet. Arbeidslivet endrer seg stadig raskere og stiller større krav til arbeidstakere.

Det finnes mange praktisk rettede utdanninger, og du kan ta både kortvarige kurs og lengre utdanningsløp.

Mer informasjon om hvilke utdanningsmuligheter du har, finner du på utdanning.no. I tillegg kan du kontakte en karriereveileder, enten på et [karrieresenter i ditt fylke](#) eller på karriereveiledning.no. Her kan du få gratis og profesjonell veiledning.

Hva må jeg gjøre?

Du må ha en skoleplass for å kunne søke om ekstra utdanningsstøtte for fagarbeidere. Sjekk fristene for opptak til den utdanningen du er interessert i.

Tilbudet om ekstra utdanningsstøtte kommer på e-post i mai

I mai kommer vi til å sende deg e-post med informasjon om hvordan du går fram for å søke om lånet.

Tilbudet om lån for fagarbeidere gjelder bare kommende studieår, som varer fra august 2022 til juni 2023. Du kan likevel fortsatt søke om vanlige lån og stipend, også etter studieåret 2022–2023, dersom du begynner på en flerårig utdanning.

[På lanekassen.no](http://lanekassen.no) finner du mer informasjon om hva du kan ha rett til, og hvordan du søker om andre lån og stipend.

Mer informasjon?

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har trukket ut fagarbeidere til forsøket basert på utdanningsstatistikken, og sender denne e-posten på vegne av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og Lånekassen. Forskere fra Fafo og Frischsenteret vil evaluere forsøket.

[Les mer om forsøket.](#)

Epost: forsokfagarbeider@hkdir.no

Telefon: 41 37 19 08 (kl.10.00 – 14.00)

Tusen takk for at du leste denne informasjonen. Vi håper at den var nyttig for deg!

Med vennlig hilsen

Sveinung Skule

direktør
Direktoratet for høyere utdanning
og kompetanse

Morten Rosenkvist

direktør
Lånekassen

From: Statistisk sentralbyrå <noreply> <Noreply@ssb.no>
Sent: Friday, March 25, 2022 3:50 PM
To: Seferi, Gezim
Subject: Forsøk med utdanningsinformasjon til fagarbeidere (informasjonsgruppe)

Direktoratet for
høyere utdanning
og kompetanse

Lånekassen

FLS 10001

TIL OLA NORDMANN

Hei!

Vi har tidligere sendt deg en e-post om at du er trukket ut til å være med i et forsøk for fagarbeidere i regi av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. I forbindelse med dette forsøket minner vi om at fristen for å søke høyere utdanning og fagskole er 20. april. Vær oppmerksom på at noen fagskoleutdanninger har andre søknadsfrister. Les mer om søknadsfrister på [utdanning.no](https://www.uto.no/).

Formålet med forsøket er å undersøke om økonomi og informasjon om utdanningsmuligheter og karriereveiledning har betydning for fagarbeideres valg av videreutdanning.

Hvorfor er jeg trukket ut og hva det betyr det for meg?

Du er trukket ut fordi du er fagarbeider. Som fagarbeidere regnes alle med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning, både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag.

At du er trukket ut til dette forsøket betyr at vi vil sende deg informasjon om utdanningsmuligheter og frister for å søke ulike typer utdanninger. Du behøver ikke å svare på denne e-posten.

Videreutdanning lønner seg

Som fagarbeider er din kompetanse etterspurt og verdifull i det norske arbeidslivet. Videreutdanning lønner seg, det gir nye muligheter og gjør at du stiller enda sterkere på arbeidsmarkedet. Arbeidslivet endrer seg stadig raskere og stiller større krav til arbeidstakere.

Det finnes mange praktisk rettede utdanninger, og du kan ta både kortvarige kurs og lengre utdanningsløp.

Mer informasjon om hvilke utdanningsmuligheter du har, finner du på [utdanning.no](https://www.uto.no/). I tillegg kan du kontakte en karriereveileder, enten på et [kariresenter i ditt fylke](#) eller på [karriereveiledning.no](https://www.karriereveiledning.no/). Her kan du få gratis og profesjonell veiledning.

Du kan få utdanningsstøtte fra Lånekassen

Dersom du velger å søke opptak til en utdanning som er godkjent for støtte fra Lånekassen, kan du ha rett til lån og stipend. [Les mer om hvor mye du kan få, og hvordan du søker om utdanningsstøtte på lanekassen.no.](#)

Mer informasjon?

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har trukket ut fagarbeidere til forsøket basert på utdanningsstatistikken, og sender denne e-posten på vegne av Direktorat for høyere utdanning og kompetanse og Lånekassen. Forskere fra Fafo og Frishsenteret vil evaluere forsøket.

[Les mer om forsøket.](#)

Epost: forsokfagarbeider@hkdir.no

Telefon: 41 37 19 08 (kl.10.00-14.00)

Tusen takk for at du leste denne informasjonen. Vi håper den var nyttig for deg!

Med vennlig hilsen

Sveinung Skule

direktør
Direktoratet for høyere utdanning
og kompetanse

Morten Rosenkvist

direktør
Lånekassen

Karen Evelyn Hauge

Fra: Statistisk sentralbyrå <noreply> <Noreply@ssb.no>
Sendt: torsdag 19. mai 2022 13:20
Til: Seferi, Gezim
Emne: Forsøk med ekstra utdanningsstøtte til fagarbeidere
Vedlegg: ATT00001.dat; ATT00002.dat; ATT00003.dat; Fagarbeider 2022-2023.pdf.pdf

FLS 10001

TIL OLA NORDMANN

Hei!

Du har tidligere fått e-post av oss om at du er trukket ut til å være en del av et forsøk for fagarbeidere, hvor du får tilbud om ekstra utdanningsstøtte.

Hvis du har fått opptak til utdanning, kan du nå søke om utdanningsstøtte hos Lånekassen. Venter du på opptak, må du vente med å søke til du har takket ja til en studieplass. Ta vare på denne e-posten og det vedlagte skjemaet til du skal søke. Skal du ikke studere i studieåret 2022 - 2023, kan du se bort fra denne e-posten.

Ønsker du å ta utdanning, men enda ikke har søkt, kan du se en oversikt over studier med ledige plasser her. <<https://sok.samordnaopptak.no/#/>>

Ekstra utdanningsstøtte til fagarbeidere

I studieåret 2022 – 2023 kan du søke om et ekstra lån på inntil 25 000 kroner per semester. Hele lånet blir gjort om til stipend hvis du består utdanningen. Denne utdanningsstøtten er personlig, og kan ikke benyttes av andre.

Dette lånet kan du få hvis du tar yrkesfaglig videregående opplæring, fagskoleutdanning eller høyere utdanning i Norge. Utdanningen må være godkjent for utdanningsstøtte fra Lånekassen.

Slik søker du

Klikk her for å søke om lån for fagarbeidere.

<<https://dinesider.lanekassen.no/Nettsoknad/Default.aspx?soknadstype=ST01D3&UndervisningsAr=Innevarende&ndertype=forsoksordning>> I søknaden kan du også søke om vanlig lån og stipend.

I tillegg må du fylle ut og laste opp skjemaet som du finner som vedlegg i denne e-posten, samt laste opp en kopi av denne e-posten.

Når du har søkt, kan du følge saken din på Dine sider. Her får du også informasjon om utbetaling.

Tilbudet om lån for fagarbeidere gjelder bare studieåret 2022 – 2023. Du kan likevel fortsatt søke om vanlig lån og stipend, også etter studieåret 2022 – 2023, hvis du begynner på en flerårig utdanning.

Fristen for å søke om utdanningsstøtte er 15. november for høstsemesteret og 15. mars for vårsemesteret. Her kan du lese mer om utdanningsstøtte fra Lånekassen. <<https://lanekassen.no/fagarbeider>>

Statistisk Sentralbyrå (SSB) har trukket ut fagarbeidere til forsøket basert på utdanningsstatistikken, og sender denne e-posten på vegne av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og Lånekassen. Forskere fra Fafo og Frischsenteret vil evaluere forsøket.

Alle med fullført videregående opplæring, yrkesfaglig retning (både de med fagbrev/svennebrev og de med vitnemål fra yrkesfag), defineres som fagarbeider.

Her kan du lese mer om forsøket, og finne kontaktinformasjon. <<https://www.kompetansenorge.no/statistikk-og-analyse/forsok-med-utdanningsstotte-til-fagarbeidere/>>

Med vennlig hilsen

Sveinung Skule

Morten Rosenkvist

direktør
Direktorat for høyere utdanning
og kompetanse

direktør
Lånekassen

SMS-utsendelser i hovedforsøket

31.01.2022

Informasjonsgruppe: Til OLA NORDMANN. Hei, vi håper at du har lest e-posten om utdanningsmuligheter. Husk at videreutdanning lønner seg! Har du ikke fått e-post kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

- **Stipendgruppe:** Til OLA NORDMANN. Hei, vi håper du har lest e-posten om ekstra studiestøtte for fagarbeidere. Husk at videreutdanning lønner seg! Har du ikke fått epost kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

14.02.2022

- **Informasjonsgruppe:** Til OLA NORDMANN. Hei, vi håper at du har lest e-posten om utdanningsmuligheter. Husk at videreutdanning lønner seg! Har du ikke fått e-post kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
- **Stipendgruppe:** Til OLA NORDMANN. Hei, vi håper du har lest e-posten om ekstra studiestøtte for fagarbeidere. Husk at videreutdanning lønner seg! Har du ikke fått epost kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

04.04.2022

- **Informasjonsgruppe:** Til OLA NORDMANN. Hei, vi håper at du har lest e-posten om utdanningsmuligheter. Husk at videreutdanning lønner seg! Har du ikke fått e-post kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
- **Stipendgruppe:** Til OLA NORDMANN. Hei, vi håper du har lest e-posten om ekstra studiestøtte for fagarbeidere. Husk at videreutdanning lønner seg! Har du ikke fått epost kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

MAI 2022

- Stipendgruppe:
 - Til OLA NORDMANN. Hei! Vi har sendt deg en e-post om hvordan du kan søke om ekstra utdanningsstøtte. Har du ikke fått e-post, kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Vennlig hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse
- Informasjonsgruppe:
 - Til OLA NORDMANN. Hei! Vi har sendt deg en e-post med informasjon om utdanningsstøtte hos Lånekassen. Har du ikke fått e-post, kan du kontakte forsokfagarbeider@hkdir.no Vennlig hilsen Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Du er plukket ut til å delta i et forsøk rettet mot fagarbeidere i regi av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (tidligere Kompetanse Norge). Ønsker du ikke å delta i forsøket, kan du se bort fra dette skjemaet.

Dette kan du søke om

Tar du yrkesfaglig videregående opplæring, fagskoleutdanning eller høyere utdanning i Norge, kan du få et lån til fagarbeidere. Lånet er på inntil 25 000 kroner per semester i studieåret 2022–2023. Lånet blir gjort om til stipend etter at du har bestått utdanningen. Du kan søke om vanlig lån og stipend fra Lånekassen i tillegg.

Slik søker du

1. Skriv ut og fyll ut dette skjemaet.
2. Gå til søknaden om lån og stipend ved å bruke lenken du har fått i e-posten.
3. I søknaden må du svare på om du søker om kun lån som kan bli til stipend eller lån + lån som kan bli til stipend.
 - Hvis du ønsker vanlig lån i tillegg til lånet for fagarbeidere, så velger du alternativet «Lån + lån som kan bli til stipend».
 - Ønsker du bare å søke om lånet til fagarbeidere, så velger du alternativet «Kun lån som kan bli til stipend». Får du spørsmål om du vil ha gradsongjøringslån (gis til noen utdanninger), så må du svare Nei.
4. Når du sender inn søknaden må du også laste opp bilde av dette skjemaet og bilde av e-posten med tilbudet om fagarbeiderlånet. Pass på at du får med navnet ditt, som står øverst i e-posten. Du kan ta bilde med mobilen din.

Søknadsfrist

Søknadsfristen for høsten 2022 er 15.11.2022. Søknadsfristen for våren 2023 er 15.03.2023.

1 Personlige opplysninger om deg

Fødselsnummer (11 siffer)

Fullt navn

2 Hva søker du om?

Vil du bare søke om lån til fagarbeidere?

Ja, jeg vil bare søke om lån til fagarbeidere

Nei, jeg vil søke om vanlig lån og stipend (eller bare stipend) i tillegg til lån til fagarbeidere

3 Underskriften din

Jeg skriver under på at jeg har fått tilbud om å delta i forsøket for fagarbeidere. Lånekassen vil kontrollere dette i etterkant.

Sted og dato

Underskrift

Behandling av personopplysninger: Lånekassen behandler personopplysninger i samsvar med regelverket for personvern. [Les personvernerklæringen vår på www.lanekassen.no/personvern](#).

Vedlegg 2

Innhold

1. Pre-analyse plan for evaluering av forsøk med stipend til fagarbeidere

Pre-analysis plan for “Offering scholarships to adult skilled workers: Evidence from a randomized field experiment”

Dapi, Bjorn
bjorn.dapi@fafo.no

Drange, Nina
n.e.drange@frisch.uio.no

Hauge, Karen E.
k.e.hauge@frisch.uio.no

May 26 2023

Abstract

This document outlines the plan for analyzing the impact of providing an educational scholarship to adult skilled workers, using round 1 data. Note that this document was written up before receiving and analyzing round 1 data. Round 1 data are expected to be delivered in within June 2023. We will produce a similar document before the analysis of round 2 data, which are expected to be delivered in April 2024.

1 Experimental design

We designed a large-scale, randomized field experiment conducted in Norway in the educational years 2021/2022 and 2022/2023. The field experiment was in collaboration with The Norwegian Directorate for Higher Education and Skills (HKdir), the Norwegian State Education Loan Fund (a public bank that provides loans and scholarships to students, ”Lånekassen”), and Statistics Norway. The experiment aims to find the causal effect of offering an educational scholarship on educational enrollment and completion, and if so, whether this gives any labor market consequences.

The Norwegian Directorate for Higher Education and Skills (HKdir) commissioned designing and evaluating an experiment for testing the effect of offering an educational scholarship to skilled adult workers.

Statistics Norway was responsible for selecting the study population based on data from the Norwegian population and sending out all information to participants on behalf of HKdir.

The Norwegian State Education Loan Fund administrated the scholarship's application and payment.

All information sent out as part of the experiment was developed in collaboration between HKdir, Lånkassen, Statistics Norway, and the research team. A smaller-scale pilot was conducted in 2021, and the design was improved somewhat before the main experiment was conducted on a larger scale in 2022. We will rely on data from both the pilot and the main in our analysis.

1.1 Definition of study population

Our definition of a skilled worker is a person who has either completed vocational secondary education, and either has received a diploma (“vitnemal” in Norwegian), attained a certificate of apprenticeship (“fag- brev”), or attained a journeyman’s letter “svennebrev”). There are several routes to accomplishing this:

- completed three years in school, resulting in a diploma
- completed two years in school and two years of apprenticeship
- completed three years in school and a following apprenticeship

The main (pilot) study population consists of people who fulfilled the following three criteria:

1. Residents of Norway in December 2021 (December 2020),
2. Fulfill the criteria for being defined as a skilled worker, that is: Registered in Statistics Norway’s statistics of education in December 2021 (December 2020) as having completed vocational secondary education and either have received a diploma (“vitnemål”), attained a certificate of apprenticeship (“fagbrev”) or attained a journeyman’s letter (“svennebrev”) as their highest completed education, and

3. Aged as of 30 years old and up to and including 57 years old in December 2021 (December 2020).

Statistics Norway operationalized this by selecting individuals having the highest completed education classified as 354 in the international ISCED attainment standard.

1.2 The scholarship

The educational scholarship could be used for secondary, college, or university education in all fields of study and in courses that started between August and June in the following study year, given that the education is eligible for support from the Norwegian State Education Loan Fund. Following the common practice of the Norwegian State Education Fund (Lånekassen), the scholarship is paid out as a loan that is transformed into a scholarship when the receiver completes the education or passes the exams. The maximum size of the scholarship was NOK 50 000 for the equivalent of one year's full-time study. The scholarship is scaled for part-time studies lasting less than one year. For example, a full-time half-year study and a 50% part-time study over one year will give a scholarship of NOK 25 000.

Only individuals who received a personal offer were eligible for the scholarship.

1.3 Treatments and randomization

We designed an experiment to test whether providing an educational scholarship can increase adult education among skilled workers. The experiment consists of two treatments: Scholarship and information groups.

The scholarship group received emails offering a scholarship if they enroll in education during the following study year (August-June) and information about what possibilities exist regarding further education.

To rule out the possibility that the information provided alongside the scholarship offer drives a potential effect, we included **the information group** who received the same information regarding educational opportunities and general funding possibilities without the specific scholarship offer.

We did not contact **the control group**, implying they did not receive any emails. Emails can be found in the appendix.

Date	Scholarship group	Information group
Jan 31 2022	Information about project and scholarship opportunity	Information about project
Feb 14 2022	Reminders about education application deadlines	Reminders about education application deadlines
<i>Mar 1 2022</i>	<i>Application deadline for all secondary and some tertiary education</i>	
Apr 4 2022	Reminders about education application deadlines	Reminders about education application deadlines
<i>Apr 15 2022</i>	<i>Application deadline for most tertiary education</i>	
<i>May 20 2022</i>	<i>Application results available for some vocational schools</i>	
May 30 2022	Information about specific scholarship and application form	General information about scholarship opportunities
<i>Jul 22 2022</i>	<i>Application results available for tertiary education</i>	
<i>Aug 2022</i>	<i>Semester start secondary and tertiary education</i>	
<i>Nov 15 2022</i>	<i>Application deadline: financial support from Lånekassen for autumn semester 22</i>	
<i>May/June 2023</i>	<i>Expected delivery of Round 1 data from Statistics Norway to research team</i>	

Table 1: Timeline of experiment with important dates and information content sent to scholarship and information group.

Important dates and the timeline of the experiment are outlined in Table 1.

Statistics Norway used a script (in SAS) provided by the Frisch Centre for obtaining a random sample of the study population (defined in Section 1.1 above) of approximately 300 000 people to the main study (and 4500 people to the pilot) and randomly allocating individuals into three groups. Table 2 illustrates the sample size by treatment groups. The sizes of the groups in the main experiment were based on simulations conducted after the pilot to maximize power; see Appendix 6 for further details.

Statistics Norway sent all emails to the study population (as defined in section 1.1 above) using the common contact register (in Norwegian "Kontakt og reservasjonsregisteret"). The common contact register is a national register of updated contact information used by the central and local government,

Group	Pilot	Main
Scholarship	1500	61 800 (21%)
Information	1500	169 950 (57%)
Control	1500	67 252 (22%)
N	4500	299 002 (100%)

Table 2: Sample size by treatment groups

including email addresses to more than 95% of the Norwegian population¹. Although the common contact register has a very high coverage of email addresses within the Norwegian population, some addresses will be missing. In addition, we do not know with certainty whether the participants received the emails or whether they were read. The experiment, therefore, should have an intention-to-treat interpretation.

2 Research questions and hypotheses

We are interested in the impact of offering educational scholarships to adult skilled workers. The first data delivery, which we will term Round 1 data, will contain information about enrollment in education by October 2022. We expect to receive these data at the earliest in April 2023. The first impact of offering educational scholarships we thus can measure is the impact on enrollment in education. Later data deliveries, which we will refer to as Round 2 data (from April 2024 onwards), will contain information about educational completion and labor market consequences.

2.1 Hypotheses

We have chosen the following three main hypotheses:

1. **H1** Receiving an offer of a skilled worker scholarship of NOK 50 000 (for a year of full-time study) increases education **enrollment** among skilled workers.

¹In the pilot experiment, the sample consisted of 4500 people. Of these, 5 individuals were no longer in the Norwegian registers (either due to death or emigration), and of the remaining 4495 individuals, 4392 individuals (98%) were found in the common contact register. In total, emails were therefore sent to 4392 individuals.

2. **H2** Receiving an offer of a skilled worker scholarship of NOK 50 000 (for a year of full-time study) increases education **completion** among skilled workers.
3. **H3** Receiving an offer of a skilled worker scholarship of NOK 50 000 (for a year of full-time study) increases **earnings** among skilled workers 3-5 years after the offer is received.

This plan outlines our plan for analyzing H1. We will produce a similar document outlining the plan for analyzing H2 and H3 before receiving round 2 data.

3 Data and Coding of variables

We expect to receive the first wave of data from Statistics Norway in April 2023. The study relies on two main data sources: 1) the randomization data set and 2) the outcome and covariates delivered from Statistics Norway's administrative register data. The variables and datasets from Statistics Norway can be granted by application to Statistics Norway and following their guidelines, which can be found here: <https://www.ssb.no/en/data-til-forskning>.

3.1 Coding of treatment variables

The randomization data set includes data about the outcome of the random draw, that is, which treatment group each participant ended in. We construct the dummy variables *Scholarship*, *Information*, and *Control*, which each equal one if the individual is in the scholarship, information, or control group, respectively.

3.2 Coding of Round 1 outcome variables

Uptake in education can be measured on the extensive margin (whether or not the person is enrolled in a study program) and the intensive margin (the magnitude of the planned study progression). We choose extensive margin as our main outcome variable. The continuous intensive margin could increase power, but as we do not know the quality of this variable nor the mean for our population, we have chosen not to use this variable as our main outcome

variable. Variables on educational outcomes are from Statistic Norway’s dataset “Utdanning”².

As our main education enrollment measure, we will construct the dummy variable *Enrolled* that measures enrollment in education. Specifically, we base this on the variable for ongoing education from Statistics Norway called “igang_2022”, which records if a person is registered in education in October of any given year, in our case, in October 2022 (2021 for the pilot sample). The dummy variable will take the value 1 if the person has a value different from missing on this variable and 0 otherwise.

As an alternative measure of enrollment, we will use the percentage of planned study progression based on the Statistics Norway variable “studieprogresjon_h” measuring the planned study progression in the fall semester and “studieprogresjon” measuring the planned study progression in a given semester. Statistics Norway use this variable to define a student as a full-time student when the planned study progression is higher than 70% and a part-time student when the planned study progression is 70% or lower. We will define the variable *studyprogression* as the share of study progression from zero (not studying) and one (studying full-time) reported by October 2022.

3.3 Coding of Round 2 outcome variables

We plan to look at study completion and labor market outcomes in future analyses based on future data deliveries (Round 2 data). We will outline the coding of these variables in a separate pre-analysis plan. However, when discussing hypothesis testing and power below, we will consider that we plan on looking at several outcomes in future analyses.

3.4 Coding of covariates

If not specified otherwise, control variables will be measured in the year before the intervention.

Covariates are from Statistic Norway’s dataset Population (“Befolkn-

²<https://www.ssb.no/data-til-forskning/utlan-av-data-til-forskere/variabellister/utdanning>

Variable name	Source dataset	Source variable	Variable definition
Age	Population	<i>Fødselsår</i>	Continuous variable
Female	Population	<i>Kjønn</i>	Dummy female =1 if female
Two foreign-born parents	Population	<i>invkat</i>	=1 if <i>invkat</i> = <i>C</i> or <i>invkat</i> = <i>B</i>
Children	Population	<i>barn3_i_fam</i>	continuous variable, the number of children in household
Lives with partner	Population	<i>sambo_snr_åååå</i>	=1 if <i>sambo_snr_åååå</i> = .
Mother education	Education	<i>NUS2000_MOR_16</i>	
Father education	Education	<i>NUS2000_FAR_16</i>	
In education	Education	<i>IGANG_XXXX</i>	
Unemployment benefits	Income	<i>arbledtrygd</i>	=1 if <i>arbledtrygd</i> > 0
Disability benefits	Income	<i>uforetrygd</i>	=1 if <i>uforetrygd</i> > 0
Employed	Income	<i>wyrkinnt</i>	<i>wyrkinnt</i> > 2 <i>G</i>
Income	Income	<i>wyrkinnt</i>	Continuous variable
Debt	Income	<i>Gjeld</i>	Continuous variable
Partner's income	Income	<i>wyrkinnt</i>	Continuous variable

Table 3: Control variables

ing”)³, Income (“Inntekt”)⁴, Employment (“a-ordningen”)⁵ and Education (“Utdanning”)⁶.

4 Empirical approach

4.1 Balance tests

To test for balance, we will compare background characteristics measured one year (per December in t-1) prior to randomization for each of our two treatment groups relative to the control group and the information treatment

³<https://www.ssb.no/data-til-forskning/utlan-av-data-til-forskere/variabellister/befolkning>

⁴<https://www.ssb.no/data-til-forskning/utlan-av-data-til-forskere/variabellister/inntekt>

⁵<https://www.ssb.no/data-til-forskning/utlan-av-data-til-forskere/variabellister/a-ordningen>

⁶<https://www.ssb.no/data-til-forskning/utlan-av-data-til-forskere/variabellister/utdanning>

relative to scholarship treatment. First, we will test for balance between the Scholarship group and the Control group:

$$Scholarship_i = \alpha + \beta_1 X_{i1} + u_i \quad (1)$$

where i indexes individuals, t is time (where $t=1$ implies before the treatment and $t=2$ implies after the treatment), X_{it} is a vector of controls variables listed in Table 3. Further, individuals with $Control = 1$ are set to 0, and individuals with $Information = 1$ are excluded.

Second, we will test the balance between the Information group and the Control group:

$$Information_i = \alpha + \beta_1 X_{i1} + u_i \quad (2)$$

where individuals with $Control = 1$ are set to 0 and individuals with $Scholarship = 1$ are excluded.

Finally, we will test the balance between the Scholarship group and the Information group:

$$Scholarship_i = \alpha + \beta_1 X_{i1} + u_i \quad (3)$$

where individuals with $Information = 1$ are set to 0 and individuals with $Control = 1$ are excluded.

We will judge whether the randomization was successful by conducting an F-test of whether the control variables jointly predict each treatment status.

4.2 Hypothesis testing

To test H1, whether a scholarship offer increases education enrollment, we will test whether education enrollment is higher in the scholarship group relative to the control group. We also include the information group to rule out the possibility that the information provided alongside the scholarship is a confounding factor.

The estimation equation can be summarized as follows:

$$Y_{i2} = \alpha + \beta_S * Scholarship_i + \beta_I * Information_i + X_{i1} + \epsilon_i \quad (4)$$

where i indicates individuals and t is time ($t=1$ then implies before the treatment and $t=2$ after the treatment), and X_{it} is a vector of control variables (see below).

The above specification estimates the following three effects:

- β_I gives the isolated effect of receiving information about further education.
- β_S gives the combined effect of receiving information and a scholarship.
- $(\beta_S - \beta_I)$ gives the isolated effect of receiving a scholarship.

Assuming successful randomization, the coefficients β_1 and β_2 will have a causal interpretation. We assume that receiving a scholarship offer will not reduce the probability of taking further education. Therefore, we will use a one-sided test for the test concerning β_S . The effect of received information about further education is less clear-cut, so we will perform two-sided tests when testing our hypotheses concerning β_I . We will follow the commonly used inferences by using significance levels of 0.05; if p-values are under 5%, the coefficients will be interpreted as evidence that the treatment(s) has (have) an impact.

We will include variables that fail the balance test as controls (irrespective of the result of the F-test of joint significance). We will also conduct analyses where we select control variables through a double robust LASSO procedure (Belloni et al. 2014) to increase power. This is a data-driven approach for including a small set of influential confounds from a large set of potential variables.

Standard errors: As the sample is a random draw of the entire population of skilled adult workers in Norway, and the unit of random assignment to treatments is at the individual level, it is unnecessary to cluster the standard errors (Abadie et al. 2023). We use robust standard errors in all estimations⁷.

TOST: In the case of null results, we will test for equivalence using TOST (two one-sided tests) to rule out effects larger than the smallest effect size of interest, and rule out effects larger than the minimum detectable effect size outlined in section 5 below, suggested by Lakens (2017).

4.3 Exploratory analyses

We will also explore treatment heterogeneity across all baseline variables described in Table 3. The treatment heterogeneity analysis will use the honest causal forest method (Wager & Athey 2018).

In addition to the machine learning analysis described above, we will investigate the following pre-defined subgroups in an exploratory analysis:

⁷using the Stata command `reg y x, vce(robust)`

- Company size (less than 20 employees vs. others)
- Immigrant background (first and second-generation immigrants pooled)
- Gender

5 Power considerations

Our estimate of the proportion who will enroll in education in the control group is 3.1%. To test the hypothesis that a scholarship offer affects the proportion who enrolls in education, and using a p-value of 0.05 and 80% power, we have a minimum detectable effect size (MDE) of 0.00027⁸. This means that the MDE we can detect is an increase in the proportion who enrolls in education as small as 0.0027, that is, an increase in enrollment proportion from 3.1% to 3.28%. The proportion of 3.1% enrolment would thus constitute 1915.8 people enrolled in education (61800×0.031), while 3.28% would constitute 2027 people, which is an increase of 111 persons. When testing one hypothesis, the experiment has enough power to detect an increase in enrollment of 111 people in the treatment group.

In addition, we want to rule out the effect of information (but here, we also have an additional group of people to include in the tests). To test the hypothesis that information affects the proportion who enroll in education, and using a p-value of 0.05 and 80% power, we have an MDE of 0.0022⁹. This means that the MDE we can detect is an increase in the proportion who enrolls in education due to the information sent as small as 0.0022, an increase in enrollment proportion from 3.1% to 3.22%.

6 Appendix

Insert simulations done prior to the main experiment to calculate sample sizes and division between treatments.

⁸Stata command: `power twoproportions 0.031, test(chi2) power(0.8) n1(67252) n2(61800)`. Here the assumption is that there is approx. 61800 people in the scholarship group and 67252 in the control group

⁹Stata command: `power twoproportions 0.0301, test(chi2) power(0.8) n(237202) nratio(2.53)`. Here the assumption is that there is approx. 170000 people in the information group and 67000 in the control group, and thus a ratio of 2.53 in group size between the two groups.

References

- Abadie, A., Athey, S., Imbens, G. W. & Wooldridge, J. M. (2023), ‘When should you adjust standard errors for clustering?’, *The Quarterly Journal of Economics* **138**(1), 1–35.
- Belloni, A., Chernozhukov, V. & Hansen, C. (2014), ‘High-dimensional methods and inference on structural and treatment effects’, *Journal of Economic Perspectives* **28**(2), 29–50.
- Lakens, D. (2017), ‘Equivalence tests: A practical primer for t tests, correlations, and meta-analyses’, *Social psychological and personality science* **8**(4), 355–362.
- Wager, S. & Athey, S. (2018), ‘Estimation and inference of heterogeneous treatment effects using random forests’, *Journal of the American Statistical Association* **113**(523), 1228–1242.

Vedlegg 3

Innhold

1. Intervjuguide målgruppe
2. Spørreskjema til målgruppe
3. Intervjuguide aktører

Utprøving av ordning med stipend til fagarbeidere - piloteringsfasen

Utkast til intervjuguide 250621

Personer som har søkt om stipend og som begynner i videreutdanning høsten 2021

Arbeid

- I arbeid nå?
- Arbeidssted
- Arbeidstid (heltid/deltid)
- Fast/midlertidig
- Ansiennitet
- Hvor mange jobber har du hatt de siste fem årene?
- Søker du jobb? Hvor ofte ser du på jobbannonser?

Videreutdanning

- Hva slags videreutdanning?
- Hvordan fikk du vite om dette utdanningstilbudet?
- Hvem tok initiativ til at du skulle søke på utdanningen?
- Når bestemte du deg for å søke denne utdanningen?
- Hva er bakgrunnen for at du valgte akkurat denne utdanningen?
- Hva er bakgrunnen for at du ønsker å ta denne utdanningen akkurat nå?
- Diskuterer du muligheter for videreutdanning med kolleger på arbeidsplassen?
- Har noen av dine kolleger tenkt å ta videreutdanning samtidig med deg?
- Vet din arbeidsgiver at du tar denne videreutdanningen?
- Får du noen form for støtte fra arbeidsgiver for å ta denne utdanningen?

Tid til utdanning

- Når regner du med å være ferdig med denne utdanningen?
- Går du ned i stillingsprosent mens du tar utdanningen?
- Har du mulighet til å ta deler av utdanningen i arbeidstiden?
- Hvor mye fritid tror du at du kommer til å bruke på videreutdanningen?

Økonomi og utdanning

- Hva koster det å delta i denne videreutdanningen?
- Bidrar din arbeidsgiver med å finansiere deler av videreutdanningen?
- Hvordan fikk du vite om muligheten til å søke stipend for å ta videreutdanning?
- Hvordan opplevde du informasjonen om muligheten til å søke stipend?
- Hvor viktig er stipendet for din beslutning om å ta videreutdanning?
- Tror du at du ville ha tatt denne utdanningen nå selv om du ikke hadde hatt mulighet for å få stipend?
-

Planer videre

- Hva tenker du å gjøre når du er ferdig med videreutdanningen?
- Tror du at du kommer til å ta mer videreutdanning senere?
- Om du tenker ett år fram i tid – hva tror du at du kommer til å jobbe med da?
- Om du nå prøver å tenke ti år fram i tid – hva tror du at du kommer til å jobbe med da?

Bakgrunn

- Alder
- Yrke
- Utdanning
- Bosted
- Nasjonalitet/fødeland
- Botid i Norge
- Språk hjemme
- Språk på jobb
- Husholdningsstørrelse (Antall barn og deres alder, hvis relevant?)

Personer som har fått tilbud om stipend, men som ikke har søkt

Arbeid

- Er du for tiden i jobb?
- Hvis ja: Hva jobber du med? Yrke? Arbeidssted? Hvor lenge har du jobbet der? Søker du på andre jobber?
- Fast/midlertidig? Heltid/deltid?
- Hvis nei: Hva gjør du nå? Hva var den siste jobben du hadde? Søker du jobber nå? Hva slags jobber søker du?

Videreutdanning

- Har du noen planer om å ta videreutdanning nå i år? Evt hva slags?
- Kan det være aktuelt for deg å ta videreutdanning senere? Evt hva slags? Når tenker du at det kan være aktuelt for deg å ta videreutdanning?

Hindringer for å ta videreutdanning

- Hvis planer om videreutdanning: Kan du tenke deg noen forhold som kan gjøre det vanskelig for deg å ta den videreutdanningen du har planlagt? Hva slags forhold er dette?
- Hvis ingen planer om videreutdanning: Kan du si litt om hvorfor det ikke er aktuelt eller interessant for deg å ta videreutdanning?

Stipend

- Kjenner du til muligheten til å søke stipend fra Lånekassen for fagarbeidere som vil ta videreutdanning?
- Hvordan har du evt fått vite om denne ordningen?
- Hva synes du om informasjonen du fikk om muligheten til å søke stipend?
- Kan det være aktuelt for deg å søke om stipend senere? Evt hva er bakgrunnen for at dette ikke er aktuelt for deg?

Planer videre

- Hvis du tenker tre år fram i tid, tror du at du er i jobb da? Hva tror du at du jobber med?
- Hvis du tenker ti år fram i tid, tror du at du er i jobb da? Hva tror du at du jobber med?

Bakgrunnsspørsmål

- Alder
- Hvor bor du?
- Hvilket land er du født i? Hvis annet land enn Norge, hvilket land? Hvor lenge har du bodd i Norge?
- Språk hjemme
- Språk på jobb
- Utdanning
- Husholdningsstørrelse (Antall barn og deres alder, hvis relevant?)

Stipend til fagarbeidere - spørreskjema til personer med fullført yrkesfaglig utdanning som høyeste utdanning

Målgrupper:

- 1) personer som har fått tilbud om stipend til videreutdanning fra Lånekassen, og har søkt og fått stipend
- 2) personer som har fått tilbud om stipend, men ikke søkt
- 3) personer som har fått informasjon om videreutdanning, men ikke tilbud om stipend
- 4) personer i målgruppen som verken har fått tilbud om stipend eller informasjon

Målgruppe 1: De som har søkt og fått stipend

Om utdanningen

1. Hvilken type utdanning har du søkt?

Fagskole

Universitet eller høyskole

Yrkesfaglig videregående opplæring

Mesterbrev

Annen utdanning

Har ikke søkt utdanning (GÅ UT AV SKJEMA)

2. Har du begynt eller kommer du til å begynne på utdanningen?

Ja, jeg har allerede begynt

Ja, jeg vil begynne

Nei, jeg vil ikke begynne på utdanningen (HVIS NEI, GÅ UT AV SKJEMA)

Vanskelig å si

3. Er utdanningen innenfor samme fagfelt som du har fagbrev eller annen yrkesfaglig utdanning i, eller er den innenfor et annet fagfelt? Med samme fagfelt tenker vi f.eks. på helsefaglig videre utdanning hvis du har fagbrev som helsefagarbeider, eller byggfaglig videreutdanning hvis du har fagbrev innenfor et byggfag.

Samme fagfelt

Annet fagfelt

Vanskelig å si

4. Over hvor lang tid strekker utdanningen seg?

Mindre enn et halvt år

Et halvt år

Mellom et halvt og ett år,

Ett år

Mellom ett og to år

To år

Mer enn to år

Ikke sikker

Hvis fagskole eller UH-utdanning (svar 1-2 på spm1)

5. Vet du hvor mange studiepoeng utdanningen er på? Hvis ikke, svarer du bare 0 (null).

NOTER ANTALL STUDIEPOENG

Grunner for å delta i utdanning

6. Hvordan fikk du vite om denne utdanningen?

Så det på Facebook eller andre sosiale medier

Så det andre steder

Hørte om det fra kolleger

Hørte om det fra arbeidsgiver/leder

Hørte om det fra tillitsvalgt

Hørte om det fra venner/familie

Fikk vite om det fra et karrieresenter eller på karrieresenter.no

Lette selv på nettet etter informasjon

Andre måter

7. Hva vil du si var de viktigste grunnene til at du ville delta i utdanningen? Du kan oppgi flere grunner.

For å kunne gjøre en enda bedre jobb

For å få nye oppgaver eller ny stilling i virksomheten

For å få andre typer jobber utenfor virksomheten

For å få høyere lønn

For å stå sterkere på arbeidsmarkedet

For å kvalifisere meg til videre utdanning

Personlig utvikling/personlig interesse

Arbeidsgiver ønsket det

Helsemessige årsaker

Andre grunner....NOTER HVILKE

Vanskelig å si

8. Kjenner du andre som skal delta i utdanningen samtidig med deg?

Ja

Nei

9. Når begynte du å tenke på å ta den utdanningen du har søkt stipend for?

For flere år siden

I løpet av det siste året

Etter at jeg fikk tilbudet om stipend

Vanskelig å si

10. Var/er stipendet viktig for at du ville delta i utdanningen?

Ja, svært viktig, ville ikke ha deltatt uten

Ja, ganske viktig, usikker på om jeg ville ha deltatt uten

Nei, ikke så viktig, tror jeg ville ha deltatt uansett

Nei, ikke viktig, ville ha deltatt uansett

Vanskelig å si

11. Stipendet er på kr. 50 000 for ett år hvis man tar utdanning på heltid. Er stipendet slik du ser det stort, middels eller lite med tanke på at det skal gjøre det mulig å delta i videre utdanning?

Stort

Middels

Lite

Vanskelig å si

12. Er du positiv eller negativ til følgende forhold ved stipendordningen? (Positiv, negativ, ingen mening/vanskelig å si)

At stipendet gis som lån som omgjøres til stipend ved fullført og bestått eksamen

At støtten fordeles jevnt utover i tid med månedlige utbetalinger

Hvilken type utdanning støtten gis til (yrkesfaglig videregående opplæring, fagskole eller universitets-/høyskoleutdanning)

At man må søke støtte gjennom Lånekassen

13. Var informasjonen du fikk om stipendet....?

Svært god

Ganske god

Verken god eller dårlig

Ganske dårlig

Svært dårlig

Husker ikke

14. I informasjonen du fikk fra Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning ble de fylkesvise karrieresentrene og karriereveiledning.no nevnt. Har du vært i kontakt med et karrieresenter eller sett på karriereveiledning.no i løpet av 2022?

Ja, har vært i kontakt med karrieresenter

Ja, har sett på karriereveiledning.no

Ja, begge deler

Nei

Hvis ja

15. Hjalp det deg i å finne fram til eller velge utdanning, eller hadde det liten betydning?

Ja, hjalp meg

Nei, hadde liten betydning

Vanskelig å si

Yrkesstatus

16. Nå noen spørsmål om arbeid. Fra mars 2022 og fram til nå, har du hovedsakelig vært.....?

I arbeid

Arbeidsledig

I utdanning

Hjemme med barn eller pleietrengende

I militærtjeneste

Annet

Hvis arbeid

17. Har du vært i fast eller midlertidig stilling?

Fast

Midlertidig

Har vært selvstendig næringsdrivende

Ikke sikker

Arbeidssituasjonen i forbindelse med utdanningen

Spørsmålene går til yrkesaktive

18. Er utdanningen du skal ta lagt opp for å kunne kombineres med jobb?

Ja

Nei

Vanskelig å si

19. Foregår opplæringen ...?

Bare innenfor arbeidstiden

For det meste innenfor arbeidstiden

For det meste utenom arbeidstiden

Helt utenom arbeidstiden

Ikke sikker/ubesvart

20. Foregår opplæringen digitalt på nett eller på samlinger hvor du er fysisk til stede?

Bare digitalt/på nett

Mest digitalt/på nett

Både og

Mest fysiske samlinger

Bare fysiske samlinger

Ikke sikker, vanskelig å si

21. Kommer du til å jobbe samtidig som du tar utdanningen?

Ja, vil jobbe i samme stillingsprosent

Ja, men går ned i stillingsprosent

Nei, tar permisjon fra jobb

Nei, slutter i jobb

Ikke sikker

22. Er arbeidsgiveren din positiv eller negativ til at du skal delta?

Svært positiv

Ganske positiv

Nøytral

Ganske negativ

Svært negativ

Arbeidsgiver kjenner ikke til det

Vet ikke

Hindringer for deltakelse i utdanning

23. Har noen av de følgende forholdene vært en grunn for deg til *ikke* å delta i opplæring og utdanning tidligere? Du kan svare flere forhold

Har ikke hatt behov/interesse for det

For mye å gjøre på jobben

Mangel på støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver

Skiftarbeid, turnus eller annen arbeidstid som gjør det vanskelig å delta i opplæring

Har ikke råd/koster for mye

Gir ikke høyere lønn

Finnes ikke opplæringstilbud som passer mitt behov

Opplæringstilbudene som er aktuelle er vanskelig å kombinere med jobb/familie

Vet for lite om hva som finnes av opplæringstilbud/uoversiktlig tilbud

Ønsker ikke å bruke fritid på det

Liker ikke å gå på skole/utdanning

Har for dårlige lese- eller skriveferdigheter

Er for gammel

Nei, ingen av disse

Planer videre

24. Hvis du tenker tre år fram i tid, tror du at du....?

Har samme jobb som nå

Annen jobb i samme bedrift/virksomhet

Lignende jobb i annen bedrift/virksomhet

Helt annen type jobb

Vil ikke være yrkesaktiv

Vanskelig å si

Det var det hele. Takk for at du deltok i undersøkelsen!

Målgruppe 2: De som har fått tilbud om stipend, men ikke har søkt (og trolig ikke skal delta i utdanning)

Utdanning

1. Tidligere i år fikk du e-post eller tekstmelding fra Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse med tilbud om stipend for å ta utdanning. Vurderte du i forbindelse med det om du skulle delta i utdanning?

Ja, vurderte det

Nei, vurderte det ikke

Husker ikke

Hvis ja

2. Når begynte du å tenke på å ta utdanning?

For flere år siden

I løpet av det siste året

Når jeg fikk tilbudet om stipend

Vanskelig å si

Hvis ja til vurderte utdanning

3. Har du planer om å ta formell utdanning i løpet av 2022 eller 2023?

Ja, er i gang

Ja, har søkt

Ja, har planer, men har ikke søkt

Nei

Ikke sikker

Hvis ja

4. Er utdanningen innenfor samme fagfelt som du har fagbrev eller annen yrkesfaglig utdanning i, eller er den innenfor et annet fagfelt? Med samme fagfelt tenker vi f.eks. på helsefaglig videre utdanning hvis du har fagbrev som helsefagarbeider, eller byggfaglig videreutdanning hvis du har fagbrev innenfor et byggfag.

Samme fagfelt

Annet fagfelt

Vanskelig å si

5. Spørsmål 5 ble utelatt fra spørreundersøkelsen

6. Gjorde informasjonen du fikk det lett å forstå..?

a) Hvorfor akkurat du fikk tilbudet?

Ja, nei, husker ikke

b) At tilbudet om stipend var en del av en utprøving/test av om stipend vil få flere til å ta videreutdanning

Ja, nei, husker ikke

7. Stipendet er på kr. 50 000 for ett år hvis man tar utdanning på heltid. Er stipendet slik du ser det stort, middels eller lite med tanke på det skal gjøre det mulig å delta i videre utdanning?

Stort

Middels

Lite

Vanskelig å si

8. Har noe av det følgende ved stipendordningen bidratt til at du ikke har benyttet deg av den, eller har det ikke hatt noen betydning? Du kan gi flere svar.

Størrelsen på stipendet

At stipendet gis som lån som omgjøres til stipend først ved fullført og bestått eksamen

At støtten fordeles jevnt utover i tid med månedlige utbetalinger

Hvilken type utdanning støtten gis til (yrkesfaglig videregående opplæring, fagskole eller universitets-/høyskoleutdanning)

At man må søke støtte gjennom Lånekassen
Nei, ikke noe av dette har hatt betydning

9. Opplevde du tilbudet om stipend for å ta utdanning som noe positivt eller noe negativt, eller var det verken positivt eller negativt?

Positivt
Negativt
Verken positivt eller negativt
Husker ikke

10. Var informasjonen du fikk om stipendet....?

Svært god
Ganske god
Verken god eller dårlig
Ganske dårlig
Svært dårlig
Husker ikke

11. I informasjonen du fikk fra Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning ble de fylkesvise karrieresentrene og karriereveiledning.no nevnt. Har du vært i kontakt med et karrieresenter eller sett på karriereveiledning.no i løpet av 2022?

Ja, har vært i kontakt med karrieresenter
Ja, har sett på karriereveiledning.no
Ja, begge deler
Nei

Hvis ja

12. Hjalp det deg i å finne fram til eller velge utdanning, eller hadde det liten betydning?

Ja, hjalp meg
Nei, hadde liten betydning
Vanskelig å si

Hindringer

Hvis nei på spm 3 (nei til utdanning)

13. Hva vil du si er de viktigste grunnene til at du ikke har planer om å delta i utdanning? Du kan gi flere svar.

Har ikke behov/interesse for det
For mye å gjøre på jobben
Arbeidsgiver har ikke råd/mulighet til å sørge for opplæring
Mangel på støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver
Skiftarbeid, turnus eller annen arbeidstid som gjør det vanskelig å delta i opplæring
Har ikke råd/koster for mye
Gir ikke høyere lønn
Finnes ikke opplæringstilbud som passer mitt behov
Opplæringstilbudene som er aktuelle er vanskelig å kombinere med jobb/familie
Vet for lite om hva som finnes av opplæringstilbud/uoversiktlig tilbud

Ønsker ikke å bruke fritid på det
Liker ikke å gå på skole/utdanning
Har for dårlige lese- eller skriveferdigheter
Er for gammel
Ingen av disse

Bakgrunn

14. Fra mars 2022 og fram til nå, har du hovedsakelig vært.....?

I arbeid
Arbeidsledig
I utdanning
Hjemme med barn eller pleietrengende
I militærtjeneste
Annet

Hvis arbeid

15. Har du vært i fast eller midlertidig stilling?

Fast
Midlertidig
Har vært selvstendig næringsdrivende
Ikke sikker

Planer videre

16. Hvis du tenker tre år fram i tid, tror du at du....?

Har samme jobb som nå
Annen jobb i samme bedrift/virksomhet
Lignende jobb i annen bedrift/virksomhet
Helt annen type jobb
Vil ikke være yrkesaktiv
Vanskelig å si

Det var det hele. Takk for at du deltok i undersøkelsen!

Målgruppe 3: De som har fått informasjon om videreutdanning, men ikke tilbud om stipend

Utdanning

1. Tidligere i år fikk du e-post eller tekstmelding fra Lånekassen og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse med informasjon om utdanningsmuligheter. Vurderte du i forbindelse med det om du skulle delta i utdanning?

Ja, vurderte det

Nei, vurderte det ikke

Kan ikke huske at jeg fikk brev

Hvis de ikke husker å ha fått brev, hopp til spørsmål om stipend

2. Opplevde du det å få informasjon om utdanningsmuligheter som noe positivt eller som noe negativt, eller var det verken positivt eller negativt?

Positivt

Negativt

Verken positivt eller negativt

3. Var informasjonen du fikk om utdanningsmulighetene...?

Svært god

Ganske god

Verken god eller dårlig

Ganske dårlig

Svært dårlig

Husker ikke

4. I informasjonen du fikk fra Direktoratet for høyere utdanning ble de fylkesvise karrieresentrene og karriereveiledning.no nevnt. Har du vært i kontakt med et karrieresenter eller sett på karriereveiledning.no i løpet av 2022?

Ja, har vært i kontakt med karrieresenter

Ja, har sett på karriereveiledning.no

Ja, begge deler

Nei

Hvis ja

5. Hjalp det deg i å finne fram til eller velge utdanning, eller hadde det liten betydning?

Ja, hjalp meg

Nei, hadde liten betydning

Vanskelig å si

6. Hvis det hadde blitt gitt et tilbud om et stipend på kr. 50 000 for å ta utdanning i ett år på heltid, ville du ha sett på stipendet som stort, middels eller lite med tanke på at det skal gjøre det mulig å delta i videre utdanning?

Stort

Middels

Lite

Vanskelig å si

7. Ville et slikt stipend gjøre det mer aktuelt for deg å delta i utdanning, eller ville det ha liten betydning?

Ville gjøre det mer aktuelt

Ville ha hatt liten betydning
Vanskelig å si

8. Har du planer om å ta formell utdanning/videreutdanning i løpet av 2022 eller 2023?

Ja, er i gang
Ja, har søkt
Ja, har planer, men har ikke søkt
Nei
Ikke sikker

Hvis ja

9. Når begynte du å tenke på å ta den utdanningen?

For flere år siden
I løpet av det siste året
Etter at jeg fikk brev fra Direktoratet for høyere utdanning
Vanskelig å si

Hvis ja til utdanning

10. Er utdanningen innenfor samme fagfelt som du har fagbrev eller annen yrkesfaglig utdanning i, eller er den innenfor et annet fagfelt? Med samme fagfelt tenker vi f.eks. på helsefaglig videre utdanning hvis du har fagbrev som helsefagarbeider, eller byggfaglig videreutdanning hvis du har fagbrev innenfor et byggfag.

Samme fagfelt
Annet fagfelt
Vanskelig å si

Hindringer

Hvis nei til planer om utdanning (spm 8)

11. Hva vil du si er de viktigste grunnene til at du ikke har planer om å delta i utdanning? Du kan gi flere svar.

Har ikke behov/interesse for det
For mye å gjøre på jobben
Arbeidsgiver har ikke råd/mulighet til å sørge for opplæring
Mangel på støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver
Skiftarbeid, turnus eller annen arbeidstid som gjør det vanskelig å delta i opplæring
Har ikke råd/koster for mye
Gir ikke høyere lønn
Finnes ikke opplæringstilbud som passer mitt behov
Opplæringstilbudene som er aktuelle er vanskelig å kombinere med jobb/familie
Vet for lite om hva som finnes av opplæringstilbud/uoversiktlig tilbud
Ønsker ikke å bruke fritid på det
Liker ikke å gå på skole/utdanning
Har for dårlige lese- eller skriveferdigheter
Er for gammel
Nei, ingen av disse

Bakgrunnsspørsmål

12. Fra mars 2022 og fram til nå, har du hovedsakelig vært.....?

- I arbeid
- Arbeidsledig
- I utdanning
- Hjemme med barn eller pleietrengende
- I militærtjeneste
- Annet

Hvis arbeid

13. Har du vært i fast eller midlertidig stilling?

- Fast
- Midlertidig
- Har vært selvstendig næringsdrivende
- Ikke sikker

Planer videre

14. Hvis du tenker tre år fram i tid, tror du at du....?

- Har samme jobb som nå
- Annen jobb i samme bedrift/virksomhet
- Lignende jobb i annen bedrift/virksomhet
- Helt annen type jobb
- Vil ikke være yrkesaktiv
- Vanskelig å si

Det var det hele. Takk for at du deltok i undersøkelsen!

Målgruppe 4: Kontrollgruppen (personer i målgruppen for stipend, men som verken har fått tilbud eller informasjon)

1. Har du planer om å ta formell utdanning/videreutdanning i løpet av 2022 eller 2023?

- Ja, er i gang
- Ja, har søkt
- Ja, har planer, men har ikke søkt
- Nei
- Ikke sikker

Hvis ja

2. Når begynte du å tenke på å ta den utdanningen?

- For flere år siden
- I løpet av det siste året

Etter at jeg fikk brev fra Lånekassen i mai
Vanskelig å si

Hvis ja til utdanning

3. Er utdanningen innenfor samme fagfelt som du har fagbrev eller annen yrkesfaglig utdanning i, eller er den innenfor et annet fagfelt? Med samme fagfelt tenker vi f.eks. på helsefaglig videre utdanning hvis du har fagbrev som helsefagarbeider, eller byggfaglig videreutdanning hvis du har fagbrev innenfor et byggfag.

Samme fagfelt

Annet fagfelt

Vanskelig å si

Hindringer

Hvis nei til utdanning

4. Hva vil du si er de viktigste grunnene til at du ikke har planer om å delta i utdanning? Du kan gi flere svar.

Har ikke behov/interesse for det

For mye å gjøre på jobben

Arbeidsgiver har ikke råd/mulighet til å sørge for opplæring

Mangel på støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver

Skiftarbeid, turnus eller annen arbeidstid som gjør det vanskelig å delta i opplæring

Har ikke råd/koster for mye

Gir ikke høyere lønn

Finnes ikke opplæringstilbud som passer mitt behov

Opplæringstilbudene som er aktuelle er vanskelig å kombinere med jobb/familie

Vet for lite om hva som finnes av opplæringstilbud/uoversiktlig tilbud

Ønsker ikke å bruke fritid på det

Liker ikke å gå på skole/utdanning

Har for dårlige lese- eller skriveferdigheter

Er for gammel

Nei, ingen av disse

5. Hvis det hadde blitt gitt et tilbud om et stipend på kr. 50 000 for å ta utdanning i ett år på heltid, ville du ha sett på stipendet som stort, middels eller lite med tanke på at det skal gjøre det mulig å delta i videre utdanning?

Stort

Middels

Lite

Vanskelig å si

6. Ville et slikt stipend gjøre det mer aktuelt for deg å delta i utdanning, eller ville det ha liten betydning?

Ville gjøre det mer aktuelt

Ville ha hatt liten betydning

Vanskelig å si

7. Fylkesvise karrieresentrene og karriereveiledning.no er tilbud som kan være aktuelle for personer som ønsker mer utdanning. Har du vært i kontakt med et karrieresenter eller sett på karriereveiledning.no i løpet av 2022?

Ja, har vært i kontakt med karrieresenter

Ja, har sett på karriereveiledning.no

Ja, begge deler

Nei

Hvis ja

8. Hjalp det deg i å finne fram til eller velge utdanning, eller hadde det liten betydning?

Ja, hjalp meg

Nei, hadde liten betydning

Vanskelig å si

9. Fra mars 2022 og fram til nå, har du hovedsakelig vært.....?

I arbeid

Arbeidsledig

I utdanning

Hjemme med barn eller pleietrengende

I militærtjeneste

Annet

Hvis arbeid

10. Har du vært i fast eller midlertidig stilling?

Fast

Midlertidig

Har vært selvstendig næringsdrivende

Ikke sikker

Planer videre

11. Hvis du tenker tre år fram i tid, tror du at du....?

Har samme jobb som nå

Annen jobb i samme bedrift/virksomhet

Lignende jobb i annen bedrift/virksomhet

Helt annen type jobb

Vil ikke være yrkesaktiv

Vanskelig å si

Det var det hele. Takk for at du deltok i undersøkelsen!

Variable som kobles på fra registerdata

Gjelder alle fire målgrupper

Hvis arbeid

x. Har du jobbet heltid eller deltid? Kobles på fra registerdata

Heltid

Deltid 51-100 prosent

Deltid 0-50 prosent

Hvis arbeid

x. Hvilket år begynte du i den jobben du har nå? *Noter årstall.*

Kobles på fra registerdata

Hvis yrkesaktiv

x. Hvilken næring jobber du innenfor? (kategorier, ikke laget ennå, hvis registerdata er inndelingen nedenfor nok) Kobles på fra registerdata

01-02 Jordbruk og skogbruk

03 Fiske, fangst og akvakultur

05-09 Bergverksdrift og utvinning

10-33 Industri

35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon

41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet

45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner

49-53 Transport og lagring

55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet

58-63 Informasjon og kommunikasjon

64-66 Finansiering og forsikring

68-82 Teknisk og forretningsmessig tjenesteyting, eiendomsdrift

84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring

85 Undervisning

86-88 Helse- og sosialtjenester

90-99 Personlig tjenesteyting

x. Jobber du i offentlig eller privat sektor? Kobles på fra registerdata

Offentlig

Privat

x. Kjønn Kobles på fra registerdata

Mann

Kvinne

Annet

x. Fødselsår *Noter hvilket år du er født* Kobles på fra registerdata

x. Hvilket fylke bor du i? Kobles på fra registerdata

Agder

Innlandet
Møre og Romsdal
Nordland
Oslo
Rogaland
Troms og Finnmark
Trøndelag
Vestfold og Telemark
Vestland
Viken

x. Fødeland Kobles på fra registerdata

Norge
Annet land

x. Bor du sammen med barn under 18 år? Kobles på fra registerdata

Ja
Nei

x. Utdanningstype (kategorier, ikke laget ennå, droppes som spm, men hvis register er tosiffer fra NUS 2022 ok) Kobles på fra registerdata

INTERVJUGUIDE

Spørsmål om stipend til fagarbeidere til Lånekassen*

* Denne intervjuguiden utarbeidet til Lånekassen er et eksempel som illustrerer struktur og spørsmål til aktørene. Intervjuguiden ble noe tilpasset til hver enkelt institusjon som ble intervjuet.

Introduksjon

Intro fra Fafo

Kan du først si litt om hvilken jobb/hvilke oppgaver du/dere har i Lånekassen? Og hvilke oppgaver du/dere har hatt i forbindelse med stipend-prosjektet?

Har andre i Lånekassen vært involvert, evt på hvilken måte?

Samarbeid

Kan du fortelle litt om hvordan dere har samarbeidet med HK-dir og SSB? Har dere gjort noe annerledes i hovedforsøket sammenlignet med pilotprosjektet?

Hvordan har samarbeidet med HK-dir fungert?

Hvordan har samarbeidet med SSB fungert?

Ble det satt opp en kommunikasjonsplan for å forbedre informasjonsflyt i hovedforsøket?

Ble det satt opp en plan for møter og aktiviteter i hovedforsøket?

Utformingen av ordningen

Hvordan har utformingen av ordningen fungert?

Er det grunn til å tro at effektene av ordningen kunne vært annerledes hvis man hadde gjennomført den på en annen måte?

Oppskalering

Hvilke erfaringer har du/dere med hovedforsøket?

Har dere arbeidet annerledes når dere har gjennomført hovedprosjektet sammenlignet med pilotprosjektet?

I pilotordningen brukte Lånekassen mer ressurser enn antatt knyttet til avklaringer og kommunikasjon. Hvordan gikk dette i hovedforsøket?

Det var også et usikkerhetsmoment om det er mulig med manuell vurdering av søknader under hovedforsøket. Hva ble gjort her?

Har det vært noen uforutsette barrierer i forbindelse med oppskalering fra pilot til hovedforsøk?

Veien videre

Med tanke på hvordan dette har fungert, skal/bør stipendinnordningen innføres permanent/for alle?

I så fall, er det noe som bør endres?

Har Lånekassens deltakelse i forsøket har hatt noen positive eller negative effekter for deres institusjon?

Er det andre læringspunkter man bør ha med seg i overgangen til en eventuell permanent ordning?

Publikasjoner fra Frischsenteret

Alle publikasjoner er tilgjengelig i Pdf-format på : <https://www.frisch.uio.no/publikasjoner/>

Rapporter

1/2011	Yrkesdeltaking på lang sikt blant ulike innvandregrupper i Norge	Bernt Bratsberg, Knut Røed, Oddbjørn Raaum
1/2012	NAV-refomen: Flere i arbeid – færre på trygd?	Ragnhild Schreiner
2/2012	Privatization of the absenteeism scheme: Experiences from the Netherlands	Julia van den Bemd, Wolter Hassink
1/2013	Til, fra og mellom inntektssikringsordninger – før og etter NAV	Elisabeth Fevang, Simen Markussen, Knut Røed
2/2013	Sluttrapport fra strategisk instituttprogram om pensjonsforskning 2007-2012	Erik Hernæs
1/2014	Produktivitetsutviklingen etter NAV-reformen	Sverre A.C. Kittelsen, Finn R. Førund
2/2014	Sysselsetting blant funksjonshemmede	Ragnhild C. Schreiner, Simen Markussen, Knut Røed
3/2014	Produktivitetsanalyse av Universitets- og Høgskolesektoren 2004 – 2013.	Dag Fjeld Edvardsen, Finn R. Førund, Sverre A. C. Kittelsen
1/2015	Kan kjønnsforskjellen i sykefravær forklares av holdninger, normer og preferanser?	Karen Hauge, Simen Markussen, Oddbjørn Raaum, Marte Ulvestad
2/2015	Effekter av arbeidspraksis i ordinær virksomhet: Multiple og sekvensielle tiltak	Tao Zhang
1/2016	Kompensasjonsgrader i inntektssikringssystemet for personer med svak tilknytning til arbeidsmarkedet	Øystein Hernæs, Simen Markussen, Knut Røed
2/2016	Bevegelser inn i, mellom og ut av NAVs ytelser	Elisabeth Fevang, Simen Markussen, Knut Røed, Trond Christian Vigtel
1/2017	Yrkesaktivitet og pensjonsuttak etter pensjonsreformen	Erik Hernæs
2/2017	Pensjonsordninger og mobilitet	Erik Hernæs
1/2018	Virkninger av endringer i permitteringsregelverket Delrapport 1, utarbeidet av Oslo Economics og Frischsenteret på oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet	Ragnhild Haugli Bråten, Aleksander Bråthen, Nina Skrove Falch, Knut Røed

2/2018	Virkninger av endringer i permitteringsregelverket Delrapport 2, utarbeidet av Oslo Economics og Frischsenteret på oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet	Nina Skrove Falch, Knut Røed, Tao Zhang
3/2018	New Insights from the Canonical Fisheries Model	Eric Nævdal and Anders Skonhoft
4/2018	Arbeids- og velferdsetatens arbeid med langtidsledige	Nina Skrove Falch, Ragnhild Cecilie Haugen, Magnus Våge Knutsen, Knut Røed
1/2019	Effektivitets- og produktivitetsanalyse av norske tingretter	Finn R. Førsund, Sverre A.C. Kittelsen
1/2020	Gråsoner i arbeidsmarkedet og størrelsen på arbeidskraftreserven	Elisabeth Fevang, Simen Markussen, Knut Røed
2/2020	Framework for Optimal Production and Transmission of Electricity	Finn R. Førsund
3/2020	Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen	Nina Drange, Øystein M. Hernæs
1/2021	Early intervention in temporary DI: A randomized natural field experiment reducing waiting time in vocational rehabilitation	Karen Evelyn Hauge, Simen Markussen
2/2021	Supported Employment eller «vanlig» oppfølging? Resultater fra et stort randomisert forsøk i NAV	Helene Berg, Karen E. Hauge, Simen Markussen, Tao Zhang
3/2021	Delrapport 2: Kvantitativ evaluering av innføring av plikt for kommunene til å stille vilkår om aktivitet til sosialhjelpsmottakere under 30 år	Øystein M. Hernæs
4/2021	Rapport Delprosjekt 1: Beskrivende analyser – Barn og familier i barnevernet	Nina Drange, Øystein M. Hernæs, Simen Markussen, Inger Oterholm, Oddbjørn Raaum, Tor Slettebø
5/2021	Underholdskrav, familieinnvandring og integrering	Bernt Bratsberg, Oddbjørn Raaum
1/2022	The Social Gradient in Employment Loss during COVID-19	Annette Alstadsæter, Bernt Bratsberg, Simen Markussen, Oddbjørn Raaum, Knut Røed
2/2022	Barn, unge og familier i barnevernet – En longitudinell registerstudie. Delprosjekt 2: Hvordan går det med barna?	Nina Drange, Øystein M. Hernæs, Simen Markussen, Inger Oterholm, Oddbjørn Raaum, Tor Slettebø
3/2022	Indikatorer for å måle omstillingstempo i norsk økonomi	Elisabeth T. Isaksen, Knut Røed, Tao Zhang

1/2023	Yrkesdeltakelse, inntekt og trygd blant ansatte i stillinger med særaldersgrense	Asbjørn Goul Andersen, Simen Markussen
2/2023	Utvikling av et forsøk med stipend til fagarbeidere. Rapport fra modellutviklings-fasen (fase 1)	Karen Hauge, Nina Drange, Simen Markussen, Ester Bøckmann, Bjorn Dapi, Anna Hagen Tønder
3/2023	Forsøk med stipend til fagarbeidere. Rapport fra pilot-fasen (fase 2)	Karen Hauge, Nina Drange, Simen Markussen, Ester Bøckmann, Bjorn Dapi, Anna Hagen Tønder
4/2023	Forsøk med stipend til fagarbeidere. Rapport fra hovedforsøket (fase 3)	Nina Drange, Karen Hauge, Tao Zhang, Markus Roos Breines, Bjorn Dapi, Anna Hagen Tønder
5/2023	Effektanalyse av redusert minstesats for mottakere av arbeidsavklaringspenger (AAP) under 25 år og avvikling av ung ufør-tillegget	Hernæs, Øystein M., Ole Røgeberg, Helene Berg, Gro Malene Vestøl

Arbeidsnotater

1/2011	Job changes, wage changes, and pension portability	Erik Hernæs, John Piggott, Ola L. Vestad, Tao Zhang
2/2011	Sickness and the Labour Market	John Treble
1/2012	Dummy-encoding Inherently Collinear Variables	Simen Gaure
2/2012	A Faster Algorithm for Computing the Conditional Logit Likelihood	Simen Gaure
3/2012	Do medical doctors respond to economic Incentives?	Leif Andreassen, Maria Laura Di Tommaso, Steinar Strøm
1/2013	Pension systems and labour supply – review of the recent economic literature	Erik Hernæs
1/2016	Occupational crosswalk, data and language requirements	Maria B. Hoen
1/2022	Dokumentasjon av data fra undersøkelse om turnusordninger i kommunenes helse- og omsorgstjenester Spørreundersøkelse sendt til ledere ved virksomheter i helse- og omsorgssektoren	Vilde Hoff Bernstrøm, Elisabeth Fevang, Heidi Gautun, Mari Holm Ingelsrud, Andreas Lillebråten, Otto Lillebø

Frischsenteret

Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning er en uavhengig stiftelse opprettet av Universitetet i Oslo. Frischsenteret utfører samfunnsøkonomisk forskning i samarbeid med Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo. Forskningsprosjektene er i hovedsak finansiert av Norges forskningsråd, departementer og internasjonale organisasjoner. De fleste prosjektene utføres i samarbeid mellom Frischsenteret og forskere ved andre norske og utenlandske forskningsinstitusjoner.

**Frischsenteret
Gaustadalléen 21
0349 Oslo
frisch@frisch.uio.no
www.frisch.uio.no**